

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Nr. 4
1977

MAO:

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

OM LANGVARIG KRIG

**SOCIALDEMOKRATIETS
ØKONOMISKE BASIS**

STREJKESTØTTEARBEJDET

**LINIEKAMPENE OM REVO-
LUTIONÆR KUNST I KINA**

DEBAT OG ANMELDELSER

TEGN ABONNEMENT!

Dette nummers indhold:

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler:

To kapitler af *Mao: »Om langvarig krig«* med en redaktionel indledning bringes i forlængelse af lederne i Kommunistisk Tidsskrift nr. 1 og 3. Dette uddrag er væsentligt for diskussionen om KAP's strategi og taktik. En diskussion der skalses i sammenhæng med partiets opgør med »venstre« opportunisten.

I Artiklen: *»Det kongelige danske socialdemokrati«* behandles den materielle baggrund for, at toppen af Socialdemokratiet, LO og kooperationen ikke bare er folk med en forkert politisk linie, men at de tilhører monopolborgerskabet og handler ud fra disse egne klasseinteresser. Artiklen forsøger desuden at danne sig et billede over, hvem der sidder i toppen af pyramiden, samt vejen til denne top. Artiklen giver også en kortere behandling af de lavere lag af Socialdemokratiet, og afsluttes med en kritik af DKP's og VS's opfattelser af Socialdemokratiet.

Artiklen *»En kommunistisk politik for strejkestøttekomiteer«* behandler spørgsmålet om støttekomiteernes grundlag og den kamp, det er nødvendig at føre i komiteerne. Artiklen bygger på erfaringer fra BT-konflikten.

Artiklen *»Liniekampene om revolutionær litteratur og kunst i Kina«* giver en kort introduktion til den kamp, der har stået i Kina mod højre- og venstrelinier på kulturområdet siden 20-erne. Artiklen kommer især ind på »de fires« line og kampen mod den.

Anmeldelser af de skønlitterære bøger: *»Giftpølen«* af Hans Jacob Helms og *»Hvor har du hjemme - proletar?«* af Ditte Cederstrand.

I *Debaturbrikken* diskuteres artiklen *»Kapitalismens kriser«* fra sidste nummer af *Kommunistisk Tidsskrift*, herunder den revisionistiske kriseteori på baggrund af tre læserbreve.

Anmeldelse af: *»Kommunisterne og arbejderklassen 1945-1975«* af Steen Bille Larsen.

Arbejderbevægelsens Bibliotek og Arkiv

3260896163

FORLAGET

Pris 15,- kr.

ISSN: 0105-1 903

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Nr. 4
1977

Arbejderbevægelsens
Bibliotek og Arkiv

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

Redigeres af et udvalg. Ansv. redaktør: Frederik Dehlholm.

Redaktionen afsluttet 23. juli 1977.

Abonnement: 75 kr. for 6 numre. Løssalg 15 kr. pr. stk.

Pengene indsættes på giro 9 21 41 27

Forlaget OKTOBER, Studiestræde 24, 1455 København K.
ISSN 0105-1903

Dette nummers indhold:

Dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT indeholder følgende artikler:

To kapitler af *Mao: »Om langvarig krig«* med en redaktionel indledning bringes i forlængelse af lederne i Kommunistisk Tidsskrift nr. 1 og 3. Dette uddrag er væsentligt for diskussionen om KAP's strategi og taktik. En diskussion der skal ses i sammenhæng med partiets opgør med »venstre«opportunismen.

I Artiklen: *»Det kongelige danske socialdemokrati«* behandles den materielle baggrund for, at toppen af Socialdemokratiet, LO og kooperationen ikke bare er folk med en forkert politisk linie, men at de tilhører monopolborgerskabet og handler ud fra disse egne klasseinteresser. Artiklen forsøger desuden at danne sig et billede over, hvem der sidder i toppen af pyramiden, samt vejen til denne top. Artiklen giver også en kortere behandling af de lavere lag af Socialdemokratiet, og afsluttes med en kritik af DKP's og VS's opfattelser af Socialdemokratiet.

Artiklen *»En kommunistisk politik for strejkestøttekomiteer«* behandler spørgsmålet om støttekomiteernes grundlag og den kamp, det er nødvendig at føre i komiteerne. Artiklen bygger på erfaringer fra BT-konflikten.

Artiklen *»Liniekampene om revolutionær litteratur og kunst i Kina«* giver en kort introduktion til den kamp, der har stået i Kina mod højre- og venstrelinier på kulturområdet siden 20-erne. Artiklen kommer især ind på »de fires« line og kampen mod den.

Anmeldelser af de skønlitterære bøger: *»Giftpølen«* af Hans Jacob Helms og *»Hvor har du hjemme - proletar?«* af Ditte Cederstrand.

I *Debatrubrikken* diskuteres artiklen *»Kapitalismens kriser«* fra sidste nummer af *Kommunistisk Tidsskrift*, herunder den revisionistiske kriseteori på baggrund af tre læserbreve.

Anmeldelse af: *»Kommunisterne og arbejderklassen 1945-1975«* af Steen Bille Larsen.

The purpose of this paper is to describe the experience of a group of public members who were involved in the development of a new health service. The paper describes the process of recruitment, the role of the public members, the challenges faced, and the outcomes of the process. The paper also discusses the implications of the experience for the future development of health services.

The public members were recruited through a variety of methods, including newspaper advertisements, local radio, and direct contact with community groups. The public members were given a range of roles, including attending meetings, conducting surveys, and providing feedback. The public members were given a range of challenges, including dealing with conflicting interests, dealing with limited resources, and dealing with a lack of information. The outcomes of the process were a new health service that was developed in a way that was responsive to the needs of the community.

The experience of the public members was a positive one. They felt that they had been given a real voice in the development of the new health service. They also felt that they had been given a real opportunity to make a difference to the health of their community.

The experience of the public members was a positive one. They felt that they had been given a real voice in the development of the new health service. They also felt that they had been given a real opportunity to make a difference to the health of their community. The experience of the public members was a positive one. They felt that they had been given a real voice in the development of the new health service. They also felt that they had been given a real opportunity to make a difference to the health of their community.

The experience of the public members was a positive one. They felt that they had been given a real voice in the development of the new health service. They also felt that they had been given a real opportunity to make a difference to the health of their community. The experience of the public members was a positive one. They felt that they had been given a real voice in the development of the new health service. They also felt that they had been given a real opportunity to make a difference to the health of their community.

The experience of the public members was a positive one. They felt that they had been given a real voice in the development of the new health service. They also felt that they had been given a real opportunity to make a difference to the health of their community.

INDHOLDSFORTEGNELSE:

Redaktionel indledning	side 9
Mao: Om langvarig krig	side 12
Det kongelige danske socialdemokrati	side 23
En kommunistisk politik for strejkestøttekomiteer	side 54
Liniekampene om revolutionær litteratur og kunst i Kina	side 64
Anmeldelser:	
Giftpølen af H. J. Helms	side 76
Hvor har du hjemme - proletar? af D. Cederstrand ..	side 81
Debat:	
Kapitalismens kriser	side 88
Anmeldelse:	
Kommunisterne og arbejderklassen 1945-1975 af S. B. Larsen	side 98

Til vore læsere:

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT er ved at blive et mere aktuelt og debaterende tidsskrift. KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT er et nødvendigt led i en åben debat om udmøntningen af KAP's partiprogram.

De emner KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT idag forsøger at behandle er følgende:

- Overordnede økonomisk/politiske analyser af den nationale og internationale klassekampssituation, samt mere uddybede baggrundsartikler om enkelte lande.
- Artikler der opridser hovedlinien for partiets udvikling i forhold til klassekampssituationen, herunder forholdet til den såkaldte venstrefløj.
- Artikler der trækker det teoretiske grundlag for partiets politik op, og artikler der herudfra lægger og debaterer partiets langsigtede og dagsaktuelle politik.
- Artikler der opsummerer dagsaktuelle kampe - et led i udviklingen af politikken.
- Artikler der særskildt kritiserer de såkaldte venstrefløjsorganisationers politisk-/teoretiske grundlag.
- Historiske artikler der perspektiverer og uddyber udarbejdelsen af KAP's politik.
- Debat og anmeldelser.

Vi håber, at mange på den ene eller den anden led vil deltage i styrkelsen af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT. Diskuter og kritiser udviklingen af tidsskriftet. Har I haft nogle diskussioner, der har vist, at nogle væsentlige politisk-teoretisk emner trænger til afklaring, så skriv. Er der emner, som I mener trænger til en grundigere behandling end den kan få i Arbejderavisen, så skriv. Brug KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT.

Hvis du gerne vil skrive noget til KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT og/eller ønsker støtte dertil, eller godt vil stille dig til disposition til at skrive om et bestemt emne, som du er godt inde i, så skriv - så vi kan tale sammen om det. Kontakt os inden du giver dig i kast med større artikler/indlæg, så du kan høre om mulighederne for, at dit indlæg vil blive bragt.

Disse opfordringer bragte vi også sidste gang, og det har også givet gode resultater. Derimod har vores opfordring om at få tilsendt specialer og bedre afløsningsopgaver endnu ikke resulteret i ret mange henvendelser. Vi er interesserede i opgaver som vi kan bringe i let bearbejdet form, eller opgaver, som vi vil kunne bruge, som baggrundsmateriale til at skrive artikler.

Vi har til dette nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT modtaget en del debatindlæg. Af disse har redaktionen kun kunnet nå at diskutere indlæggene om de økonomiske kriser. Vi håber på i næste nummer, at kunne bringe debat om artiklen: »Om klassekampens fortsættelse under socialismen« fra KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 3.

Med sidste nummer af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT startede vi en abonnementskampagne, med 400 nye abonnenter som mål. Kampagnen kom godt fra start og vi nåede relativt hurtigt op på 100 nye abonnenter, samt en del gentegninger. Men derefter er det igennem sommeren gået noget mere trægt. Derfor vurderer vi, at det vil være nødvendigt nu, at hver enkelt styrker sin indsats i kampagnen. Vi vil i Arbejderavisen snarligt komme med en yderligere redegørelse for kampagnens forløb.

Det har imidlertid vist sig, at sikkerhedsmæssige forhold har afholdt mange fra at tegne abonnement.

Der har især på sommerlejrene været rejst kritik af den måde Kommunistisk Tidsskrift udsendes på, samt af den måde man indbetaler pengene på. Det er blevet fremført, at såvel de anvendte »reklamekuverter« som giroindbetaling giver de bedste muligheder for borgerskabet til registrering. Vi mener, at denne kritik er berettiget, derfor vil der ske følgende ændringer fremover:

1) KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT vil fremover blive udsendt i neutral kuvert (det vil dog stadig være nødvendig med afsenderadresse).

2) Man vil fremover kunne foretage giroindbetalingen anonymt. Når man, efter at have bestilt abonnement ved indsendelse af navn og adresse til FORLAGET OKTOBER (evt. ved anvendelse af kuponen), modtager første nummer af tidsskriftet, vil der være vedlagt et girokort. Dette girokort vil af OKTOBER være mærket med et nummer, så hvis dette girokort benyttes, er det unødvendigt at påføre navn og adresse.

Målet med kampagnen er at øge udbredelsen af KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT, at udvikle en mere fast skare af læsere og debatører, samt at styrke KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT's økonomi. Ligesom med abonnementskampagnen for Arbejderavisen er grundlaget for et øget abonnementstal for tidsskriftet et øget løssalg.

Alle, der slutter aktivt op om udviklingen af KAP's politik, opfordres til at tage aktiv del i kampagnen.

Uden revolutionær teori, ingen revolutionær bevægelse!
400 nye abonnenter til KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT!

Red.

The first part of the manuscript is a letter from the author to the reader, in which he explains the purpose of the work and the method of its composition. He then proceeds to a detailed account of the events of the year 1791, beginning with the arrival of the British fleet in the harbor of the city of London. The narrative is written in a clear and concise style, and is interspersed with numerous references to the works of other authors. The author's own observations and conclusions are also included, and the work is concluded with a summary of the events of the year.

The second part of the manuscript is a letter from the author to the reader, in which he explains the purpose of the work and the method of its composition. He then proceeds to a detailed account of the events of the year 1792, beginning with the arrival of the British fleet in the harbor of the city of London. The narrative is written in a clear and concise style, and is interspersed with numerous references to the works of other authors. The author's own observations and conclusions are also included, and the work is concluded with a summary of the events of the year.

The third part of the manuscript is a letter from the author to the reader, in which he explains the purpose of the work and the method of its composition. He then proceeds to a detailed account of the events of the year 1793, beginning with the arrival of the British fleet in the harbor of the city of London. The narrative is written in a clear and concise style, and is interspersed with numerous references to the works of other authors. The author's own observations and conclusions are also included, and the work is concluded with a summary of the events of the year.

The fourth part of the manuscript is a letter from the author to the reader, in which he explains the purpose of the work and the method of its composition. He then proceeds to a detailed account of the events of the year 1794, beginning with the arrival of the British fleet in the harbor of the city of London. The narrative is written in a clear and concise style, and is interspersed with numerous references to the works of other authors. The author's own observations and conclusions are also included, and the work is concluded with a summary of the events of the year.

Redaktionel indledning

til Mao: Om langvarig krig

I sammenhæng med lederne i Kommunistisk Tidsskrift nr. 1 og 3 bringer vi her to kapitler af Mao: Om langvarig krig. Det er kapitlerne: »Offensiv inden for defensiven, lynkrig indenfor en langvarig krig, ydre linier indenfor indre linier« og »Initiativ, Flexibilitet og Planlægning«.

Da vi i forbindelse med lederen i Kommunistisk Tidsskrift nr. 1 anbefalede Mao: »Om langvarig krig« som studiemateriale, blev vi spurgt om, hvorfor vi gjorde det. Kan man overhovedet analogisere imellem militær krigsførelse og politisk klassekamp? Det mener vi man til en vis grad kan. I militær krig som i politisk klassekamp gør der sig en del fælles mere generelle lovmæssigheder gældende. Disse generelle lovmæssigheder sætter sig igennem på det militære og det politiske område med en del fælles træk samtidig med, at de på hvert af områderne udmøntes på hver sin specifikke og dermed forskellige måde. Det vil altså sige, at der samtidig med, at der er tale om klare paralleller, ikke er tale om, at man kan foretage en fuldstændig parallellisering imellem de to felter.

Fx. er der på begge felter tale om: at modstanderne på ethvert tidspunkt kampen igennem står i et bestemt styrkeforhold til hinanden; at styrkeforholdet generelt og på enkelte spørgsmål ikke altid er det samme, men at man kan stå stærkt i en provins på et delspørgsmål samtidig med, at man står svagt i det samlede styrkeforhold; at det *ud fra* det givne styrkeforhold er meget væsentligt at man lægger en plan (en strategi) for, hvordan dette styrkeforhold ændres til ens fordel, at dette gælder både for den samlede kamp

og for delkampe, samt at strategien for en delkamp må underordnes den samlede strategi og således er en taktik i forhold til den samlede strategi; at det samlede styrkeforhold kan ændres, og at denne ændring sker gennem en ophobning af forandringer på delspørgsmål-/delfelter, osv.

Men hvordan kan man vide om, en given parallellisering fra den militære krig til den politiske klassekamp er rigtig?

Det kan man heller ikke vide på forhånd. Afgørelsen af om en sådan parallellisering er korrekt må bygge på en konkret viden, en konkret analyse af den politiske klassekamp. Således udgør en analogisering fra et område til et andet ikke i sig selv noget bevis. Således må man være forsigtig med analogiseringer, specielt hvad angår mere specifikke militære begreber. Derfor argumenterer lederne i Kommunistisk Tidsskrift nr. 1 og nr. 3 ikke med, at en angiven lovmæssighed må gælde for det politiske område fordi den gælder på det militære. Men som sagt kan vi ud fra et studium af Mao: »Om langvarig krig« få en dybere forståelse for nogle generelle lovmæssigheder omkring strategi og taktik, nogle lovmæssigheder der også sætter sig igennem i den politiske klassekamp.

Men lad os tage et eksempel: Kan arbejderklassen under kapitalismen vinde positioner i forhold til borgerskabet, ligesom en hær kan vinde positioner i forhold til den anden under en militær krig. Lad os se på nogle eksempler fra Danmark idag, hvor arbejdere står i en strategisk defensiv situation:

Arbejderklassens faglige organisering er en position, der er vundet, også *selv om* fagforeningerne idag kontrolleres af LO-monopolborgerskabet. Det er netop forståelsen for, at arbejderklassen i sine faglige organisationer har vundet en position, at vi tager vort udgangspunkt i fagforeningerne og ikke uden for dem i kampen for at gøre fagforeningerne til kamporganisationer. Og derfor forsvarer vi den faglige organisering imod fascistiske og korporativistiske anslag imod den. Thi fascistiske 'fagforeninger' ville være et tab for arbejderklassen, dvs. betyde en tilbagetrængning af arbejderklassen.

Et andet eksempel: I Danmark har arbejderklassen kæmpet for og opnået visse demokratiske rettigheder. Disse rettigheder er ikke blevet *tildelt* arbejderklassen. Imidlertid forsøger borgerskabet bestandigt at udhule dem. Det lykkes også i betydelig grad; derfor *forsvarer* arbejderklassen sine demokratiske rettigheder over for borgerskabet. Men hvorfor er det et forsvar? Fordi det er et forsvar for en *position*, som arbejderklassen har vundet i klassekampen.

Vi kan endelig tage de sociale goder som et eksempel. Igennem årtier har arbejderklassen kæmpet for sociale goder. De har opnået en vis dækning af børnehaver- og vuggestuepladser, folkepension mv. Borgerskabet søger for tiden gennem sin offensiv at udhule disse goder, at forringe dem. Når arbejderklassen *forsvarer* de vundne goder, så er det, fordi arbejderklassen dermed forsvarer nogle positioner, den har opnået i kampen mod borgerskabet.

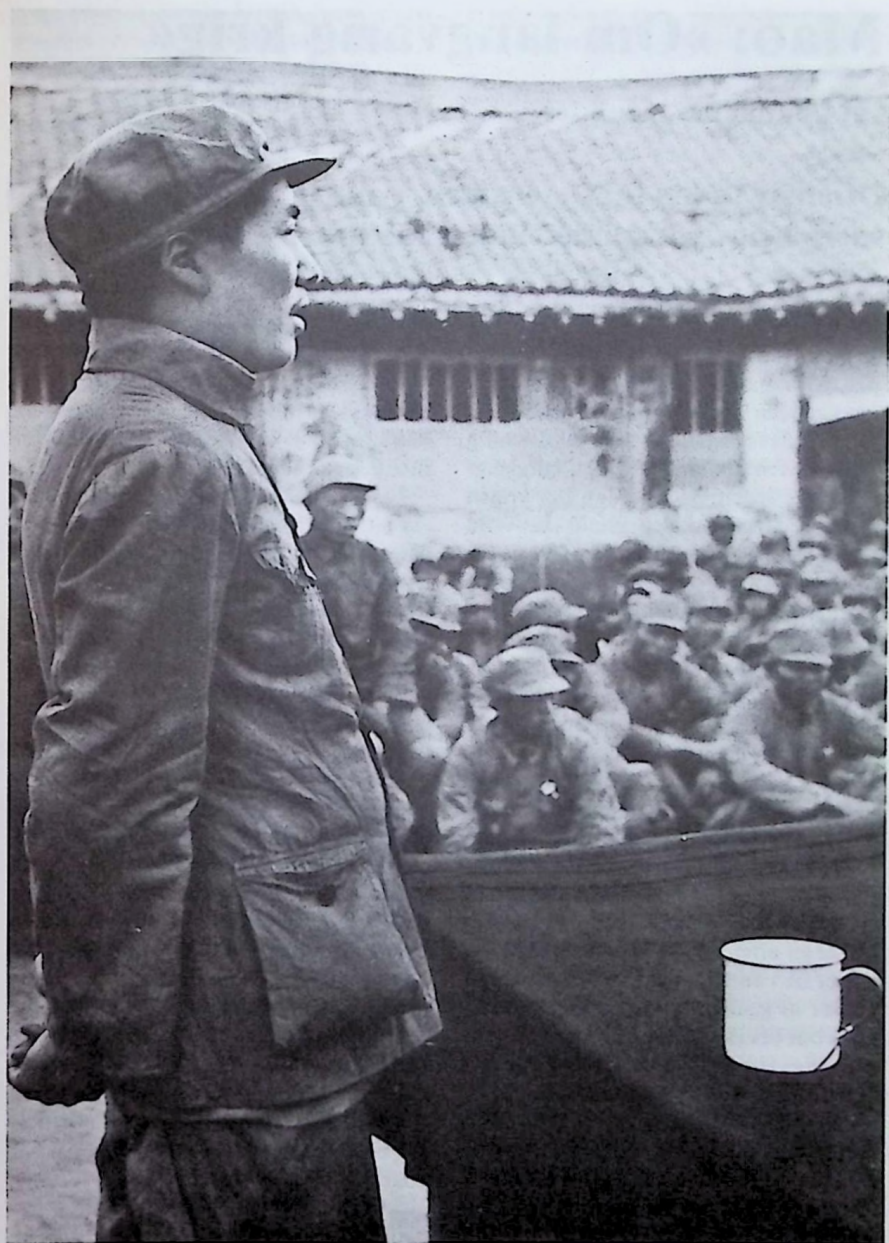
I denne kamp for at forsvare sine positioner er der ebbe og flod. Det lykkes fra tid til anden borgerskabet at få sin politik igennem; i en række situationer kommer det til skærpet kamp, og arbejderklassen forhindrer, at den mister positioner.

Hvad angår en nærmere forklaring på,

hvorledes styrkeforholdet bestemmes politisk, henviser vi til lederen i Kommunistisk Tidsskrift nr. 3. Denne leder redegør i øvrigt for den strategisk defensive situation arbejderklassen står i, i den nuværende fase, samt forklarer, hvorledes arbejderklassen i denne fase må følge en defensiv strategi, der går ud på afværge borgerskabets angreb, at forsvare sig imod borgerskabets splittelsesvirksomhed, samt en plan for at vende den strategiske defensiv til en strategisk offensiv for arbejderklassen, igennem taktiske offensiver på punkter, hvor borgerskabet står svagt. Herudfra analyserer lederen i Kommunistisk Tidsskrift nr. 3 den taktisk defensive situation KAP står i idag overfor »venstrefløjens« isolationsforsøg, samt lægger retningslinierne, for hvordan denne defensiv vendes til en offensiv. Denne strategi og taktik må partiet i dag arbejde på at få væsentligt konkretiseret.

Artiklen »Om langvarig krig« er skrevet i maj 1938 næsten et år efter udbruddet af den store modstandskrig mod Japan, hvor Den røde Hær og Kuomintang havde oprettet denne fælles antijapanske enhedsfront. Artiklen forklarer hvorfor krigen mod Japan vil blive en langvarig, hvorfor Kina til sidst vil få smidt japanerne ud af Kina, samt hvordan krigen må føres, for at Kina sejrer. I denne sammenhæng kritiseres to fejlagtige synspunkter: 1. at krigen ikke kan vindes, og at Kina må underkaste sig Japan, og 2. at krigen vil vindes meget hurtigt, et synspunkt der overvurderer Kuomintang og glemmer dets reaktionære side. Dette synspunkt kritiseres for at glemme, at krig er en styrkeprøve, og at der derfor ikke kan udkæmpes strategisk afgørende slag før, der har fundet en vis ændring sted i de krigsførendes relative styrke, altså ikke før den strategiske defensiv er vendt til en strategisk offensiv.

Red.

Formand Mao afgiver rapporten: »Om langvarig krig« ved Det kinesiske folks militære og politiske antijapanske højskole i Yenan. Maj 1938.

Mao: »Om langvarig krig«

- et uddrag på 2 kapitler

Offensiv inden for defensiven, lynkrig inden for en langvarig krig, ydre linier inden for indre linier

72. Lad os nu undersøge den specifikke strategi for modstandskrigen mod Japan. Vi har allerede sagt, at vor strategi i modstanden mod Japan er langvarig krig, og det er sandelig også fuldstændig rigtigt. Men det er strategi i almindelighed, ikke specifikt. Hvordan bør krigen føres specifikt? Det spørgsmål skal vi nu se på. Vort svar er som følger: På krigens første og andet stadie, dvs. i stadierne hvor fjenden er i offensiven og opretholder sine erobringer, bør vi benytte os af taktiske offensiver inden for rammerne af den strategiske defensiv, af kampagner og lynkrigsslag inden for den strategisk langvarige krig, af kampagner og slag på ydre linier inden for strategisk indre linier. På det tredje stadium bør vi iværksætte den strategiske modoffensiv.

73. Eftersom Japan er en stærk imperialistisk magt, og vi er et svagt halv-kolonialt og halv-feudalt land, har det benyttet en offensiv strategi, medens vi finder os i en strategisk defensiv. Japan prøver at gennemføre lynkrigens strategi; vi bør bevidst gennemføre den langvarige krigs strategi. Japan bruger dusinvis af hærdivisioner med temmelig høj kampeffektivitet (nu 30 i antal) og dele af sin flåde til at omringe og blokere Kina både fra land- og fra søsiden, og det bruger sit luftvåben til at bombardere Kina. Dets hær har allerede etableret en lang front, der strækker sig fra Paotow til Hangchow, og dets flåde har nået Fukien og Kwangtung; således har operationerne

på de ydre linier taget form i stor målestok. På den anden side befinder vi os i en position, hvor vi opererer på indre linier. Det skyldes altsammen, at fjenden er stærk, medens vi er svage. Dette er et af situationens aspekter.

74. Men der er et andet og stik modsat aspekt: Japan mangler soldater, selv om det er stærkt. Kina har et stort territorium, en stor befolkning og mange soldater. Heraf følger to vigtige konsekvenser. For det første kan fjenden, som bruger sine små styrker mod et stort land, kun besætte nogle af de store byer, hovedfærdselsåre og dele af sletterne. Således er der udstrakte områder under hans besættelse, som han må lade være ubevogtede, og de danner en skueplads for vor guerillakrig. Hvis vi betragter Kina som helhed, selv under forudsætning af at det lykkes fjenden at besætte linjen, der forbinder Canton, Wuhan og Lanchow, og dens tilstødende områder, kan han næppe holde områderne uden for disse, og det betyder, at Kina har et bagland og vitale baser, hvorfra det kan fortsætte sin langvarige krig til den endelige sejr. For det andet bliver fjenden omringet af vore styrker, når han konfronterer sine små styrker med vore. Fjenden angriber os langs adskillige ruter, strategisk befinder han sig på ydre linier, medens vi er på indre linier, strategisk er han i offensiven, medens vi er i defensiven. Det tager sig altsammen meget ugunstigt ud for os. Imidlertid kan vi

gøre brug af vore to fortrin, nemlig vort enorme område og vore store styrker. I stedet for stædig stillingskrig kan vi benytte os af mobil krigsførelse, og vi kan bruge adskillige divisioner mod én af fjendens, flere gange titusinde mand mod hans titusinde, flere kolonner mod en af hans og pludselig omringe og angribe en enkelt kolonne på slagmarkens ydre linier. På denne måde bliver fjenden tvunget til at kæmpe på indre linier, og han bliver tvunget i defensiven i kampagner og slag, selv om han befinder sig på ydre linier og er i offensiven strategisk. For vort vedkommende bliver indre linier og defensiven i strategien til ydre linier og offensiv i kampagner og slag. På den måde kan man klare én eller faktisk enhver af fjendens kolonner på fremmarch. Begge de konsekvenser, som er diskuteret ovenfor, følger af det faktum, at fjendens tal er lille, medens vort er stort. Yderligere er fjendens styrker stærke (med hensyn til våben og træning) selv om de er små, mens vore styrker er svage (hvad angår våben og træning, men ikke moral), derfor bør vi ikke blot bruge store styrker mod fjendens små i kampagner og slag, men vi bør også bruge en taktik, der giver hurtige afgørelser. I almindelighed bør vi angribe fjenden, når han er i bevægelse, og ikke når han har slået lej, hvis vi skal opnå en hurtig afgørelse. Vi bør i forvejen koncentrere en stor styrke i skjul langs den rute, fjenden med sikkerhed vil følge og medens han er i bevægelse, skal vi rykke pludseligt frem for at omringe og angribe ham, inden han når at blive klar over, hvad der foregår, så slaget hurtigt bliver afsluttet. Hvis vi kæmper godt, kan vi ødelægge hele den fjendtlige styrke eller størstedelen, eller en vis del af den, og selv hvis vi ikke kæmper så godt, kan vi påføre ham alvorlige tab. Dette gælder for hvert eneste af vore slag. Hvis vi kunne vinde en sejr i en størrelsesorden som den ved

Pinghsingkuan eller Taierhchuang, for ikke at tale om en endnu større, ville det demoralisere fjenden kolossalt og stimulere vore egne styrkers moral og påkalde international støtte. Således skal vor strategisk langvarige krig i felten omsættes i slag med hurtige afgørelser. Fjendens krigsførelse, der strategisk bygger på en hurtig afgørelse, må nødvendigvis blive langvarig, efter at han er blevet slået i mange kampagner og slag.

75. Kort sagt går ovenstående kampprincip i kampagner og slag ud på at føre »offensiv lynkrig på de ydre linier.« Det står over for vort strategiske princip, der går ud på »langvarig defensiv krigsførelse på indre linier« i kampagner og slag, men det er et ufravigeligt princip for at gennemføre denne strategi. Hvis vi også benyttede princippet om »langvarig defensiv krigsførelse på indre linier« i kampagner og slag, som vi gjorde i begyndelsen af modstandskrigen, ville det være fuldstændig uanvendeligt under forhold, hvor fjendens antal er lille, medens vort er stort, hvor fjenden er stærk, medens vi er svage; i så fald ville vi aldrig nå vort strategiske mål for den langvarige krig, og vi ville blive slået af fjenden. Det er grunden til, at vi hele tiden har anbefalet opbygningen af alle landets styrker i et stort antal felthære, som hver svarer til en af fjendens felthære, men således at vi har to, tre eller fire gange deres styrke, så vi på den måde holder fjenden i bevægelse på omfattende krigsskuepladser i henhold til det princip, der er skitseret ovenfor. Dette princip med »offensiv lynkrig på de ydre linier« kan og skal bruges både i guerilla- og i regulær krigsførelse. Det kan anvendes ikke blot på ethvert af krigens stadier, men i hele dens forløb. På stadiet med strategisk mod-offensiv, når vi er bedre teknisk udrustede, og ikke længere befinder os i en position, hvor den svage kæmper mod den stærke, vil vi være i stand til at tage fanger og bytte i

stor målestok så meget mere effektivt, hvis vi fortsætter med at indsætte overlegne styrketal i offensive lynkrigsslag på de ydre linier. Hvis vi f.eks. bruger to, tre eller fire motoriserede divisioner, kan vi være så meget mere sikre på at ødelægge den. Det er sund fornuft, at mange stærke fyre let kan tæve en.

76. Hvis vi beslutsomt anvender »offensiv lynkrig på de ydre linier« på en slagmark, vil vi ikke blot kunne ændre magtbalancen på slagmarken; men vi vil også gradvis ændre den almene situation. På slagmarken vil vi være i offensiven og fjenden i defensiven, vi vil benytte overlegne styrketal på ydre linier, fjenden underlegne på indre, og vi vil stræbe efter hurtige afgørelser, medens fjenden ikke vil være i stand til at trække kampen i langdrag, medens han venter på forstærkninger, hvad han nok vil forsøge; af alle disse grunde vil fjendens stilling ændre sig fra styrke til svaghed, fra overlegenhed til underlegenhed, medens vore styrker fra at være svage vil blive stærke, fra at være underlegne vil blive overlegne. Når mange sådanne slag er blevet kæmpet til sejr, vil den almene situation

mellem fjenden og os ændres. Det vil sige, at gennem ophobningen af sejre på mange slagmarker gennem offensiv lynkrig på ydre linier, vil vi gradvis styrke os selv og svække fjenden, og det må nødvendigvis påvirke den almene magtbalance og fremkalde ændringer i den. Når det sker, vil disse forandringer, sammen med de andre faktorer i vor favør og faktorerne inden for fjendens lejr og en gunstig international situation, vende heldsbilledet mellem os og fjenden, først til ligestilling derefter til vor overlegenhed. Det bliver tidspunktet, hvor vi skal sætte modoffensiven ind og drive fjenden ud af landet.

77. Krig er en styrkeprøve, men det oprindelige styrkeforhold ændrer sig i krigens løb. Her er den afgørende faktor den subjektive anstrengelse - at vinde flere sejre og begå færre fejl. De objektive faktorer danner mulighederne for sådanne ændringer, men for at forandre denne mulighed til en realitet, er både en korrekt politik og den subjektive anstrengelse essentiel. Det er på denne måde at den subjektive faktor spiller den afgørende rolle.

Initiativ, fleksibilitet og planlægning

78. I offensive lynkrigskampanjer og -slag, der foregår på ydre linier, er det afgørende element »offensiven,« betegnelsen »ydre linier« henviser til offensivens område, og »lynkrig« til dens varighed. Deraf navnet »offensiv lynkrig på ydre linier«. Det er den bedste måde at føre langvarig krig på, og den omfatter også det, der er kendt som mobil krigsførelse. Man kan ikke føre den form for krig uden at udvise initiativ, fleksibilitet og planlægning. Lad os derfor undersøge disse tre spørgsmål.

79. Vi har allerede talt om den menneskelige bevidstheds omformende kraft,

så hvorfor taler vi nu om initiativ igen? Ved bevidsthedens omformende kraft forstår vi bevidste handlinger og anstrengelser, hvilket er et karaktertræk som adskiller mennesket fra andre væsener. Dette karaktertræk kommer stærkest til udtryk i krig, hvilket vi allerede har behandlet. Ved initiativet forstår vi en hærshandlefrihed til forskel fra et påført tab af frihed. Handlefrihed er det, som en hær liv beror på, og hvis den mister handlefriheden, er hæren nær nederlag og udslettelse. En soldat afvæbnes, når han ikke kan handle, fordi han er tvunget ind i en passiv stilling. Det samme gæl-

der, når en hær lider nederlag. Af denne grund gør begge parter alt, hvad de kan, for at vinde initiativet og undgå passivitet. Man kan sige, at den offensive lynkrig på ydre linier med den fleksibilitet og planlægning, som er nødvendig for at gennemføre den, er en måde at vinde initiativet på, og derved tvinge fjenden over i en passiv position, hvilket atter vil sige, at vi vil bevare os selv og tilintetgøre fjenden. Men initiativ eller passivitet kan ikke adskilles fra styrkeforholdet i krigen. Som følge heraf er det også uadskilleligt fra en korrekt eller en forkert subjektiv ledelse af krigen. Desuden er der spørgsmålet om at udnytte fjendens misforståelser og uforberedthed for derved at vinde initiativet og tvinge fjenden ind i passivitet. Disse punkter vil blive taget op nedenfor.

80. Initiativet kan ikke adskilles fra overlegenheden i evnen til at føre krig, medens passivitet er uadskilleligt forbundet med underlegenhed i evnen til at føre krig. En sådan underlegenhed eller overlegenhed er det objektive grundlag for initiativ eller passivitet. Det er naturligt, at det strategiske initiativ bedre kan opretholdes og gennemføres i en strategisk offensiv. Derimod er det kun muligt at bevare det absolutte initiativ, når man har den absolutte overlegenhed og fjenden den absolutte underlegenhed. Når en stærk, rask mand bryder med en handicappet, har han det absolutte initiativ. Hvis Japan ikke var plaget af uløselige modsigelser, hvis det f.eks. kunne kaste en enorm styrke på flere millioner mand eller på ti millioner ind i krigen på én gang, hvis dets finanser var flere gange større, end de er, hvis det ikke blev mødt med modstand fra dets eget folk og fra andre lande, og hvis det ikke førte en barbarisk politik, som vækker det kinesiske folks desperate modstand, så ville det være i stand til at bevare det absolutte initiativ nårsomhelst og hvorsomhelst. I

historien finder man sjældent en sådan absolut overlegenhed i en krigs tidlige stadier; men den skal findes mod dens afslutning. For eksempel blev ententelandene absolut overlegne og Tyskland absolut underlegent lige før Tysklands kapitulation i første verdenskrig. Derfor blev Tyskland slået, medens ententelandene sejrede. Dette var et eksempel på absolut overlegenhed og underlegenhed mod slutningen af en krig. Sådan var det også lige før Kinas sejr i Taierchuang; der blev de isolerede japanske styrker reduceret til absolut underlegenhed efter bitre kampe, medens vore styrker vandt absolut overlegenhed. Derfor blev fjenden slået, og vi sejrede. Dette var et eksempel på absolut overlegenhed og underlegenhed ved enden af et felttog. En krig eller et felttog kan også ende med en situation med relativ overlegenhed eller lighed, og i så fald bliver der indgået kompromis i krigen, eller der vil indfinde sig et dødvande i felttoget.

Men i de fleste tilfælde er det overlegenhed og underlegenhed, der afgør om det bliver sejr eller nederlag. Alt dette gælder om krigens afslutning, men ikke om dens begyndelse. Det kan forudsiges, at udfaldet af den kinesisk-japanske krig bliver, at Japan vil blive absolut underlegent og slået, og at Kina bliver absolut overlegent og vinder sejr. Men på det nuværende tidspunkt er overlegenheden og underlegenheden ikke absolut på nogen af siderne, men relativ. Med fordelene i sin militære, økonomiske og politisk-organisatoriske magt nyder Japan godt af sin overlegenhed over os, som er svage såvel militært og økonomisk som politisk-militært, og det danner baggrunden for Japans initiativ. Men eftersom dets militære og anden styrke ikke er kvantitativt stor og det har mange handicaps, bliver dets overlegenhed reduceret af dets egne modsigelser. Ved invasionen af Kina er Japans overlegenhed blevet

yderligere reduceret, fordi det er stødt på vort enorme territorium, vor store befolkning, vore talrige tropper og vor beslutsomme modstand. Deraf kommer at Japans almene stilling kun er relativt overlegen, og at dets evne til at bevare initiativet er blevet indskrænket og relativiseret. Selv om Kina er bragt i en temmelig passiv strategisk stilling p.g.a. dets underlegne styrke, er det ikke desto mindre kvantitativt overlegent i territorium, befolkning og tropper, ligesom det er overlegent med hensyn til befolkningens og hærens moral og patriotiske had mod fjenden; denne overlegenhed reducerer graden af Kinas underlegenhed i militær, økonomisk og anden styrke, og den ændrer det til en relativ strategisk underlegenhed. Det nedsætter også graden af Kinas passivitet, så dets strategiske stilling er en relativ passivitet. Imidlertid er enhver passivitet en ulempe, og man må gøre sig umage for at ryste den af sig. Inden for militæret gøres det ved resolut at indlede en offensiv lynkrigsførelse på ydre linier, ved at iværksætte guerillakrig i fjendens bagland. Derved sikrer man sig lokal overlegenhed og lokalt initiativ i flere felttog med mobil krigsførelse og guerillakrig. Gennem en sådan lokal overlegenhed og lokale initiativer i mange felttog, kan vi gradvis skabe strategisk overlegenhed og strategisk initiativ og redde os ud af den strategiske underlegenhed og passivitet. Sådan er samspillet mellem initiativ og passivitet, mellem over- og underlegenhed.

81. Ud fra dette kan vi også forstå forholdet mellem initiativ eller passivitet og den subjektive ledelse af krigen. Som det allerede er forklaret, er det muligt at slippe ud af vor relativt underlegne position og vor relative passivitet i strategisk henseende, og metoden er at skabe lokal overlegenhed og lokalt initiativ i mange kampagner for derved at fravriste fjenden den lokale overlegenhed og det loka-

le initiativ og kaste ham ud i underlegenhed og passivitet. Disse lokale succes'er vil tilsammen give os strategisk overlegenhed og initiativ og give fjenden strategisk underlegenhed og passivitet. En sådan forandring afhænger af en korrekt subjektiv ledelse. Hvorfor? Fordi både vi og fjenden stræber efter overlegenhed og initiativ. Set fra denne synsvinkel er krigen en strid på de subjektive evner hos lederne i de kæmpende hære, som på grundlag af materielle betingelser som militære styrker og finansielle ressourcer kæmper om initiativ og overlegenhed. Ud af striden kommer en sejrherre og en besejret; hvis vi lader forskellen i de objektive materielle betingelser ude af betragtning, må sejrherrens succes nødvendigvis skyldes en korrekt subjektiv ledelse og taberens nederlag en forkert subjektiv ledelse. Vi indrømmer, at krigen som fænomen er vanskeligere at forstå og er karakteriseret ved større usikkerhed end noget andet samfundsmæssigt fænomen, med andre ord, at det mere er et spørgsmål om, hvad der er »sandsynligt«. Dog er krig på ingen måde overnaturlig, men er en jordbunden proces, der styres af nødvendigheden. Det er grunden til, at Sun Wu Tzu's grundsætning »Kend fjenden og kend dig selv, og du kan udkæmpe et hundrede slag uden fare for nederlag«, 20) forbliver en videnskabelig sandhed. Fejltagelser opstår af uvidenhed om fjenden og om os selv, og yderligere gør krigens usædvanlige natur det i mange tilfælde umuligt at have det fulde kendskab til begge parter; herfra stammer usikkerheden om militære forhold og operationer, og herfra stammer fejltagelser og nederlag. Men uanset situationen og bevægelserne i en krig kan man kende dens almene aspekter og vigtige sider. Det er muligt for en leder at begrænse fejl og at give en generelt rigtig ledelse, når han først foretager alle slags undersøgelser og dernæst foretager intelligente logiske

slutninger og vurderinger. Når vi er udrustede med det våben, der hedder »en generelt rigtig ledelse,« kan vi vinde flere slag og forandre vor underlegenhed til overlegenhed og vores passivitet til initiativ. Således er initiativ eller passivitet forbundet med den korrekte eller ukorrekte subjektive ledelse af en krig.

82. Den tese, at ukorrekt subjektiv ledelse kan ændre overlegenhed til underlegenhed og initiativ til passivitet, og at en korrekt subjektiv ledelse kan afstedkomme den omvendte forandring, bliver så meget desto mere overbevisende, når vi ser på listen over nederlag, som store hære har lidt og listen over sejre, som små og svage hære har vundet. Der er mange eksempler af den slags i den kinesiske og udenlandske historie. Eksempler fra Kina er slaget ved Chengpu mellem staterne Tsin og Chu, 21) slaget ved Chengkao mellem staterne Chu og Han, 22) slaget hvor Han Hsin slog Chiao-hærene, 23) slaget ved Kungyang mellem staterne Hsin og Han, 24) slaget ved Kuantu mellem Yuan Shao og Tsao, 25) slaget ved Chihpi mellem staterne Wu og Wei, 26) slaget ved Yiling mellem staterne Wu og Shu, 27) slaget ved Feishui mellem Chin og Tsin 28) osv. Blandt eksemplerne fra udlandet er der de fleste af Napoleons felttog og borgerkrigen i Sovjetunionen efter oktoberrevolutionen. I alle disse eksempler blev sejren vundet af små styrker over store og af underlegne over overlegne styrker. I hvert tilfælde benyttede de generelt svage styrker deres lokale overlegenhed og initiativ mod fjendens lokale underlegenhed og passivitet. De tilføjede da lokalt fjenden et klart nederlag, hvorefter de vendte sig mod resten af hans styrker og knuste dem en efter en, og på den måde forandrede de helhedsbilledet til overlegenhed og initiativ. Det omvendte var tilfældet med fjenden, som oprindeligt var overlegen og havde initiativet. På grund af subjektive fejl og indre

modsigelser skete det nogle gange, at han fuldstændig mistede en udmærket og temmelig god position, som havde givet ham overlegenhed og initiativ. I stedet blev han en general uden en hær eller en konge uden et kongerige. Heraf ses, at selv om overlegenhed eller underlegenhed i evnen til at føre krig danner det objektive grundlag, som bestemmer hvor initiativet eller passiviteten ligger, så er det ikke i sig selv det samme som at have initiativet eller at være passiv; det er kun igennem en kamp, en styrkeprøve, at den faktiske passivitet eller det faktiske initiativ træder frem. Under kampen kan en korrekt subjektiv ledelse forandre underlegenhed til overlegenhed, og passivitet til initiativ, og en ukorrekt ledelse kan medføre det modsatte. Den kendsgerning, at hvert herskende dynasti er blevet slået af revolutionære hære, viser, at den blotte overlegenhed i visse henseender ikke garanterer initiativet, endnu mindre den endelige sejr. Den underlegne part kan fravriste den overlegne initiativet og sejren ved at sikre, at bestemte forhold bliver skabt gennem aktive subjektive anstrengelser i overensstemmelse med de faktiske forhold.

83. Man kan miste initiativet ved misforståelser, eller hvis man bliver taget på sengen. Heraf følger, at man ved forsætligt at skabe misforståelser hos fjenden for dernæst at rette overraskelsesangreb imod ham har to måder - sandelig to vigtige måder - til at opnå overlegenhed og gribe initiativet. Hvad er misforståelser? »At opfatte enhver busk og ethvert træ på Pakung-bjerget som en af fjendens soldater« 29) er et eksempel på en misforståelse. At »foretage en finte i øst og angribe i vest« er en måde at skabe misforståelse hos fjenden på. Når massernes støtte er stor nok til at stoppe udsivningen af oplysninger, er det muligt med forskellige finter at have held med at lede fjenden ind i et morads af forkerte be-

dømmelser og aktioner, så han taber sin overlegenhed og sit initiativ. Udtrykket »i krig gælder alle kneb« dækker det præcist. Hvad betyder det at »blive taget på sengen«? Det betyder at være uforberedt. Uden forberedelse er overlegenhed ikke virkelig overlegenhed, og uden forberedelse kan der heller ikke være noget initiativ. Når denne pointe er fattet, vil det tit være muligt for en underlegen styrke, som er forberedt, at slå en overlegen fjende ved et overraskelsesangreb. Vi siger, at en fjende i bevægelse er let at angribe, netop fordi han da ikke tager sig i agt, dvs. han er uforberedt. Disse to ting - at skabe misforståelser hos fjenden og rette overraskelsesangreb imod ham - betyder at overføre krigens usikkerhed til fjenden, medens vi sikrer den størst mulige vished hos os selv og derved vinder overlegenhed, initiativet og sejren. En fortræffelig organisering af masserne er forudsætningen for at opnå alt dette. Derfor er det yderst vigtigt at rejse alle fjendens modstandere, at bevæbne dem til sidste mand, at foretage mange angreb på fjenden, at forhindre udsivning af oplysninger og at sikre vore egne styrker dækning; på denne måde vil fjenden være uvidende om, hvor og hvornår vore styrker angriber, og der vil være skabt et objektivt grundlag for misforståelser og fejltolkninger hos ham. Det skyldtes stort set de organiserede, bevæbnede folkemasser, at den svage og lille styrke i den kinesiske Røde Hær var i stand til at vinde mange slag i tiden under bonderevolutionen. Det er logisk, at en national krig bør vinde bredere massestøtte end en bonderevolutionær krig; men som et resultat af tidligere fejltagelser 30) er folket uorganiseret og kan ikke straks indtrædes i sagens tjeneste; somme tider bliver det oven i købet brugt af fjenden. Den eneste måde at sikre sig uudtømmelige reserver til at imødekomme alle krigens krav er ved beslutsomt at samle fol-

ket i stor målestok. Desuden vil en sådan samling spille en stor rolle for gennemførelsen af vor taktik, som går ud på at lokke fjenden på vildspor og overraske ham, hvor han ikke venter det. Vi er ikke hertug Hsiang af Sung og har ikke brug for hans stupide etik. 31) For at opnå sejren må vi, så vidt det er muligt, gøre fjenden blind og døv ved at give ham bind for øjnene og ørerne og drive hans ledere ud i distraktion ved at skabe forvirring i deres hoveder. Ovenstående drejer det sig om den måde, hvorpå initiativet eller passiviteten er forbundet med den subjektive ledelse af krigen. En sådan subjektiv ledelse er uundværlig for at slå Japan.

84. I det store og hele har Japan haft initiativet i stadiet med sin strategiske offensiv p.g.a. sin militære magt og udnyttelse af vore subjektive fejl, tidligere og nu. Men Japans initiativ begynder at svinde i nogen grad, hvilket skyldes dets iboende svagheder, og de subjektive fejl det har begået i krigens løb (mere herom senere) og også p.g.a. vore mange fortrin.

Fjendens nederlag ved Taierhchuang og hans vanskelige situation i Shansi beviser klart dette. Den omfattende udvikling af guerillakrigen i fjendens bagland har bragt hans garnisoner i de besatte områder i en fuldstændig passiv position. Selv om han stadig er i offensiven strategisk og har initiativet, vil hans initiativ forsvinde, når hans strategiske offensiv er forbi. Den første grund til at fjenden ikke vil kunne bevare initiativet er, at hans mangel på tropper gør det umuligt for ham at fortsætte offensiven på ubestemt tid. Vor offensive krigsførelse i felttog og vor guerillakrig bag fjendens linier danner - sammen med andre faktorer - den anden grund til, at han bliver nødt til at standse sin offensiv ved en bestemt grænse, og at han ikke vil være i stand til at bevare initiativet.

Sovjetunionens eksistens og ændringerne i den internationale situation er den tredje grund. Man kan således se, at fjendens initiativ er begrænset og kan knuses. Hvis Kina kan opretholde offensiven i militære operationer ved at benytte sine hovedstyrker i felttog og slag, ved energisk at udvikle guerillakrig i fjendens bagland og ved i stor målestok at mobilisere folket politisk, kan vi gradvis opbygge en position, hvor vi har det strategiske initiativ.

85. Lad os nu undersøge fleksibiliteten. Hvori består fleksibilitet? Det er den konkrete udførelse af initiativet i militære operationer; det er den fleksible anvendelse af væbnede styrker. Den fleksible brug af væbnede styrker er den centrale opgave i ledelsen af en krig, en opgave, det er yderst vanskeligt at udføre godt. Foruden organiseringen og uddannelsen af hæren og folket omfatter krigsaktiviteterne anvendelse af tropper i kamp. Det er altså nødvendigt for at vinde kampen. Selvfølgelig er det svært at organisere en hær osv.; men det er endnu sværere at anvende den, især når den svage kæmper mod den stærke. At mestre det kræver en subjektiv evne på et meget højt niveau, og det kræver overvindelse af den forvirring, dunkelhed og uvished, som er særegen for krig, samt at man finder frem til orden, klarhed og vished i den; kun sådan kan fleksibilitet i ledelsen virkeliggøres.

86. Det grundliggende princip for operationer i felten i modstandskrigen mod Japan er offensiv lynkrig på ydre linier. Det er forskellige former for taktik eller forskellige metoder, der giver dette princip slagkraft såsom spredning og koncentration af styrker, delt fremrykning og samlet angreb, offensiven og defensiven, overfald og inddæmning, omringning og omgåelse, fremrykning og tilbagetrækning. Det er let at forstå disse former for taktik, men slet ikke let at bruge

og variere dem fleksibelt. De tre afgørende led er: tiden, stedet og tropperne. Der kan ikke vindes nogen sejr med mindre tiden, stedet og tropperne er rigtigt valgt. Lad os som eksempel tage et angreb på fjendens styrker, mens de er i bevægelse: hvis vi slår til for tidligt, afslører vi os og giver fjenden en chance for at forberede sig, og hvis vi slår til for sent, har fjenden måske slået lejre og samlet sine styrker, og så bliver det en hård nød for os at knække. Dette viser problemet om tiden. Hvis vi udvælger et angrebspunkt på den venstre flanke, som faktisk er fjendens svage punkt, bliver sejren let at vinde; men hvis vi vælger den højre flanke og støder på en uventet forhindring, vil vi intet opnå. Dette er spørgsmålet om stedet. Hvis en bestemt enhed af vore styrker er sat på en særlig opgave, kan sejren blive let; men hvis en anden enhed bliver sat på den samme opgave, kan det blive svært at nå resultater. Dette belyser spørgsmålet om tropperne. Vi bør vide - ikke kun hvordan vi bruger taktikken - men også hvordan den varieres. Ved fleksibilitet i ledelsen er den vigtige opgave at foretage ændringer f.eks. fra offensiven til defensiven, fra fremrykning til tilbagetrækning, fra tilbagetrækning til fremrykning, fra inddæmning til angreb, fra angreb til inddæmning, fra omringning til omgåelse eller fra omgåelse til omringning og at foretage sådanne ændringer ordentligt og i god tid i forhold til tropperne og terrænet på begge sider. Dette gælder om ledelsen af felttog, den strategiske ledelse såvel som ledelsen af slag.

87. De gamle sagde: »Skal man være klog, når man ændrer taktik, må man have indsigt«; denne »klogskab«, som er det, vi mener med fleksibilitet, er den intelligente leders bidrag. Fleksibilitet betyder ikke dumdristighed; dumdristighed skal forkastes. Fleksibilitet er den intelligente leders evne til at tage rettidige og passende forholdsregler ud fra de

objektive betingelser, dvs. efter at have »vurderet situationen og fået overblik over stillingen« (»stillingen« omfatter fjendens tilstand, vor tilstand og terrænet), og denne fleksibilitet bliver »klogskab i varierende af taktikken«. På grundlag af denne klogskab kan vi vinde flere sejre i offensiv lynkrig på ydre linier, ændre styrkeforholdet til vor fordel, vinde initiativet over fjenden og overvælde og knuse ham, så den endelige sejr bliver vor.

88. Lad os nu undersøge spørgsmålet om planlægning. På grund af krigens særlige uvished, er det meget sværere at føre krig efter en plan, end det er ved andre aktiviteter. Men da det hedder, at »forberedelse sikrer succes og mangel på forberedelse giver nederlag«, kan man ikke sejre i en krig uden at have den bedste planlægning og de bedste forberedelser. Der er ingen absolut vished i krig, og dog er den ikke uden en vis grad af relativ vished. Vi er forholdsvis sikre på vor egen stilling. Vi er meget usikre på fjendens, men også her er der tegn, vi kan tyde, fingerpeg vi kan følge, og rækker af fænomener vi kan grunde over. Disse giver, hvad vi kalder en grad af relativ sikkerhed, som giver et objektivt grundlag for planlægning i krig. Moderne tekniske fremskridt (telegrafi, radio, flyvemaskiner, motorkøretøjer, jernbaner, dampskibe osv.) har gjort mulighederne for at planlægge i krig større. Imidlertid er en fuldstændig eller en holdbar planlægning vanskelig, fordi der kun findes en kortvarig og begrænset vished i krig; en sådan planlægning bør ændres med bevægelsen (driften eller forandringen) i krigen og varieres i forhold til krigens omfang. Taktiske planer, såsom angrebs- eller forsvarsplaner for små formationer eller enheder, må ofte ændres flere gange om dagen. En plan for et felttog, dvs. for en aktion med store formationer holder som regel til afslutningen af

felttoget; men den ændres dog ofte delvist eller i nogle tilfælde helt i løbet af et felttog. En strategisk plan, der bygger på begge de krigsførende parter helhedssituation, er endnu mere stabil, men også den kan kun anvendes på et givet strategisk stadium og må ændres, når krigen bevæger sig mod et nyt stadium. Udarbejdelse og ændring af taktiske planer, planer for felttog og strategiske planer, der er i overensstemmelse med spillerummet og omstændighederne, er knudepunktet i ledelsen af krig; det er det konkrete udtryk for fleksibilitet i krig, med andre ord: der er også klogskab forbundet med at skifte taktik. Ledere på alle niveauer i den anti-japanske krig bør skrive sig dette bag øret.

89. På grund af krigens flydende karakter benægter nogle kategorisk, at krigsplaner eller en taktik kan være relative holdbare; de kalder sådanne planer eller en sådan taktik »mekanisk«. Dette synspunkt er forkert. I det forudgående afsnit var vi helt på det rene med, at eftersom forholdene i krig kun er relativt sikre, og fordi strømmen (bevægelsen eller forandringen) i krig er hurtig, kan krigsplaner eller en taktik kun blive forholdsvis stabile og må ændres eller revideres i god tid, så de passer til de ændrede forhold og krigens bevægelse; ellers ville vi være mekaniske. Men man må ikke fornægte nødvendigheden af planer eller en taktik, som kan være forholdsvis stabile over givne tidsrum; at fornægte dette er at fornægte alt, herunder krigen selv, og den der foretager fornægtelsen. Da både de militære operationer og forhold er relativt stabile, må vi indrømme krigsplanerne og den taktik, der resulterer heraf, deres relative stabilitet. Lad os tage et eksempel: Eftersom både forholdene i krigen i det nordlige Kina og den 8. rutearmés spredte operationer er forholdsvis stabile på et bestemt stadium, er det bydende nødvendigt at forstå den 8. rutearmé

més strategiske handlingsprogram: »På dette stadium er guerillakrig det grundlæggende, men man skal ikke lade en gunstig lejlighed til mobil krigsførelse gå fra sig af den grund. Den tid, en plan er gyldig, er kortere i et felttog, end når det drejer sig om en strategisk plan. Tiden er endnu kortere, når det gælder en taktisk plan, men de har alle gyldighed i et givet tidsrum. Enhver, der benægter dette, ved ikke, hvordan man fører krig, han bliver relativist uden faste standpunkter i krig, for ham bliver den ene udvikling lige så forkert eller lige så rigtig som den anden. Der er ingen, der benægter, at selv en plan beregnet for et bestemt tidsrum kan ændres, ellers ville en plan aldrig blive skiftet ud med en anden. Men planen ændres inden for visse rammer; den ændres inden for de forskellige grænser, som krigshandlingerne sætter for dens gennemførelse, men den ændres ikke i sit væsen; med andre ord kan den ændres kvantitativt, men ikke kvalitativt. Inden for et afgrænset tidsrum kan den bestemt ikke ændres i sit væsen, og det er hvad vi forstår ved relativ stabilitet inden for et givet tidsrum. I krigens store strøm, hvor alting flyder, er der relativ stabilitet på afgrænsede strækninger - det er vort grundlæggende synspunkt på planer eller politik i krig.

90. Da vi nu har behandlet den langvarige defensive krigsførelse på de indre linier og den offensive lynkrig på de ydre linier i felttog og slag og ligeledes spørgsmålet om initiativ, fleksibilitet og planlægning, kan vi kort opsummere: Der skal være en plan for den anti-japanske krig. Krigsplaner, som er den konkrete anvendelse af strategi og taktik, skal være fleksible, så de kan tilpasses krigens forhold. Vi bør hele tiden stræbe efter at forandre vor underlegenhed til overlegenhed, vor passivitet til initiativ, for derved at ændre styrkeforholdet mellem os selv og fjenden. Alt dette kommer til ud-

tryk gennem offensiv lynkrig på de ydre linier i felttog og slag og gennem langvarig strategisk defensiv krigsførelse på de indre linier.

-
20. Sun Tzu, kapitel 3, »Angrebets strategi«.
 21. Chengpu, der ligger i den sydvestlige del af Chuanchen-amtet i provinsen Shantung, var skuepladsen for et stort slag mellem staterne Tsin og Chu år 632 f.v.t. Ved slagets begyndelse var Chu i offensiven, men efter at have trukket sig 90 li tilbage angreb Tsin i fløjene, hvor Chu var svagest, og tilføjede dem svære tab.
 22. Oldtidsbyen Chenkao i den nordvestlige del af det nuværende Chengkao amt i provinsen Honan var af stor militærstrategisk betydning. Den var skueplads for et slag udkæmpet år 203 f.v.t. mellem Liu Pang, konge af Han, og Hsiang Yu, konge af Chu. Først indtog Hsiang Yu Hsingyang og Chengkao og jog Liu Pangs tropper på flugt. Liu Pang afventede så det gunstige tidspunkt, hvor Hsiang Yus tropper krydsede Szeshuifloden og befandt sig midt i strømmen. Han tilintetgjorde dem og generebrode Chenko.
 23. År 203 f.v.t. førte Han Hsin, en general fra staten Han, sin hær i et stort slag mod Chao Hsieh ved Chinghsing. Chao Hsiehs hær, der sagdes at være på 200.000 mand, var adskillige gange større end Han-hæren. Han Hsin bragte sine styrker i stilling med ryggen mod en flod og førte dem i et tappert slag; samtidig afså han nogle enheder, der angreb og afledte fjendens bagtrop. Fanget i en knibtang led Chao Hsieh fuldstændig nederlag.
 24. Oldtidsbyen Kunyang i den nordlige del af det nuværende Yehsien amt i provinsen Honan, var stedet hvor Liu Hsiu, grundlæggeren af det østlige Han-dynasti overvandt Hsin-kejseren Wang Mangs tropper. Der var en stor talmæssig ulighed mellem de to sider. Liu Hsius styrker var på ialt 8-9000 mand mod Wang Mangs 400.000. Men ved at udnytte Wang Mangs generallers, Wang Hsuns og Wang Lis, skodesløshed og undervurdering af fjenden jog Liu Hsiu, ved hjælp af 3000 udvalgte mænd

Wang Mangs hovedstyrker på flugt. Han fulgte sejren op ved at tilintetgøre resten af fjendehæren.

25. Kuantu lå i den nordøstlige del af det nuværende Chungmou amt i provinsen Honan, og var skueplads for slaget mellem Tsao Tsa og Yuan Shaos hære i året 200. Yuan Shao havde en hær på 100.000 mand, medens Tsao Tsa kun havde en svag styrke og desuden manglede forsyninger. Tsao Tsa udnyttede fjendens uopmærksomhed. Han ledte sine tropper i et overraskelsesangreb og satte ild på fjendens forsyninger. Yuan Shaos hær, der undervurderede fjenden, blev spredt, og hovedstyrken blev udsløttet.
26. Sun Chuan herskede i staten Wu, og Tsao Tsa i staten Wei. Chihpi ligger nordøst for Chiayu på den sydlige bred af Yangtsefloden i provinsen Hupeh. I 208 samlede Tsao Tsa en 500.000 mand stor hær, som han proklamerede var på 800.000, til et angreb på Sun Chuan. Den sidstnævnte, der havde sluttet forbund med Tsao Tsas dødsfjende Liu Pei, mønstrede en hær på 30.000 mand. Sun Chuans og Liu Peis allierede styrker, der vidste, at Tsao Tsas hær var plaget af epidemier og desuden var uvant med livet til søs, stak ild på Tsao Tsas flåde og udsløttede han hær.
- 27.1 Yiling øst for det nuværende Ichang i provinsen Hupeh besejrede Lu Sun, en general fra staten Wu, Liu Peis, herskeren af Shu, hær i året 222. Liu Peis hær vandt adskillige slag ved krigens begyndelse og trængte fem eller sekshundrede li ind i Wu, så langt som til Yiling. Lu Sun, der forsvarede Yiling, undgik kamp i syv måneder indtil Liu Pei »ikke vidste sine levende råd, og hans hær var udmattet og havde mistet modet.« Derefter udsløttede han fjendens hær ved at udnytte en gunstig vind til at antænde deres telte.
28. Hsieh Hsuan, en general fra det østlige Tsin-dynasti besejrede Fu Chien, herskeren over staten Chin, ved Feishui floden i provinsen Anhwei i året 383. Fu Chien havde et infanteri på 600.000 mand, et kavalleri på 270.000 og en livvagt på over 30.000. Det østlige Tsins land- og søstyrker var kun på 80.000 mand. Da hærene

var opstillet overfor hinanden på bredderne af Feishui floden, udnyttede Hsieh Hsuan fjendens selvtilfredshed og indbildskhed og anmodede Fu Chien om at trække sine tropper tilbage, så Tsin-tropperne kunne krydse floden og tage kampen op. Fu Chien indvilligede, men da han beordrede hærens tilbagetrækning, gik der panik i mændene, og de kunne ikke stoppes. Tsin-tropperne udnyttede muligheden, gik over floden, angreb og udsløttede fjenden.

29.1 383 ringeagtigede Fu Chien, herskeren over Chin, Tsins styrker og angreb dem. Tsin-tropperne bekæmpede de fjendtlige fremskudte styrker ved Lochien i Shouyang amtet i provinsen Anhwei og trængte frem til lands og til vands. Da han besteg Shouyangs bymur, bemærkede Fu Chien Tsin-troppernes perfekte opstilling, og idet han tog træerne og buskene på Pakungbjergene for fjendtlige soldater, blev han skræmt af fjendens tilsyneladende styrke.

30. Kammerat Mao Tsetung henviser hér til, at Chiang Kai-shek og Wang Ching-wei, efter i 1927 at have svigtet enhedsfronten mellem Kuomintang og kommunisterne, indledte en tiårig krig mod folket og derved umuliggjorde dets størstiledede organisering. Ansvar for dette påhviler reaktionære i Kuomintang under ledelse af Chiang Kai-shek.

31. Hertug Hsiang af Sung herskede i Forårets og efterårets æra (722-481 f.v.t.) 1638 f.v.t. kæmpede staten Sung mod den mægtige stat Chu; Sung-styrkerne var allerede bragt i stilling, da Chu-tropperne overskred floden. En af Sungofficerene foreslog at, at Chu var talmæssigt overlegen, var dette det rette tidspunkt at angribe på. Men hertugen sagde: »Nej, en adelsmand bør ikke angribe nogen, der er uforberedt.« Da Chu-tropperne var kommet over floden, men endnu ikke havde grupperet sig, foreslog officeren igen et omgående angreb, og igen svarede hertugen: »Nej, en adelsmand bør ikke angribe en hær, der ikke er opstillet til kamp.« Da Chu-tropperne var færdige med deres forberedelser, gav hertugen tegn til angreb. Som et resultat led Sung-tropperne et katastrofalt nederlag, og hertugen selv blev såret.

Det kongelige danske socialdemokrati -

Denne artikel belyser den materielle baggrund for, at toppen af Socialdemokratiet, LO og kooperationen ikke bare er folk med en forkert linie, men at de direkte tilhører monopolborgerskabet og i virkeligheden handler ud fra deres egne klasseinteresser.

Artiklen forsøger desuden at danne sig et billede over, hvem der sidder i toppen af pyramiden, selv om dette er vanskeligt at gøre med sikkerhed. Den behandler vejen til toppen og de lavere lag i Socialdemokratiet. Endelig kritiseres DKP's og VS's opfattelser af Socialdemokratiet.

Artiklen kommer ikke nøje ind på det socialdemokratiske monopolborgerskabs magt i forhold til de andre dele af monopolborgerskabet.

Vi gør opmærksom på, at der bagerst i artiklen er en forklarende liste over de benyttede forkortelser.

1. Et hovedspørgsmål

Synet på Socialdemokratiet har været et hovedspørgsmål for revolutionære siden 1. verdenskrig. Ikke færre end tre gamle DKP-formænd (Ernst Christiansen, Sigvald Hellberg og Aksel Larsen) har i tidens løb forladt partiet med dette som et kernepunkt. Uklarhed på dette punkt har været med til at gøre DKPs kurs vaklende, mens det var et revolutionært parti, og har i høj grad været med til at befordre partiets degeneration til et revisionistisk parti.

Idag støder KAPs opfattelse af Socialdemokratiet atter og atter på to andre linier: *Presseteorien* og »*Se til venstre, Anker«*-linien.

Presseteorien er bl.a. VS' begrundelse for at pege på en socialdemokratisk regering. Det hævdes, at en socialdemokratisk regering kan presses til at føre en

mindre arbejderfjendsk politik end en åbent borgerlig regering, fordi Socialdemokratiet må tage hensyn til sit omdømme i arbejderklassen.

»Se til venstre, Anker«-linien er SFs og DKPs påskud for at søge samarbejde med Socialdemokratiets og LOs ledelse. Den består i opfordringer til samarbejde med SF og DKP i stedet for med de åbent borgerlige partier. Man mener, at Socialdemokratiet *tvinges* til at føre borgerlig politik af folketingets åbent borgerlige flertal. I stedet opfordres det til at samarbejde til venstre om en »ny« politik. Vi husker f.eks. DKPs parole: »For en arbejderregering - men med kommunisterne.«

Denne linies nyeste variant kommer fra KAm-1, der kalder sig marxistisk-leninistisk, og samtidig taler om at »bruge

det andet flertal« og om en »arbejderregering« (denne gang vel en »arbejderregering - men med KAm-I«?)

Betydning på alle felter

Disse forskellige linier får betydning på alle felter af politikken. Formandsinitiativets konferencer bringer dem på spidsen:

Jan Andersen (DKP) opfordrer Socialdemokratiet og LO til at føre »ny politik« sammen med DKP.

Preben Møller Hansen (DKP) siger, at LO-toppen er nogle forrædere og vi skal kalde dem sådan; men »de er ikke hovedfjenden«, og derfor skal vi ikke *føre kamp* imod dem.

Og stribevis af repræsentanter for VS, KF, KAm-I og andre organisationer siger, at vi ikke skal *føre kamp imod* LO-toppen, men *uden* LO-toppen. Dvs. at vi ikke skal lægge vores kamp i dens hænder, men heller ikke betragte den som en del af borgerskabet og bekæmpe den som sådan.

2. Hvem er borgerskabet?

Hvem er borgerskabet da?

Det siger sig selv, at manden, som ejer en fabrik med 200 arbejdere, er kapitalist. Men det drejer sig ikke bare om folk der *ejer* produktionsmidler, men også om de, der *disponerer* over produktionsmidler, idet de i kraft af begge disse placeringer deltager i udbytningen af arbejderklassen, igennem størrelsen af deres indtægt.

Lad os tage en mand som direktør *Arnth-Jensen* til at belyse dette. Han er ikke socialdemokrat, og der er ikke tvivl om, at han tilhører borgerskabet.

Niels Arnth-Jensen

Født 1909. Blev direktør for De danske

Et borgerligt parti

Men disse linier er forkerte. Socialdemokratiet er et borgerligt parti, der ud fra ledelsens egne klasseinteresser fører borgerlig politik. Partiledelsen er en del af monopolborgerskabet, og det er *ikke* mere afhængigt af arbejderklassens tillid end de åbent borgerlige partier. De er *alle* afhængige af denne tillid i den forstand, at de kun kan regere det kapitalistiske Danmark, så længe denne tillid eksisterer i hovedparten af arbejderklassen.

Forskellen mellem Socialdemokratiet og de åbent borgerlige partier ligger i deres *ord* og i den ideologi, de sovser deres angreb på arbejderklassen ind i. Og i, at de hver for sig søger at gavne én del af borgerskabet mod andre dele af det.

Angrebene på arbejderklassen er de fælles om. De pæne ord holder ikke hånden med stokken tilbage.

Og SFs, DKPs og VS' teorier bliver til en hjælpende hånd til Socialdemokratiet og LO-toppen i deres arbejde for at føre arbejderklassen bag lyset.

Sukkerfabrikker og klarede selskabs problemer med monopolrådet gennem en vellykket opdeling i to afdelinger. Blev formand for Industrirådet 1966-69 og igen 1971-72.

Administrerende bestyrelsesformand for F.L. Smidth 1969, og næste år også bestyrelsesposter i A. P. Møller-selskaber som Lindø-værftet, D/S Svendborg og Dansk Boreselskab.

Er bestyrelsesmedlem i Privatbanken, Magasin du Nord, Finansieringsinstitut for Industri & Håndværk og en snes andre selskaber.

I kraft af sine bestyrelsesposter disponerer Arnth-Jensen over kapital og produktionsmidler i stor målestok, og hans

Ralph Lysholt Hansen bestyrelsesmedlem i Nationalbanken og Svend Anker repræsentantskabsmedlem i Nationalbanken.

aflønning ligger over en million kr. om året. Formodentlig solder han ikke disse penge op, men sætter dem i aktier og andre papirer. *Men om han så ikke ejede én eneste aktie, ville han tilhøre monopolborgerskabet.*

Han disponerer over produktionsmidler og hans løn ligger så skyhøjt over værdien af hans arbejdskraft, at han deltager i udbytningen af arbejderklassen. Og han er placeret ind i de største monopolforetagender.

Borgerskabet består altså både af folk, der *ejer* og *disponerer* over produktionsmidler.

Staten

Der er imidlertid også en anden måde at disponere over produktionsmidler på end Arnth-Jensens måde, uden formelt at eje dem.

Det er gennem *staten*.

Statens økonomiske rolle i et samfund som det danske kan betegnes som, at staten er »fælleskapitalist«. Ud fra mottoet, at »det, der gavner erhvervslivet, gavner os alle«, styrer staten samfundet ud fra borgerskabets fællesinteresser - dvs. især ud fra *monopolborgerskabets* fællesinteresser.

Den forsøger en omfordeling af penge fra arbejderklassens lommer til borgerskabets gennem indkomstpolitik. Den støtter eller overtager de grene af erhvervslivet, der ikke giver profit nok, men som er nødvendige for, at helheden kan fungere (f.eks. DSB). Og den forsøger en regulering af forholdet mellem de enkelte virksomheder og koncerner gennem lånelofter mv. Alt sammen forhold, hvor borgerskabets (og igen især monopolborgerskabets) fællesinteresser må sættes over den enkelte kapitalists interesser. Og hvis arbejderklassen sætter sig ud over de tilladte spilleregler, sættes sta-

tens undertrykkelsesapparat ind, lige fra arbejdsret til politi og militær.

Statsbureaukratiet

Men staten er ikke sammensat af en mand fra hver koncern. Den ledes af et *statsbureaukрати*, et lag af ministre, af »folkevalgte« repræsentanter og af ansatte topembedsmænd. Staten er underlagt og i en vis grad sammenvokset med monopolerne, men samtidig søger det øverste statsbureaukрати at mele sin private kage i forhold til monopolerne.

Hvordan skal dette øverste bureaukрати opfattes?

Det disponerer over produktionsmidler, både direkte (statslige virksomheder) og gennem de statsorganer, der er sammenvævet med de forskellige virksomheder. Og ikke mindst disponerer det over produktionsmidler gennem dets samlede administration af det kapitalistiske Danmark, hvor det deltager i at sparke folk og penge fra den ene erhvervsgren til den anden gennem den økonomiske politik. Og som den største del disponerer statsbureaukratiet over hele undervisnings- og reproduktionssektoren.

Og dette lags medlemmer aflønnes langt over deres arbejdskrafts værdi. En departementschef i 38. lønramme har over 1/4 million om året. Og ministerlønninger og -pensioner er legendariske.

De har dermed del i udbytningen af arbejderklassen. De tilhører borgerskabet, og tilmed dets monopolistiske del.

Det øverste statsbureaukрати er med andre ord en fraktion af monopolborgerskabet. Det samarbejder med resten af borgerskabet om at få samfundet til at fungere og at holde arbejderklassen nede. Og det strider med den »private« kapital om, hvem der skal have mest af kagen.

3. Det socialdemokratiske apparat

Socialdemokratiet har været det vigtigste regeringsparti de sidste 50 år. I den periode er de øverste dele af partiapparatet vokset sammen med statsbureaukratiet og blevet en del af det. I kraft af, at Socialdemokratiet er et statsbærende parti, er dets ledelse vokset ind i borgerskabet og blevet en fraktion af monopolborgerskabet. Partiledelsen disponerer over kapital - væsentligst gennem staten - og lønnes langt over arbejdskraftens værdi og deltager således i udbytningen af arbejderklassen.

Men også på andre områder kan partiledelsen disponere over kapital:

De sidder i en lang række statslige og halvstatslige virksomheder og i organer som Nationalbanken. De sidder i ledelsen for *korporative* fonds som repræsentanter både for stat og for LO -(korporativ betyder: sammensat af stat, privatkapital og fagbevægelse). De sidder med i bestyrelserne for private virksomheder, enten som statens repræsentant eller fordi virksomheden selv ønsker dette samarbejde. Og de kontrollerer kooperationen (de almennyttige boligselskaber, kooperative virksomheder mv.) og delvist FDB.

De søger selv at beskrive disse forhold som, at »arbejderbevægelsen« har fået stor indflydelse i samfundet.

Apparatets tre dele

Når man analyserer, hvor de forskellige personer i apparatet er placeret, kan man dele det op i tre dele.

For det første er der *det socialdemokratiske statsbureaukrati*, der også kontrollerer partiapparatet. Det består af ministre, folketingsmedlemmer, amtsborgmestre, borgmestre, socialdemokratiske topembedsmænd i stat og kommuner og nogle få ledende partifunktionæ-

rer uden ben i stat og kommuner. (Jeg tager ikke her præcist stilling til, hvor arbejderklassens øverste lag holder op og borgerskabet begynder).

For det andet er der *fagbureaukratiet*, der også kontrollerer store dele af kooperationen. Det består af LO-toppen, forbundsformænd og af ledende forretningsførere, hovedkasserere og sekretærer i de største forbund.

For det tredje er der en gruppe, man kunne kalde »*det rene kooperationsbureaukrati*«. Det består af de øverste ledere af de almennyttige boligselskaber m.v.

Vægtning af de tre dele

Jeg har behandlet den store betydning, statsbureaukratiet (og dermed dets socialdemokratiske del) har som administrator af staten som »fælleskapitalist«. Hertil må tilføjes, at mange socialdemokratiske borgmestre og folketingsmedlemmer er sammenvævet på samme måde med erhvervslivet på lokalt plan.

For eksempel sidder Svendborgs borgmester som formand for Sydfyns Telefonselskab, og som bestyrelsesmedlem i Svendborg Værft, Sydfynske Dampskibsselskab, Svendborg Bryghus og Svendborg Bank.

Fagbureaukatiets *økonomiske* magt bygger på, at det indgår i en række korporative organer (ATP-fonden, Nationalbanken osv.), at det kontrollerer store dele af kooperationen, og at det administrerer fagforbundenes egne formuer, strejkekasser mv.

Det rene kooperationsbureaukrati sidder på de almennyttige boligselskaber og ikke så meget andet.

Det fremgår tydeligt af situationen omkring huslejeaktionerne, at den sidste del, det rene kooperationsbureaukrati, er *apparatets svageste del*. Idag står det i

klemme mellem den private kapital (der gerne så det almennyttige byggeri solgt som ejerlejligheder) og lejerne (der mange steder kæmper mod lejeforhøjelser). Selv om regeringen er socialdemokratisk, er det begrænset, hvor meget den kan gøre for at hjælpe denne del af apparatet. (Se artiklen »Kampen for boligvilkårene« i KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 2/1977).

Det er noget sværere at vurdere forholdet mellem de to andre dele.

Thomas og Anker

Vi hørte for nylig Thomas Nielsen udtale, at han ikke var tilfreds med Socialdemokratiet; men at der ikke var noget alternativ for LO. Og vi hører ofte røster om, at Thomas dikterer Anker, hvilken politik regeringen skal føre. Denne sommer spåede BT tilmeld om et snarligt brud mellem partiet og LO!

Sådan lyder det på overfladen. Men hvad er realiteten?

Først må det slås fast, at *enheden mellem de to dele er vigtigere end modsætningerne*. Deres stilling som statsbærende parti og ledelse af én samlet fagbevægelse styrker gensidigt hinanden. Det »private« monopolborgerskab står åbent som arbejdernes modstandere og har derfor brug for LO-toppen som skjold. Ved at lade »arbejdernes repræsentanter« sidde som regering er det nemmere at bilde arbejderne ind, at nedskæringer og andre angreb er nødvendige for »det fælles bedste«, og at »alle må yde deres del«. Socialdemokratiet har altså regeringsmagten, fordi det styrer arbejderklassen gennem LO. Og omvendt kan LO-toppen, lade regeringen klare de mest upopulære indgreb mod arbejderklassens rettigheder og pengepung, imens Thomas rumler lidt og vasker sine hænder.

Derfor er enheden mellem dem vigtig-

gere end modsætningerne. Hvis deres veje skiltes, ville begge parter tabe ved det.

Og følgelig er Thomas' udtalelser mod regeringen kun tomme ord, der skal give LO-toppen et progressivt udseende og holde arbejderne i ro.

Hvem dominerer?

Er der da tale om, at LO dikterer regeringen dens politik?

Regeringens politik er styret af hensynet til det kapitalistiske samfund som helhed, dvs. til borgerskabets fællesinteresser. Socialdemokratiet sidder på regeringsmagten bl.a. i kraft af, at det respekterer dette.

Socialdemokratiet fører den politik, der kaldes *blandingsøkonomien*, hvor helhedens interesser varetages gennem en endeløs række af kompromisser mellem de forskellige fraktioner af borgerskabet, tilføjet de indrømmelser, som arbejderklassen tilkæmper sig.

LO-toppen indgår i dette kompromismageri. Når den åbent borgerlige presse anklager Thomas for at diktere Anker, har det to virkninger: Dels at svække LO i forhold til de »private« - og dels at renvaske LO i arbejdernes øjne.

Som administrator af staten og borgerskabets fællesinteresser står det socialdemokratiske statsbureaukrati som dominerende del af socialdemokratiet i forhold til fagbureaukratiet. Men modsætningerne mellem dem er svære at få øje på, når man ser på de to bureaukriers *egeninteresser* og skræller taktik og skuespil væk. De samarbejder ihærdigt om at gavne borgerskabet som helhed imod arbejderklassen og om at styrke sig selv over for resten af borgerskabet.

Delenes konkrete indflydelse

Delenes indflydelse er indtil nu kun be-

skrevet alment. Senere beskrives deres indflydelse for hver enkelt person. Men

først en sammenfatning af deres konkrete indflydelse.

Jens Kampmann styrelsesmedlem i SAS og Karl Johan Mortensen representantskabsmedlem i DDL (SAS' danske gren).

Det socialdemokratiske statsbureaukrati:

Regeringen.

Folketinget, herunder alle dets udvalg.

Statslige og halvstatslige organer: Nationalbanken, ATP, Det danske Luftfartsselskab (DDL, SAS' danske gren) og SAS, telefonselskaberne, el-forsyningen, Kryolitselskabet Øresund, Indbindingscentralen, Hedeselskabet, Statsantalten for Livsforsikring.

Privatkapital: Sparekassen SDS og andre sparekasser, en række kreditselskaber, FDB og forskellige andre virksomheder (især på lokalt plan).

Kooperationen: En vis indflydelse, men langt mindre end fagbureaukratiets.

Og endelig repræsentation i LO og i *Arbejderbevægelsens Erhvervsråd*, AER. (AER er en »lobby«, et fællesudvalg mellem partiet, LO og Kooperationen, der skal give regering og erhvervsliv gode råd om den økonomiske politik).

Fagbureaukratiets:

Selve fagbevægelsen

Statslige og korporative organer: Nationalbanken, Det Økonomiske Råd, ATP-fonden og Lønmodtagernes Garantifond, kapitalmarkedsrådet, arbejdsmarkedspolitisk udvalg, Finansieringsinstituttet for Industri & Håndværk, Kgl. Grønlandske Handel, DANIDA.

Kooperationen: En overvejende indflydelse. Fagbevægelsen er hovedaktionær i Kooperationen.

Det rene kooperationsbureaukrati

Kooperationen selv

Visse ben i *kreditforeninger og andelsbevægelsen*.

ATP-fonden

ATP-fonden administreres korporativt, dvs. af repræsentanter for stat, arbejdsgivere og LO. Ved en nylig lovændring har Socialdemokratiet og LO opnået flertal i fonden så længe de har regeringsmagten (SE ARBEJDERAVISEN nr. 25/1977).

Hidtil har ATP-fonden haft størrelse som en mindre monopolkapitalistisk koncern. Økonomen Helge Andersen har vurderet A. P. Møllers samlede værdi 1972 til 6 milliarder kr. Samme år var ATP-fondens formue 3,7 mia. kr.

Ved udgangen af 1976 var ATP-fondens formue 9 mia. kr. Heraf var hovedparten sat i obligationer. ATP-fonden rådede over aktier til en pålydende værdi af knap 0,5 mia. kr. - kursværdi 1,1 mia. kr.

30

Indefrysningen af dyrtidsportioner i den ny overenskomst vil få ATP-fonden til at vokse til langt over 20 mia. kr. i 1979. Ved den nylige lovændring vedtoges det desuden, at 25% af fonden må bruges til investeringer på det private aktiemarked mod hidtil kun 15%.

Væksten af fonden og det nyvundne flertal udgør en vigtig styrkelse af bureaukratkapitalen i forhold til den private kapital.

Fagforbundenes egenkapital

Gennem forbundenes formuer og strejkekasser råder fagbureaukratiets over en pæn sum penge.

Metalarbejderforbundet, der er det trediestørste, opgør sin formue pr. 1.

april 1977 til 160 mio. kr. Det svarer til 1333 kr. pr. medlem. Hvis beløbet pr. medlem holder, giver det op mod 1,5 mia. kr. for hele LO.

De 160 mio. kr. hos Metal opgives som 87 mio. kr. i bankbeholdning, 29 mio. kr. i ejendomme og inventar og 45 mio. kr. i værdipapirer. Disse værdipapirer er dels obligationer og dels aktier i kooperative virksomheder.

Kooperationen

Når jeg skelner mellem *kooperationen*

og *andelsbevægelsen*, skyldes det, at det er to forskellige apparater med hver sin historie og hver sin traditionelle massebasis: Arbejdere og bønder/husmænd. Kooperationen er samlet i *Det kooperative Fællesforbund*, (DkF).

Kooperationens omsætning var 1974 3,7 mia. kr. Til sammenligning var ØK-koncernens omsætning samme år 12,5 mia. kr. og den samlede afgiftsgivne omsætning i moms-registrerede virksomheder 400,6 mia. kr.

Kooperationens omsætning fordelte sig sådan:

Bagerier og brødfabrikker	192 mio. kr.
Byggefags- og entreprenørvirks.	851 mio. kr.
Andre produktionsvirks.	206 mio. kr.
Brændselsforretninger	296 mio. kr.
Marketenderier	50 mio. kr.
Andre selskaber i DkF	118 mio. kr.
Boligselskabernes lejeindtægt	2000 mio. kr.

Kooperationens størrelsesforhold

Kooperationens samlede omsætning er altså under 1% af erhvervslivets samlede omsætning.

Kooperationens byggeri udgør 25% af det samlede årlige byggeri.

Dens boligselskaber ejer 25% af etagebyggeriet, godt 10% af samtlige boliger.

De kooperative bagerier og brødfabrikker har omkring 40% af omsætningen i deres branche. Den nærmeste konkurrent er mindre end halvt så stor.

Inden for murer- og entreprenørbranchen er Kooperationen tilsammen næststørst i omsætning og kun lidt mindre end den største.

Arbejdernes Landsbank er den 6. største bank. Dens statusbalance er 2,5% af hele bankverdenen. Storbankerne er hver seks - ti gange større.

ALKA Forsikring er 10. største forsikringsselskab med en omsætning på under 1% af hele branchen.

Oliekooperationen mv. har ca. 1% af omsætningen her. Hver af de største er ti gange større.

DkF, Det kooperative Fællesforbund, havde ialt 14.363 ansatte 1974. Heraf beskæftigede boligselskaberne 3.500 på heltid og 2.500 på deltid.

FDB

Det er ret almindeligt at regne FDB til Kooperationen. Men det er kun delvist sandt.

Historisk set er FDB og brugsforeningerne på landet knyttet sammen med andelsbevægelsen, der hviler på bønder og husmænd, mens Kooperationen hviler på arbejderne.

Det har dog været sådan, at brugsfore-

ningerne i byerne og dermed HB har været knyttet til begge bevægelser. De har stået i både FDB og DkF. Men da HB for nogle år siden blev slået sammen med FDB, trak brugsforeningerne sig formelt ud af både andelsbevægelsens fællesorganer og af DkF. (Undtagen Kolding Brugs, der stadig står i DkF).

FDBs bestyrelse har landsformanden for de Radikale som formand, en socialdemokratisk kooperationsmand som næstformand, en anden socialdemokrat som bestyrelsesmedlem og bl.a. to ledende venstremænd i bestyrelsen.

I mange byer finder man lokale socialdemokratiske spidser som formænd for de lokale brugere, mens man på landet oftest vil finde radikale eller venstremænd.

FDB kan altså ikke regnes ind under kooperationen; men der er en vis tilknytning mellem dem.

Økonomisk kan det nævnes, at FDB 1974 havde en detailomsætning på 7,3 mia. kr., heraf egen produktion: 1 mia. kr.

Vægtningen

Vurderer man kooperationens økonomi overfor de kæmpemæssige formuer, som parti og fagbevægelse råder over gennem statslige og korporative organer, står det altså klart, at kooperationen er for pebernødder at regne.

Alene ATP-fondens *formue* er større end kooperationens samlede *omsætning* på et år.

Når vi argumenterer for, at parti- og fagtop tilhører monopolborgerskabet, er det altså ikke kooperationen, der er hovedargumentet, men deres indflydelse og sammenvævning med statsapparatet.

4. Magthaverne

Indtil nu er apparatet blevet behandlet som *apparat*. Men det består af mennesker. Og nogle af dem sidder i toppen.

Det har betydning, når vi skal vurdere, hvem der tilhører borgerskabet på grund af deres dispositionsret og indtjening, og hvem der tilhører et øvre lag i arbejderklassen.

Det er svært at foretage en præcis sondring inden for apparatet, men der kan i hvert fald trækkes nogle omrids op.

Den liste, der følger her, kan diskuteres. Man kan f.eks. pege på, at personer med egen massebasis (forbundsformænd, folketingsmedlemmer med stor popularitet osv.) har større vægt end personer uden. Det yderste eksempel er Erhardt Jacobsen, der kunne tage sine vælgere med sig og danne et nyt parti.

Det er også spørgsmålet, i hvor høj grad de formelle poster svarer til den re-

elle magt. Nogle folk har væsentlige indre opgaver i apparatet uden at have ydre ben. Det gælder Einar Hovgård Christensen og efter sigende også Knud Heinesen.

Listen tager heller ikke hensyn til, hvem der er på vej frem med rundsav på albuerne, og hvem, der har kvajet sig og er rangeret ud på et sidespor. F.eks. lader folk som LO's hovedkasserer Kai Petersen og K.B. Andersen til at være på vej ud. Og mon ikke Orla Møller også får det røde kort?

Fremgangsmåden

Min fremgangsmåde i opstillingen af listen har været den, at jeg er startet med at samle navne på medlemmer af regering, folketing, kooperationsledelser, forbundstoppe, partiledelsen amts- og vigtigere kommunaledelserv.

Derefter har jeg undersøgt *karrierevejene* for et stort antal af dem. Det har givet et billede af, hvilke poster, der er højere end hvilke andre, når man har fulgt deres løbebaner. Længere henne i artiklen følger en række karriereveje, så læseren selv kan vurdere rimeligheden af dette.

Foruden dette er hver person undersøgt for ben og bestyrelsesposter.

Visse af placeringerne bygger mere på »fornemmelser« end på dokumenterede oplysninger.

Alt dette danner baggrund for listens forsøg på at opregne de knap 100 øverste og opdele dem i forskellige magttrin.

Det er altså i høj grad en *skrivebordsanalyse*, og det må så vise sig, om den holder stik, når den anvendes til at vurdere udviklingen inden for apparatet.

Listen er opdelt i en »*supertop*« og lavere magttrin på den ene led, og i de tre dele af apparatet på den anden led.

Supertoppen er karakteriseret ved, at apparatets dele »flyder sammen«, idet partiet har to fødte medlemmer i LO-toppen, LO har to fødte og kooperationen (og DSU) har ét født medlem af partiets forretningsudvalg, og partiet og LO hver én i DkF.

I stats-delen er folk med bestyrelsesposter og ben på landsplan sat i 3. trin, mens folk med poster og ben på lokalt plan er sat på 4. trin (Kun enkelte folk på 4. trin er taget med. De illustrerer at apparatet både fungerer på landsplan og lokalt).

Inden for hvert trin er navnene opstillet alfabetisk.

Supertoppen

Anker Jørgensen: Statsminister, partiformand, medlem af folketinget (MF).

Kjeld Olesen: Minister, næstformand for partiet, MF.

Einar Hovgård Christiansen: Partisekretær, medlem af partiets forretningsudvalg (FU).

Jens Risgård Knudsen: Formand for folketingsgruppen, FU-medlem i partiet, LO og AER, MF, medlem af folketingets markedsudvalg, politisk-økonomisk udvalg og udenrigspolitisk nævn, næstformand for det Danske Hedeselskab og bestyrelsesmedlem (BM) i A-pressen.

Thomas Nielsen: Formand for LO, medlem af partiets FU og af AER, af arbejdsmarkedspolitisk udvalg, Det Økonomiske Råd, rigsretten, BM i ATP-fonden, dommer i arbejdsretten, formand for Dansk Folkeferie og Arbejderbevægelsens Kooperative Finansieringsfond, formand og direktør for A-pressen, formand for Kooperativ Byggeindustri (KBI), BM i J+B Byggeproduktion.

Ejler Sønder: Formand for SiD, medlem af partiets og LOs FU, af AER, og af Det Økonomiske Råd, repræsentantskabsmedlem (RM) i ATP-fonden, formand for Revisionsinstituttet af 1920, BM i A-pressen, Dansk Folkeferie og Arbejderbo.

Paulus Andersen: Formand for Metal, medlem af partiets hovedbestyrelse, af LOs og AERs FU, af Det Økonomiske Råd, kapitalmarkedsrådet og Dansk Eksportfinansieringsfond, RM i ATP-fonden og BM i Arbejdernes Landsbank.

Jørgen M. Thygesen: Formand for DkF, medlem af partiets FU og af AER, RM i Arbejdernes Landsbank. BM i A-pressen, ALKA og Byggefagenes Kooperative Sammenslutning. (Var BM i Schou-Epa 1966-67 og i Bladkompagniet 1973-75).

Det socialdemokratiske statsbureaukrati, 2. trin

Svend Auken: Politisk ordfører, medlem af LOs FU og AER, MF, formand for arbejdsmarkedsudvalget, medlem af politisk-økonomisk udvalg, markedsudvalget og udenrigspolitisk nævn, RM i Nationalbanken.

Knud Heinesen: Minister, MF.

Per Hækkerup: Minister, MF, medlem af folketingsgruppens bestyrelse. (Var BM i Store Nordiske omkring 1966).

Ralph Lysholt Hansen: MF, medlem af AER, medlem af folketingsgruppens bestyrelse, af finansudvalget og af politisk-økonomisk udvalg, BM i Nationalbanken og Sparekassen SDS, formand for I/S Indbindingscentralen, BM i A-pressen.

Karl Johan Mortensen: Sekretær for folketingsgruppen, MF, medlem af partiets hovedbestyrelse, BM i Jysk Telefon, RM i DDL (SAS' danske gren). (Bliver formodentlig nu borgmester i Vejle).

Det socialdemokratiske statsbureaukrati, 3. trin

Kristian Albertsen: Formand for Pensionisternes Samvirke, MF, medlem af finansudvalget, markedsudvalget og udenrigspolitisk nævn, BM i Kongeriget Danmarks Hypotekbank.

K.B. Andersen: Minister, MF.

Dorte Bennedsen: Formand for forbrugerrådet, MF, medlem af folketingsgruppens bestyrelse, af markedsudvalget og af Sø- og Handelsretten.

Ritt Bjerregård: Minister, MF.

Poul Dalsager: Minister, MF.

Erling Dinesen: MF, medlem af arbejdsmarkedsudvalget.

Eva Gredal: Minister, MF.

Henry Grünbaum: MF, medlem af politisk-økonomisk udvalg.

Jørgen Peder Hansen: Minister, MF.

Urban Hansen: Dommersuppleant i arbejdsretten, RM i DDL, BM i Bella-centret.

Thomas Have: MF, medlem af finansudvalget, RM i Kreditforeningen Danmark, formand for Morsø Elforsyning, BM i Vestkraft og i Søren Larsen & Sønners Skibsværft, Nykøbing Mors.

Ove Hove: Minister, RM i Byggeriets Realkreditfond, BM i Boligfonden Bikuben.

Svend Jakobsen: Minister, MF.

Egon Jensen: Minister, MF, medlem af DkFs FU. (Var formand for Sparekassen SDS 1974-75).

Erling Jensen: Minister, MF.

Søren B. Jørgensen: Sekretær i partiet, MF, medlem af arbejdsmarkedsudvalget, BM i Kryolitselskabet Øresund.

Jens Kampmann: Minister, MF, næstformand for DDL, styrelsesmedlem i SAS, BM i JME-Århus (kooperativt).

Jens Otto Krag: Formand for ARTE, næstformand for Statsanstalten for Livsforsikring.

Tove Lindbo Larsen: Formand for husholdningslærerindernes fagforening, MF. BM i FDB.

Niels Mathiasen: Minister.

Orla Møller: Minister, MF, medlem af AER.

Otto Mørch: MF, BM i DDL.

Ivar Nørgård: Minister, MF, medlem af partiets hovedbestyrelse.

Erling Olsen: MF, medlem af finansudvalget og politisk-økonomisk udvalg, indehaver af »Erling Olsen Forvaltning Formidling Forlag A/S«?

Poul Søgård: Næstformand for folketingsgruppen, kommitteret for Hjemmeværnet, MF, medlem af finansudvalget og politisk-økonomisk udvalg.

Bernhard Tastesen: Formand for Ungdomsringen, MF, medlem af folketingsgruppens bestyrelse, BM i Kongeriget Danmarks Hypotekbank.

Egon Weidekamp: Overborgmester i København, RM i DkF, formand for KTAS' repræsentantskab (telefon), BM i Københavns Frihavn, direktør for ALKA forsikring, formand for Københavns Almennyttige Boligselskab, BM i Boligselskabernes Landsforening.

Det socialdemokratiske statsbureaukrati, 4. trin

Dette er kun nogle eksempler:

Svend Åge Andersen: Borgmester i Svendborg, medlem af rigsretten, formand for Sydlyns El-forsyning, Næstformand for Fynsværket og FKT (telefon), BM i Svendborg Værft, Sydlynske Dampskibsselskab, Svendborg Bryghus og Svendborg Bank.

Svend Andersen: MF, formand for Nexø Erhvervsudviklingsselskab, RM i Sparekassen Bornholm, BM i Østkraft, formand for Nexø Industribygning, det sociale boligselskab Nexø og Bornholms Amts Selvejende Byggerivirksomhed.

Verner Dalskov: Borgmester i Odense, BM i Fyns Landmandsbank.

Jens O. Fisker: Amtsborgmester på Fyn, medlem af partiets FU, BM i Svendborg Bank.

Børge Juul Hansen: Amtsborgmester i Roskilde Amt, formand for Hovedstadens Trafikelskab, næstformand for Sparekassen for Roskilde By og Omegn.

Carl Emil Hansen: Borgmester i Nakskov, formand for Lollands el-forsyning, BM i Kraftimport, Sparekassen Lolland, Lollandsbanen, Nakskov Skibsværft (ØK-ejet) og boligselskabet DAB af 1942.

Orla S. Hyllested: Borgmester i Århus, formand for kommunekemi, BM i Tivoli-Friheden, Jutlandia Cheese Co., JME-Århus, og Produktionsforeningen, formand for Fællesbageriet-Århus.

Willy Sørensen: Borgmester i Vejle, formand for Elsam, Kommunernes Pensionsforening og Skærbækværket, RM i Kreditforeningen af Kommuner i Danmark.

Fagbureaukratiet, 2. trin.

Knud Christensen: Næstformand og sekretær i LO, medlem af AER, BM i ATP-fonden, RM i Nationalbanken og i Finansieringsinstituttet for Industri & Håndværk, medlem af A-pressens finansieringsfond og AOF.

Max Harvøe: Formand for HK, medlem af LOs FU, og af AER, RM i ATP-fonden, medlem af Det Økonomiske Råd, kapitalmarkedsrådet og forbrugerrådet og AOF, direktør og BM i A-pressen.

Hans Jensen: Formand for murerne, medlem af LOs FU og AER, dommersuppleant i arbejdsretten, BM i Nationalbanken, A-pressen, ALKA og Dansk Folkeferie.

Jørgen Knudsen: Formand for kommunalarbejderne, medlem af LOs FU, AER og partiets hovedbestyrelse, næstformand for A-pressen.

Kai Petersen: Hovedkasserer i LO, medlem af AER, rigsretten og Sparekassen SDS' FU, i Arbejdernes Landsbank, BM i Arbejderbevægelsens kooperative Finansieringsfond, ART, ALKA og Forlaget Fremad.

Fagbureaukratiet, 3. trin

Åge Andersen: Formand for postbudene, medlem af LOs FU, AER og partiets hovedbestyrelse, formand for AOF.

Erik Bording: Næstformand i SiD, medlem af LOs FU og AER, dommersuppleant i arbejdsretten. (Vælges antagelig til SiDs ny formand, når Ejler Sønder går af).

Agner Christensen: Formand for malerne, medlem af LOs FU og AER, dommer i arbejdsretten, formand for Bolind, BM i ALKA og Arbejderbevægelsens Kooperative Finansieringsfond, RM i Arbejdernes Landsbank.

Toni Grøn: Formand for kvinderne, medlem af LOs FU og AER, BM i A-pressen.

Charles Hansen: Sekretær i Metal, BM i Finansieringsinstituttet for Industri & Håndværk.

Henry Hansen: Formand for snedker-tømrerne, medlem af LOs FU og AER, formand for Arbejdernes Landsbank.

Holger Jensen: LO-økonom, BM i ATP-fonden, medlem af arbejdsmarkedspolitisk udvalg og styrelsesrådet for Kongelige Grønlandske Handel. (Var med til at skrive P-plan II som LO-repræsentant).

Arnold Johansen: Forretningsfører i Rør & Blik, medlem af LOs FU og AER, RM i ATP-fonden, BM i Teknologisk Institut, BM og næstformand for repræsentantskabet i Arbejdernes Landsbank, formand for Århus Boligstål og Dansk Familiehus, BM i Blikkenslagersvendenes A/S, Blikas-Horsens, Arbejderbo og Arbejderbevægelsens Bibliotek & Arkiv (ABA).

Georg P. Kofod: Dommer i arbejdsretten for LO, RM i Københavns Almennyttige Boligselskab, BM i Renholdningsselskabet af 1898, Finansbanken, F.L. Bie, K.E. Tuff's familie-A/S, Fortunahus, Europafilm, Reklamebureau Royal, Danacoustic, og Vald. Pedersens bogtrykkeri, formand for bestyrelsen for International Skibradio og Skandinavisk teleindustri. (Var medlem af Frederiksberg kommunalbestyrelse 1966-74 for Socialdemokratiet).

Eivind Larsen: Hovedkasserer i Metal, medlem af partiets hovedbestyrelse, formand for ALKA, BM i A-pressen.

Wanni Michaelsen: Formand for elektrikerne, formand for Alliance (kooperativt elektrikerfirma), BM i Byggefagenes Kooperative Landssammenslutning.

Haubert Nielsen: Sekretær i LO, medlem af partiets hovedbestyrelse, næstformand for Mælkeriet Enigheden, ARTE.

Inga Olsen: Sekretær i LO og medlem af LOs FU, AER og AOF.

Ejnar Pemann Jensen: Medlem af partiets hovedbestyrelse, RM i ATP-fonden og BM i ALKA (Fhv. formand for slagterne).

Verner Sørensen: Sekretær i LO, medlem af LOs FU, AER og ATP-fondens ankenævn, BM i Dansk Folkeferie.

Finn Thorgrimson: Sekretær i LO, BM i Byggecentrum og AOF.

Svend Bache Vognbjerg: Sekretær i LO, medlem af LOs FU, AER og DANIDAS styrelse, RM i ATP-fonden.

Børge Ånæs: Forretningsfører i jernbaneforbundet, medlem af LOs FU og AER, næstformand for Låne- & Sparekassen For Embeds- & Bestillingsmænd, BM i AOF, Apressen og Knudemosen (Kooperativt boligselskab).

Det rene kooperationsbureaukrati, 2. trin.

Hans Halvorsen: Formand for Lejernes Landsorganisation, formand for Lejerbo, BM i Almennyttigt Saneringsselskab.

Verner Jørgensen: Direktør for Boligselskabernes Landsforening, og for Boligselskabernes Landsbyggefond (råder over 500 mio. kr.), BM i AER og DkF, medlem af kapitalmarkedsrådet, styrelsesmedlem i Byggeriets Realkreditfond, RM i Arbejdernes Landsbank, BM i Bolind, Boligbeton og Almennyttigt Saneringsselskab.

Kaj Nielsen: Direktør for Kooperativ Byggeindustri (KBI), formand for AER, medlem af partiets hovedbestyrelse, medlem af Det Økonomiske Råd og kapitalmarkedsrådet, næstformand for FDB, formand for Anva, BM i OK Olie og Svendborg Vin, formand for Arbejdernes Kooperative Byggeforening (AKB).

Niels Salicath: Formand for Boligselskabernes Landsforening, direktør for Københavns Almennyttige Boligselskab, næstformand for Statens Byggeforskningsinstitut, medlem af Sparekassen SDS' FU, formand for Almennyttigt Saneringsselskab, BM i Københavns Saneringsselskab.

Det rene kooperationsbureaukrati, 3. trin

Nogle eksempler:

Kjeld Hansen: Forretningsfører for ARTE, medlem af partiets hovedbestyrelse, (Søn af Urban Hansen).

Povl Jensen: Direktør og næstformand for KBI, BM i Arbejdernes Landsbank og forskellige bolig- og byggeforeninger.

Åge Munk: Direktør for DkF og AER, medlem af partiets hovedbestyrelse.

Palle Rostock: Direktør for KBI, medlem af AER, BM i DkF, Forenede Kreditforeninger, J+B Byggeproduktion, Københavns Saneringsselskab og A/S Glasfirmaet Holger Petersens Eftf.

Ole Vernerlund: Forretningsfører for AOF, medlem af partiets hovedbestyrelse, sekretær i DkF og Arbejderbevægelsens Kooperative Finansieringsfond.

5. Karrierevejene

Hvis man undersøger, hvordan personerne på de tre øverste trin er nået op på

deres poster, når man frem til følgende statistik (med forbehold for unøjagtigheder):

- 47% er kravlet op gennem fagbevægelsen.
- 26% er kravlet op gennem Kooperation, AIC, AER, Apressen mv.
- 14% er kravlet op gennem embeder i stat og kommune.
- 8% er kravlet op gennem partifunktionærjobs.

(NB: Der er visse overlapninger, hvor nogle folk har slået flikflak mellem de forskellige dele af apparatet. Og der er

enkelte, der er gledet ind på topposter direkte fra det private erhvervsliv.)

Derudover er inddelt på en anden led:

- 28% tidligere pinger inden for DSU, Frit Forum mv.
- 14% cand. jur., cand. polit. eller lignende.
- 8% sønner og døtre af apparatet.
- 4% folk, der har sat skub i deres karriere ved at foregive at være EF-modstandere - og så solgt ud efter folkeafstemningen 1972.

Hvis man deler statistikken op efter de tre dele af apparatet, fremgår det, at 48% af de socialdemokratiske statsbureaukrater har været DSU-pinger, at 31% af dem kommer fra kooperationen og 21% fra fagbevægelsen. Derimod er lederne af fagbureaukratiet og den rene kooperation næsten udelukkende folk fra rækkerne.

Det er et gennemgående træk, at man skal være professionel inden for apparatet i en snes år for at nå til tops. Og det betyder igen at denne periode bruges til at lære hele systemet at kende - og at det kræver albuer og dygtighed at nå op.

Karrierevejene kan illustreres gennem en række eksempler:

Anker Jørgensen

Født 1922, søn af kusk.

Var arbejdsmand, bud, skibsværftsarbejder og lager & pakhusarbejder 1936-

50. Tillidsmand på FDB 1947. Lønnet næstformand i Lager & Pak 1950. Formand 1956. Medlem af Københavns borgerrepræsentation 1961-64. Forretningsfører i DASF (nuværende SiD) 1962. Folketingsmedlem fra 1964. Forbundsformand 1968. Statsminister 1972 og partiformand fra 1973.

Kjeld Olesen

Født 1932, søn af repræsentant, senere hjemmeværnskonsulent.

Ansat i J. Lauritzens rederi 1950-55, udlært med shippingprøve 1953. Formand for DSUs Centralafdeling 1954-56. Personlig medarbejder hos daværende socialborgmester i København Urban Hansen. 1956-57. Sekretær i DkF 1957-58. Sekretær i Storkøbenhavns Socialdemokrati 1958-62. Organisationssekretær i partiet, medlem af dets FU, af DSUs sekretariat og AOFs FU 1962-66/67. Folketingsmedlem fra 1966. Minister 1971-73 og fra 1977.

Politisk ordfører 1973-77. Partiets næstformand fra 1973.

Einar Hovgård Christiansen

Født 1932, søn af forretningsfører.

Kredsformand i DSU 1951-54. Udlært elektromekaniker 1953. Instruktør i DSU 1954-55. Ungdomskonsulent i AOF 1955-58. Forbundssekretær i DSU 1958-61. Formand for DSU 1961-67. Sekretær i Københavns Amts Socialdemokrati 1967-70. Sekretær i partiet 1970-71. Partisekretær og medlem af FU fra 1971.

Jens Risgård Knudsen

Født 1925, søn af opsynsmand.

Formand for Thisted DSU 1945-49. Arbejdede som gartner 1945-49. Medlem af fagforeningsbestyrelse 1946. Formand for Thisted Fællesorganisation og sekretær i gartnerforbundet 1949. Næstformand i forbundet 1954. Formand for Københavns Anlægsgartner Kooperation 1959-61. Sekretær i LO 1959-64. Folketingsmedlem fra 1964. Medlem af Hedeselskabets repræsentantskab 1972, dets næstformand fra 1973. Næstformand for folketingsgruppen 1972, formand fra 1973. Medlem af partiets forretningsudvalg fra 1973. Medlem af forretningsudvalgene for LO, AER og Apressen fra 1975.

Thomas Nielsen

Født 1917, søn af former.

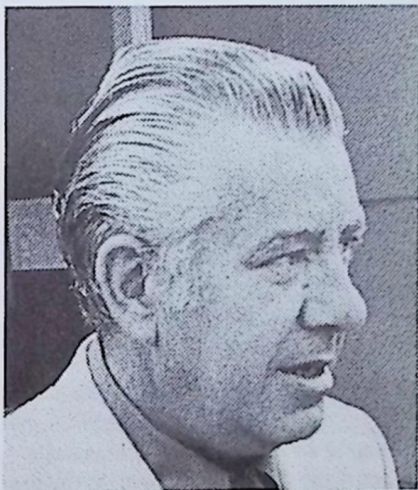
Formand for DSU lokalafdelinger 1934-36 og 1938-41. Udlært håndformer 1935. Medlem af fagforeningsbestyrelse 1947. Lønnet fagforeningsformand 1951. Sekretær og FU-medlem i LO

1955. Medlem af Gladsaxe Kommunalbestyrelse 1958-62 og af Ballerup-Måløv kommunalbestyrelse 1966-70. LO-formand 1967, hvorefter øvrige topben fulgte.

Ejler Sønder

Født 1913, søn af husmand.

Forskellige arbejdsmandsjobs 1927-42. Kontorbestyrer i DASF, Lyngby Afd. 1942. Afdelingsformand 1948. Forretningsfører i DASF-Bygge & Anlæg 1961. Næstformand i DASF 1968. Forbundsformand 1972.

Paulus Andersen

Født 1928, søn af maskinsnedker.

Udlært maskinarbejder 1948. Tillidsmand. Medlem af fagforeningsbestyrelse. Konsulent i Centralorganisationen af Metalarbejdere 1962. Sekretær i Metal 1966. Forbundsformand 1972. (Blev fortrukket frem for andre kandidater, fordi han var »EF-modstander«).

Jørgen M. Thygesen

Født 1919, søn af typograf.

Udlært butiksmedhjælper i HB 1938.

Arbejdede sig derefter op i graderne og blev direktør for HB 1956-63. Leder af et socialt og handelsøkonomisk institut i Schweiz 1963-64. Direktør i Schou-Epa 1965-67, bestyrelsesmedlem 1966-67. Direktør i Mejeriselskabet Danmark 1967-69. Direktør i A-pressen 1972-77. Medlem af partiets FU og andre topposter fra 1973.

Svend Auken

Født 1943, søn af to dr. med.'er.

Medlem af studenterrådet i Århus 1962-65. Formand for Frit Forum (Socialdemokratiets studenterforbund) 1964 og 1965. Medlem af kredsbestyrelse for partiet fra 1966. Cand. scient. pol. og amanuensis 1969. Medstifter af og i ledelsen for Socialdemokrater mod EEC 1971-72. Folketingsmedlem fra 1971. Lektor fra 1973. Formand for folketingets arbejdsmarkedsudvalg fra 1975. Næstformand for folketingsgruppen 1975-77. Politisk ordfører fra 1977. Medlem af LOs FU fra 1977.

Per Hækkerup

Født 1915, søn af redaktør, borgmester, senere folketingsmedlem.

Studeret statsvidenskab uden at tage eksamen. Medlem af DSUs hovedbestyrelse 1945, formand 1946-52. Medlem af Københavns Borgerrepræsentation 1946-50. Folketingsmedlem fra 1950. Sekretær i AIC 1955-56. Økonomisk-politisk redaktør ved »Social-Demokraten« (det nuværende »Aktuelt«) 1956-62. Politisk ordfører 1957. Minister fra 1962. Formand for folketingsgruppen 1966-68.

Jens Kampmann

Født 1937, søn af statsminister.

Cand. polit. 1962. Sekretær i undervisningsministeriet 1962-64. Sekretær i finansministeriet 1964-71. Redaktør for bladet Frit Forum 1964-65. Bestyrelsesmedlem i Danske Økonomers Forening og medlem af forretningsudvalget for Akademikernes Samarbejdsudvalg 1965-66. Folketingsmedlem fra 1966. Minister fra 1973.

6. Apparatets basis

Gennemgangen af topfolkenes karrierer giver et indtryk af, hvilke lag der rekrutteres fra:

Valgte eller ansatte socialdemokratiske fagforeningsfolk, socialdemokratiske funktionærer i Kooperation og Boligselskaber, socialdemokratiske embedsmænd i staten og partifunktionærer som de vigtigste.

Disse lag karakteriseres ved, at det ikke disponerer over produktionsmidler. Dispositionsretten er placeret højere oppe. Deres lønninger ligger for en dels vedkommende formodentlig over deres arbejdskrafts værdi, men ikke voldsomt meget. En fagforeningsformand i Metal siges at tjene 100.000 - 130.000 kr om året. Hertil kommer naturligvis ben og diæter, men næppe så meget, at han deltager i udbytningen af andre. Noget tilsvarende gælder for statsemployéer på mellemniveau.

Disse lag er altså *øvre lag i arbejderklassen*. De knytter sig til bureaukratkapitalen, dels fordi deres egne poster hænger sammen med, at toppen sidder fast i sadlen, og dels på grund af muligheden for forfremmelse. Samtidig beskytter disse lag partitoppen.

De »øvre lags« størrelse

Der er 2700 fagforeninger, der må formodes hver at have en ansat formand. Hertil kommer 59 forbund, hver med en stab af sekretærer mv. Den altoverskygende del af disse er socialdemokrater.

Af de 14.000 ansatte i Kooperationen kunne man gætte på, at 10% har poster og lønninger, der indlemmer dem i »det øvre lag«. Hertil kommer et mindre antal

socialdemokratiske parti- og statsfunktionærer på mellemtrin.

Disse lag tæller tilsammen mellem 5.000 og 10.000 erhvervsaktive medlemmer.

Partimedlemmer med småfordele

Socialdemokratiet har et sted mellem 150.000 og 200.000 medlemmer. Der er knyttet en del småfordele ved aktivt medlemsskab.

Det er nemmere at få lejligheder i almenbygget. Det er nemmere at få arbejde ved kommuner, i Kooperation og i Boligselskaber. Og på andre punkter er det en fordel at have nogen til at lægge et ord ind for sig.

Disse småfordele er på ingen måde nok til, at aktive partimedlemmerne kan kaldes »øvre lag«, og disse småfordele er for hovedparten af de aktive medlemmers vedkommende formodentlig ikke grunden til deres medlemsskab. Men partimedlemmerne og specielt de aktive må siges at udgøre en støtte for partiet.

Vælgermassen

Socialdemokratiets vælgertal ligger over en million stemmer. Tyngdepunktet i vælgermassen ligger blandt de ufaglærte arbejdere, men generelt må det siges, at partiet hviler bredt på hele arbejderklassen uden de store forskelle fra gruppe til gruppe. Der, hvor tilliden til det undermineres, er de steder, hvor arbejderklassen er gået til kamp og har mødt den åbenlyse massive modstand fra hele apparatet.

I 1974 undersøgte BØRSEN/AIM partiets faste vælgere og fordelte dem sådan:

- 21% ufaglærte arbejdere. (13%)
- 19% faglærte arbejdere. (15%)
- 17% funktionærer. (18%)
- 32% folke- og invalidepensionister. (24%)

I 1975 undersøgte Ole Borre m.fl., hvem der dette år stemte socialdemokratiske:

- 36% ufaglærte arbejdere (20%)
- 28% faglærte arbejdere (16%)
- 26% lavere funktionærer (23%)

(Ole Borre m.fl. regner pensionisterne med i grupperne og får derfor andre tal, men de to resultater svarer stort set til hinanden, når der tages hensyn til dette).

Betragter man aldersfordelingen i Socialdemokratiets vælgermasse får man iflg. BØRSEN/AIM:

- 5% mellem 20 og 24 år (10%)
- 8% mellem 25 og 29 år (11%)
- 16% mellem 30 og 39 år (17%)
- 18% mellem 40 og 49 år (17%)
- 28% mellem 50 og 64 år (25%)
- 24% mellem 65 år og derover (20%)

Det betyder: jo yngre aldersklasser, des færre Socialdemokrater.

Folketingskandidater

Til sammenligning med vælgerundersøgelserne kunne anføres Danmarks Stati-

stiks undersøgelse af partiets folketingskandidater 1975:

- 2% ufaglærte arbejdere.
- 5% faglærte arbejdere.
- 10% lærere og lærerinder.
- 10% tjenestemænd og funktionærer i etaterne.
- 3% tekniske funktionærer og værkførere.
- 16% ikke-ledende administrativt, kontor- & handelspersonale.
- 16% andre tjenestemænd og funktionærer.
- 31% direktører og ledende administrativt personale.

Ikke overraskende, men meget talende tal.

Trinene i apparatet og dets basis

Hvis vi samler de forskellige skøn over trinene får vi dette billede:

Under 200 monopolkapitalister i toppen.
Mellem 5-10.000 som øvre lag i arbejderklassen.
Over 1.000.000 vælgere - over 1.000.000 LO-medlemmer
(heraf 150.000 - 200.000 partimedlemmer).

De »øvre lag« er Socialdemokratiets faste bastion i arbejderklassen. Fagforeningsformænd, tillidsmænd udenfor produktionen på store arbejdspladser, borgmestre, kommunalrødder osv. er faktisk altid parat til at rykke ud, når dele af arbejderklassen går til kamp, eller når taburetterne rokker af andre grunde.

Eftersom Socialdemokratiet er den vigtigste administrator for det kapitalistiske samfund, og eftersom disse lag beskytter Socialdemokratiets top, er det rimeligt at kalde disse lag en vigtig social støtte for borgerskabet. De tilhører arbejderklassen, men går borgerskabets ærinde og sikrer dermed sin egen stilling som »øvre lag«.

Denne opgave, som idag udføres af laget af lavere bureaukrater, har tidligere været udført af øvre lag med en anderledes sammensætning.

Et historisk tilbageblik

I 1850'erne og 1860'erne i England beskrev Fr. Engels et øvre lag i arbejderklassen, som han døbte »arbejderaristokratiet«. Det bestod af arbejderne i store fabrikker og i de stærke fagforeninger for mandlige arbejdere. De havde været i stand til at tilkæmpe sig en forholdsvis komfortabel stilling, sammenlignet med arbejderklassens store flertal. Det skyldtes dels, at England dengang fuldstændigt dominerede verdenshandelen, og var langt foran andre lande i industrialisering - og dels, at disse lag af arbejderklassen stod stærkt i kraft af deres organisering og, at de var faglærte. De var i stand til at tilkæmpe sig *indrømmelser*, og borgerskabet havde råd til at give dem.

Disse lag regnede med, at den forholdsvis komfortable stilling ville vare evigt. Derfor gik de ind for classesamarbejde. De støttede de politiske strømninger, der svarede til vore dages Socialde-

mokrati, og de blev borgerskabets sociale hovedstøtte.

Tilsvarende forhold gjorde sig i nogen udstrækning gældende i Danmark omkring århundredeskiftet.

Disse lag var »arbejderaristokratiet« i ordets oprindelige mening.

»Det øvre lag« ændres

Under Første verdenskrig 1914-18 gik de fleste ledere af fagbevægelse og arbejderpartiet over på borgerskabets side. De støttede hvert lands borgerskabs krigsførelse og øgede udbytning af arbejderklassen.

På dette tidspunkt havde fagforeningerne vokset sig stærke og fået en etableret plads i de højest udviklede lande, bl.a. Danmark.

V. I. Lenin beskrev på dette tidspunkt det øvre lag som sammensat af to dele: *Det oprindelige arbejderaristokrati og lederne af arbejderbevægelsen.*

Kolonisystemet og imperialismen havde gjort borgerskaberne i disse lande særligt rige. Og de havde indset det fornuftige i at have en femte kolonne i arbejderklassen. Derfor *bestak* borgerskabet lederne af arbejderbevægelsen og det øverste lag af arbejderaristokratiet gennem et utal af store og små ben og privilegier.

På den måde blev de øverste lag købt over til borgerskabet, og classesamarbejdet blev gjort til institution. I stedet for at forsøge at forbyde og smadre fagforeningerne, arbejdede borgerskabet nu for at binde dem ind i fagretslige regler og kæde dem sammen med statsapparatet.

Udviklingen siden da

Udviklingen fra Engels' tid til Lenins tid ændrede altså lagdelingen inden for arbejderklassen, og der skete en ændring af arbejderaristokratiets rolle og sammensætning.

Denne udvikling er fortsat siden. På Kominterns 6. verdenskongres 1928 opsummerede Eugen Varga nye tendenser i udviklingen. Efter at have omtalt den ny tekniske udvikling og den strukturelle arbejdsløshed sagde han:

»Det tredje nye moment er tendensen til en yderligere ensartethed (vereinheitlichung) af arbejderklassen som følge af den nye teknik. Hovedrollen spilles her af samlebåndet og af de stærke krav fra den kemiske industri. Begge momenter virker i retning af at formindske forskellene mellem faglærte og ufaglærte arbejdere, så at det store flertal af arbejderklassen består af tillærte arbejdere...

Denne kendsgerning er strategisk meget vigtig, da den (i modsætning til arbejdsløsheden) ikke er en skillende, men en samlende faktor i arbejderklassen.

Det fjerde moment er fremvæksten af et privilegeret lag på et andet grundlag end det faglærte arbejde, og på et andet grundlag end i ordets gamle Leninske forstand. Vi ser, at der som følge af arbejdsløsheden udvikles et nyt lag af arbejdere i storindustrien, der systematisk stiller sig i kapitalisternes tjeneste imod arbejderklassen som helhed for at sikre deres egen ansættelse. Jeg tænker her på elementer som forarbejderne ved samlebåndene, der sætter tempoet. De bliver næppe bedre betalt end de andre, men de fyres ikke! Jeg tænker på medlemmerne af den tekniske nødhjælp, på de store masser af (stikkere), strejkebrydere, detektiver osv., der er i de amerikanske fabrikker. osv.

Det er interessant, at der udvikler sig en vis forbindelse mellem disse delvist korrumperede elementer i arbejderklas-

sen, strejkebryderne og visse lag af tillidsfolk i de reformistiske partiers fagforeninger. Der, hvor der er stærke kommunistiske fagforeninger og stærke kommunistiske bevægelser, bliver de reformistiske klassesamarbejdende tillidsfolk stadig mere til folk, hvis stilling ikke trues af arbejdsløshed, fordi de stadig mere går fra at være arbejderklassens tillidsfolk til at blive kapitalisternes! Således dannes et nyt lag af korrupte, privilegerede arbejdere, hvis stilling er sikker over for den voldsomt truende arbejdsløshed.«

Dette lag af privilegerede arbejdere udgjorde nu sammen med de lavere funktionærer i fagbevægelsen, de øvre lag af arbejderklassen og var Socialdemokratiets basis.

Idag er der ikke meget, der taler for, at arbejdsledere mv. udgør en basis for Socialdemokratiet (men måske nok for de åbent borgerlige partier). Idag må det være rigtigt at skildre Socialdemokratiets basis som ovenfor: Et lag af valgte eller ansatte fagforeningsfolk, funktionærer i kooperation og boligselskaber, socialdemokratiske embedsmænd i staten og partifunktionærer.

Om man idag som på Lenin's tid kan sige, at socialdemokratiets basis spiller en så væsentlig rolle for borgerskabet, at det er borgerskabets sociale *hovedstøtte*, må vurderes i forhold følgende andre faktorer: den øvrige lagdeling indenfor den danske arbejderklasse i betydningen af den langvarige højkonjunktur, der har givet borgerskabet mulighed for at bøje af overfor nogle af de krav arbejderklassen har kæmpet for; massemediernes massive påvirkning.

7. Socialdemokratiets politiske strategi

Ifølge »Hovedbestyrelsens forslag til principprogram« til partiets 32. kongres 17.-20. september 1977 er »den endelige målsætning ... fælleseje af produktionsmidlerne.«

Dette uddybes i afsnittet »Demokratiske samfundsøkonomi«, hvor der opstilles 5 punkter, der på kortere sigt skal sikre, at »en markedsøkonomi kan fungere socialt og samfundsøkonomisk tilfredsstillende«:

Udjævning af aflønning og formuebesiddelse. Øget forbrugerindflydelse. Udvidet medbestemmelse for de ansatte. Økonomisk Demokrati. Og: »Folkestyret må have kontrol over nøgleposter i samfundsøkonomien og være i besiddelse af instrumenter til at styre de virksomhedsøkonomiske interesser hen i en overensstemmelse med de samfundsøkonomiske.« (s. 15-16 i forslaget).

Indholdet af de fem punkter er *blan-*

Medejendomsret
Medbestemmelse
Medindflydelse
Ligelig formuefordeling
Ligelig indkomstfordeling

- dette er lønmodtagernes vigtigste formål med

LO-FO LANDSORGANISATIONEN
FÆLLESORGANISATIONEN

-sikrer nærdemokrati

Socialdemokratiets og LO's top ønsker ejendomsret og dispositionsret og endnu større mængder af kapital og vil således styrke sin position i forhold til den private del af monopolkapitalen. Dette skal ske igennem en yderligere udplyndring af arbejderklassen.

Gennem propaganda, som ovenstående, forsøger Socialdemokratiets og LO's top således at få arbejderklassen til at kæmpe for det socialdemokratiske monopolborger-skabs egne klasseinteresser.

dingsøkonomi med stærkere indflydelse til bureaukratkapitalen. Ordene om fuldstændig »fælleseje« skal næppe tages alvorligt i Socialdemokratiets mund.

Jeg vil ikke her gå ind i en dybere programkritik, men stille det økonomiske indhold af strategien op overfor programmets ord.

Udvikling af statsmonopolkapitalismen

Som vist er apparatets topledelse en fraktion inden for monopolborgerskabet. Dets *klasseinteresser* er derfor at bevare kapitalismen, at øge udbytningen af arbejderklassen, og at styrke sig selv i forhold til resten af borgerskabet.

Alle disse opgaver kræver en udvikling af statsmonopolkapitalismen. Dvs.: Øget statslig styring af arbejderklassens indkomster, øget sammenvoksning mellem stat, privatkapital og fagtoppen, og skabelse af nye korporative fonds.

Jeg har tidligere nævnt ATP-fonden og den nylige ændring af denne. Som nævnt var ATP-fondens formue ved udgangen af 1976 9 mia. kr., hvoraf der var købt aktier med pålydende værdi 0,5 mia. kr. og kursværdi 1,1 mia. kr. Lovændringen skaber et socialdemokratisk flertal i fonden og udvider muligheden for aktieinvesteringer til 5 mia. kr. i 1979.

Danmarks samlede aktiekapital var 1.1. 1975 på 26 mia. kr. i pålydende værdi.

Den nye pensionsreform, der nu diskuteres, indebærer en fond på 22 mia. kr. i 1985 (målt i 1976-kr.)

Regeringens forslag til ØD indebærer en fond på op mod 50 mia. kr. efter 16 år (målt i nuværende kr.)

Det er indlysende, at korporative fonds af denne størrelse vil betyde en voldsom styrkelse af bureaukratkapitalen over for den »private« monopolkapital.

De »private« og deres talerør, de åbent borgerlige partier, står i det dilemma, at de har brug for at lempe pengene ud af arbejderklassens lommer og over til erhvervslivet. Det kan de ikke gøre uden bureaukratkapitalen. De er altså tvunget til at affinde sig med, at krisepolitikken styrker bureaukratkapitalen.

Hvor langt denne udvikling vil gå, er umuligt at spå om. Den yderste grænse er den fuldstændige statsmonopolkapitalisme, som den kendes fra Sovjet. Men Socialdemokratiet sigter næppe så langt.

Sandsynligvis vil vi se en række kompromisser mellem de to fraktioner, der gradvist styrker bureaukrat-fraktionen uden at udslette de »private« - indtil den dag, arbejderklassen vælter hele spillet.

8. Andre opfattelser af socialdemokratiet

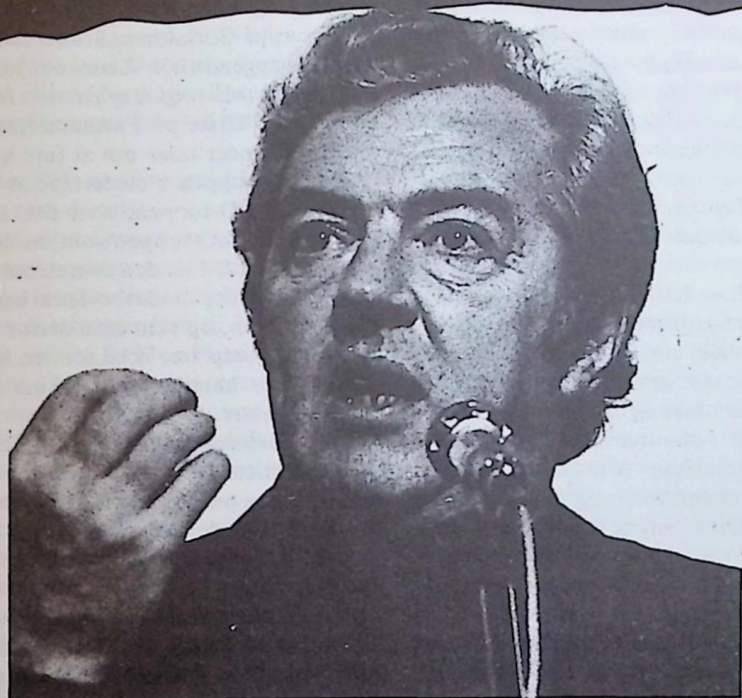
»Se til venstre, Anker«

Lad os nu se lidt på DKP's ledelse. I forhold til Socialdemokratiet repræsenterer DKP kun en lille del af de lavere funktionærer i fagforeningerne.

Det er ikke lykkedes DKP at skaffe sig indpas i kooperationen i større udstrækning. Man kan finde dem som markederiformænd på arbejdspladser, hvor

DKP står stærkt (f.eks. Helmer Hansen på B&W Øen), og fx. sidder Bo Rosschou i bestyrelsen for Udstillingshallen Forum. Derudover finder man tilsyneladende kun DKP'ere i »deres egen« kooperation: Folketurist, Dan-ina film mv.

Men DKP-ledelsen ønsker at arbejde sig op til bureaukratkapitalister. Partiets

SE TIL VENSTRE ANKER!

**Kommunisterne vil møde
den nye regering ud fra
sit eget grundlag,
siger DKP's formand
Knud Jespersen**

Interview side 5

Klip fra særnummer af Land og Folk fra et par år siden. Et væsentligt led i DKP's strategiske grundlag er at stræbe efter at samarbejde med Socialdemokratiet. DKP's stadige opfordringer til Socialdemokratiet om at se til venstre er en forvranskning af den socialdemokratiske tops klassekarakter og er dermed en skønsmaling af DKP's strategi. Disse opfordringer forudsætter jo netop, at toppen af Socialdemokratiet ikke tilhører monopolborgerskabet.

program og strategi beskriver et fuldstændigt statsmonopolistisk samfund. Også i partiets konkrete forslag er det dette, der arbejdes for: Nationalisering, statskontrol og fagbevægelsens stadig voksende deltagelse i administrationen af samfundet. DKP ønsker magten taget fra de »private« og lagt over til staten og fagforeningerne - vel at mærke den *nuværende* stat, ikke proletarietets diktatur.

Det bliver derfor et led i DKPs strategi at søge samarbejde med Socialdemokratiet, samtidig med at DKP fremfører en vis, behersket kritik af Socialdemokratiet for at styrke sig selv i forhold til det.

Derfor opfordrer DKP ustandseligt Socialdemokratiet til at bryde sit samarbejde med de åbent borgerlige partier og i stedet føre en »ny politik« sammen med DKP, dvs. styrke den statsmonopolkapitalistiske udvikling med DKP som partner.

For arbejderklassen er dette ikke noget at angle efter. Kampen må rettes mod *hele* borgerskabet, både den »private« og den bureaukratiske fraktion. Et revolutionært parti kan *taktisk* samarbejde med ethvert andet parti i de forskellige kampe. Men dels er der nu engang utroligt lidt at samarbejde med Socialdemokratiet som parti om, som kan gavne arbejderklassen, og dels ønsker DKP et *strategisk* samarbejde.

Resultatet af opfordringen »Se til venstre, Anker« bliver en skønmalning af Socialdemokratiet, en afledning af arbejderklassens kamp og - måske, men næppe - en ophøjelse af de lavere bureaukrater i DKP til borgerskabet fra arbejderklassens øvre lag.

»Presseteorien«

VS har flere gange peget på en socialdemokratisk regering under henvisning til, at den skulle være mere modtagelig for

pres fra arbejderklassen end en åbent borgerlig regering.

VS' syn på Socialdemokratiet lider af to grundlæggende fejl: *Klasseanalysen af toppen og vurderingen af partiets basis.*

Når bl.a. VSere på Formandsinitiativets konferencer taler om at føre kamp »uden« LO-toppen i stedet for at føre kamp *mod* LO-toppen, viser det, at de ikke opfatter LO-toppen som en del af borgerskabet. De ser den som en *bureaukratisk klike*, der modarbejder arbejderklassens kamp, og som man derfor ikke kan hente hjælp fra, ikke som en *modstander*, der handler ud fra sine egne klasseinteresser.

Den anden fejl er vurderingen af Socialdemokratiets basis. VS mener, at arbejderklassen bedre kan presse Socialdemokratiet end de åbent borgerlige partier, fordi Socialdemokratiet må bevare sit omdømme.

Denne diskussion var oppe mellem KFML/KAP og VS i 1975, hvor VS pegede på en socialdemokratisk regering. Denne regering gennemførte øjeblikkeligt en forlængelse af overenskomsterne ved lov uden nævneværdig modstand. Dette kunne Anker Jørgensen gennemføre - Hartling ville have mødt kæmpestrejker og kæmpedemonstrationer.

Hvad har Socialdemokratiet da gjort for at bevare sit omdømme? Lad os kort nævne samarbejdet med besættelsesmagten og bekæmpelse af modstandsbevægelsen 1940-45, indmeldelsen i NATO, lovindgrebet i 1956, helhedsløsningen 1963, oms og moms og mermoms, forsøget på indefrysning af dyrtidsportionerne i 1968 (som VS bremsede ved *ikke* at tage hensyn til, at de væltede en socialdemokratisk regering), indmeldelsen i EF, lovindgrebet i 1975, januarforlig, februarforlig, martsforlig osv. osv.

Der, hvor man kan se forskellen mellem socialdemokratiet og de åbent bor-

gerlige partier, er i hvilken fraktion af borgerskabet de gavner mest, samt i hvilken ideologi de sovser deres angreb ind i.

I *ord* vender LO-toppen sig mod krisepolitik. I *ord* forsvarer Socialdemokratiet strejkeretten imod Kristeligt Folkeparti.

I *handling* er deres politik lige så borgerlig som de selv.

Men naturligvis kan arbejderklassen presse en regering til at trække et angreb tilbage. Den norske arbejderklasse tvang det norske borgerskab til ikke at melde Norge ind i EF. Men et *sådant* pres er den ene eller den anden regering *lige følsom* over for. Det er et spørgsmål om styrkeforhold mellem klasserne, ikke om hvilken del af borgerskabet, der sidder på taburetterne.

Men omvendt er Socialdemokratiet bedre til at presse og bedrage arbejderklassen. Det er derfor, at den private monopolkapital lader partiet sidde på regeringsmagten så meget som overhovedet muligt. Arbejderklassen har ikke indflydelse på Socialdemokratiets politik, men Socialdemokratiet har indflydelse på arbejderklassen.

Den virkelige basis for partiets magt er *apparatet*, er de 5-10.000 lavere bureaukrater og den økonomiske og politiske magt, de udøver.

Teorien om »højresocialdemokratiet«

DKP anvender ofte begrebet »højresocialdemokratiet«. Hermed vil de betone, at der er en fløj i partitoppen, det er umuligt at samarbejde med - og dermed forsvare

deres strategiske samarbejde med resten af toppen og apparatet.

Begrebet stammer fra Komintern i trediverne. På Kominterns 7. verdenskonferens 1935 fremhævede G. Dmitrov, at Socialdemokratiet i en række lande stod i en ny situation. Klassekampen var her så skærpet, at borgerskabet måtte kaste den demokratiske maske og indføre fascismen. De fascistiske partier overtog rollen som borgerskabets sociale hovedstøtte. I disse lande udvikledes en reel venstrefløj, inden for Socialdemokratierne, der stillede sig på en klassekampslinie. Det blev da vigtigt for kommunisterne at forene sig med den virkelige venstrefløj og isolere højrefløjen.

I andre skærpede kampe (fx. modstandskampen) sker en lignende udskillelse, men i det danske Socialdemokrati *idag* er modsætningen i toppen mellem »højrefløj« og »venstrefløj« ikke andet end modsætningen mellem dem, der sidder helt oppe, og dem, der er på vej derop.

Midt i tresserne kaldtes »Socialdemokratisk Samfund«, der var en forening indenfor partiet, for venstrefløjen. Det var folk som Anker Jørgensen m.fl.

Og i halvfjerdserne har vi haft de fhv. EF-modstandere Svend Auken, Ritt Bjerregård og Paulus Andersen.

Den virkelige modsætning i Socialdemokratiet går mellem toppen på den ene side og den brede vælger- og medlemsbasis på den anden. Det er en *klassemodsatning* mellem borgerskab og arbejderklasse.

Modsætningen mellem »højrefløj« og »venstrefløj« i toppen er en *taktisk modsætning*.

9. Konklusion

Vi har nu analyseret den magt, som toppen i Socialdemokratiet, LO og koope-

rationen har. Vi har set, hvem der sidder i toppen, og hvordan de er kommet derop.

Vi har analyseret deres basis og vurderet de forskellige trins klassetilhørsforhold. Vi har set på partiets fremtidsperspektiver og på nogle af SFs, DKPs og VS' forkerte teorier om det.

Lad os som afslutning opsummere endnu et par punkter.

KAPs program

KAPs program behandler disse klassetilhørsforhold flere steder:

»... toplaget inden for det statslige bureaukrati får en selvstændig interesse i at sikre monopolkapitalismen. Dette bureaukrati bliver en del af monopolborgerskabet.

Den statsmonopolistiske udvikling er imidlertid præget af modsætninger inden for borgerskabet mellem på den ene side det private og på den anden side det statslige monopolkapitalistiske lag af borgerskabet. Modsætningerne skærpes yderligere af, at der vokser et lag af borgerskabet frem, hvis materielle grundlag er den kooperative og halvstatlige sektor, og som i det store og hele er rekrutteret fra eller intimt forbundet med fagforeningsbureaukratiet. Med gennemførelsen af økonomisk Demokrati (ØD) eller lignende vil dette lag af borgerskabet blive styrket.« (s. 81-82)

Og:

»Monopolborgerskabet består af flere fraktioner:

Der er de danske og udenlandske monopolkapitalister. De ejer langt den overvejende del af produktionsmidlerne enten direkte eller indirekte. Direktører og andre topfolk i den monopolkapitalistiske sektor tilhører monopolborgerskabet, idet de disponerer over produktionsmidler, har en betydelig andel i merværdien og i reglen selv har kapital.

Der er det øverste lag af det statslige bureaukrati. Under statsmonopolismens udvikling disponerer det over stadigt

voksende økonomiske ressourcer, og det er lønnet så højt over dets arbejdskrafts værdi, at det objektivt har andel i udbytningen af arbejderklassen.

Der er det øverste lag inden for fagbevægelsen, kooperationen og de halvstatslige foretagender. Under statsmonopolismens udvikling disponerer dette lag over betydelige økonomiske ressourcer og har andel i udbytningen af arbejderklassen. Dette lag af monopolborgerskabet rekrutteres delvis fra arbejderaristokraternes lag i det faglige hierarki og er samtidig beskyttet af dette lag.« (s. 85-86)

Denne artikels analyse underbygger altså KAP-programmets opfattelse. Men der må peges på, at vi mangler en analyse af forholdet mellem den socialdemokratiske del af statsbureaukratiet og resten af det, og hvilken rolle det sidste spiller. Og at programmet ikke her skildrer forbindelsen mellem den socialdemokratiske del af statsbureaukratiet og fagbureaukratiet.

Hvad er et arbejderparti?

Vi har set, at Socialdemokratiet er et borgerligt parti. At det fra sin oprindelige, velmenende opfattelse (fra for 100 år siden) af, at det kunne gennemføre socialismen ved hjælp af staten, er nået frem til at cementere sig selv som fraktion af borgerskabet ved hjælp af staten.

Dette er en bekræftelse af opfattelsen af staten som én classes redskab til at undertrykke en anden. Alle forsøg på at gennemføre socialismen ved hjælp af den borgerlige stat er dømt til at mislykkes. Enten korrumpes ledelsen - eller forsøget druknes i blod af borgerskabet ved hjælp af statens *kerne*: Den væbnede magt.

Et virkeligt arbejderparti må stille den væbnede revolution, smadringen af borgerskabets statsmagt og opbygningen af

arbejderklassens stat, proletariatets diktatur, på dagsordenen.

Og der må hele tiden føres kamp mod, at partiets ledere nedsætter sig som privilegeret kaste.

Det afgørende for, om et parti er et arbejderparti, er dets *politik*, men et parti som Socialdemokratiet, hvis ledelse tilhører borgerskabet, vil aldrig kunne stille sig på en politik, der sætter arbejderklassens interesser over alt andet.

Dette er blot nogle enkelte skillelinier mellem et borgerligt parti og et virkeligt arbejderparti.

Kampen for det faglige demokrati

Det er nødvendigt at kæmpe for at fagforeningerne igen skal blive arbejderklassens våben imod borgerskabet. Der må kæmpes imod alle bindinger til stat og kapital og mod klassesamarbejds ideologier. Også kampen for fagligt demokrati er led i denne kamp.

Vi må bekæmpe alle privilegier og alle mekanismer, der er med til reelt at gøre de højere faglige ledere uafsættelige. Et perspektiv her er, at fagforeningsfunktionærer skal lønnes med gennemsnittet for deres område. Og et mere umiddelbart krav er urafstemning til alle poster, sådan som det blev gennemtvunget ved fællestillidsmandsvalget på B&W Øen for et par år siden (imod DKPs bitre modstand).

Og langsigtet må der kæmpes for at bryde så mange af de kooperative bånd som muligt: Gidsler i A/S-bestyrelserne, samarbejdsudvalg, og videre op.

Vi skal ikke gøre os illusioner om, at vi kan afsætte LO-toppen før revolutionen afsætter hele borgerskabet, men vi kan kæmpe for at svække klassesamarbejdet

på de nedre trin af fagbevægelsen og gøre enkeltfagforeningerne til kamporganisationer.

Et hovedspørgsmål

De færreste arbejdere, der går i kamp, har tillid til Socialdemokratiet's og LO's top. Men en klar bevidsthed om, hvilken klasse denne top tilhører, er ikke udbredt.

Det skyldes ikke bare deres egen tågesnak, men *især* de illusioner om dem, som spredes af SF, DKP og også VS. Især DKP-ledelsen skønmalder Socialdemokratiet i håb om at blive partnere i selskabet.

Derfor må arbejderklassens kamp ikke bare rettes mod det »private« borgerskab. Den må også rettes mod bureaukratkapitalen, og allervigtigst: Vi må bekæmpe illusionerne om dem - og dermed de ledere, der vil skabe sig en karriere ved at styrke illusionerne!

Fejl i Kommunistisk Tidsskrift nr. 3.

Med denne artikel skulle vi have rettet tilstrækkeligt op på den fejlagtige opfattelse af Socialdemokratiet, der afspejler sig i følgende citat fra side 76 i sidste nummer af Kommunistisk Tidsskrift: »Det danske statsbudget har stadig et stort underskud, men denne underbudgettering hænger sammen med, at der er grænser for, hvor hurtigt og hvor meget kapitalen kan tvinge arbejderklassens produktionsomkostninger ned og på grund af, at Socialdemokratiet er nødt til at forsøge at fastholde sit image som et »arbejderparti« for at kunne gennemføre det klassesamarbejde, der kan sikre kapitalens interesser med de mindste politiske omkostninger.«

ME.

Anvendte forkortelser:

ABA: Arbejderbevægelsens bibliotek & arkiv.
AER: Arbejderbevægelsens Erhvervsråd.
AIC: Arbejderbevægelsens Informationscentral (et særligt sekretariat for kommunist-jagt, nu afløst af et »Fællessekretariat).
AKB: Arbejdernes kooperative byggeforening, kooperativt boligselskab.
ALKA: Kooperativt forsikringselskab.
AOF: Arbejdernes Oplysningsforbund.
ARTE: Kooperativ teaterbilletindkøbsforening.
ATP: Arbejdsmarkedets tillægspension.
BM: Bestyrelsesmedlem.
DANIDA: Udenrigsministeriets afd. for udviklingshjælp.
DASF: Dansk Arbejdsmands- & specialarbejderforbund, tidligere navn for SiD.
DDL: Det danske luftfartsselskab, den danske gren af SAS.
DkF: Det kooperative fællesforbund, fællesorgan for arbejderkooperationen.
DKP: Danmarks kommunistiske parti.
DSU: Danmarks socialdemokratiske ungdom.
FDB: Fællesforeningen af Danmarks brugsforeninger.
FKT: Fyns kommunale telefonselskab.
FU: Forretningsudvalg.
HB: Hovedstadens brugsforening, er slået sammen med FDB.
HK: Handels- & kontorfunktionærernes forbund.
J+B: Jord & beton, kooperativt selskab.
JME: Jydsk murer- & entreprenørforretning, kooperativt selskab.
KAm-I: Kommunistisk arbejderforbund, marxister-leninister.
KAP: Kommunistisk Arbejderparti.
KBI: Kooperativ byggeindustri, kooperativt selskab.
KFML: Kommunistisk forbund marxister-leninister, blev ophævet, da KAP stiftedes november 1976.
KTAS: Københavns telefon aktieselskab.
LO: Landsorganisationen de samvirkende fagforbund.
MF: Medlem af folketinget.
RM: Medlem af repræsentantskab.
SAS: Scandinavian Airlines System, det skandinaviske luftfartsselskab.
SDS: Sammensluttede danske sparekasser.
SF: Socialistisk Folkeparti.
SiD: Specialarbejderforbundet i Danmark.
VS: Venstresocialisterne.
ØD: Økonomisk demokrati.

Litteratur:

- Greens fonds og aktier 1977 (børsen)
Den ny håndbog 1977 (AOF)
Socialdemokratisk lommehåndbog 76/77 (AOF)
Kommunal håndbog 1976-77 (Mostrup)
Blå bog 1976 (Krak)
Folketinget 1977 (Schultz)
Hof- og Statskalender 1976-77 (Schultz)
Statistisk Årbog 1973 og 1976 (Danmarks Statistik)
Statistiske Efterretninger A 19/1977.
Danmarks 1000 største virksomheder 1976 (Teknisk forlag)
Helge Andersen: Danmarks tre multinationale giganter (Fremad)
Beretning og regnskab 1976 (ATP-fonden)
Åge Munk m.fl. (red.): Kooperation - idag og i fremtiden (DkF)
Metal nr. 10/1977
Rapport om principper for en reform af de sociale pensioner (Statens trykningskontor)
Regeringens forslag til ØD (LO)
ARBEJDERAVISEN nr. 25/1977.
KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT nr. 2/1977.
Ole Borre m.fl.: Vælgerne i 70'erne (Akademisk forlag)
Kurt Boelsgård: Vælgerne veje (Børsen)
Statistiske Meddelelser nr. 7/1975: Folketingsvalget den 9. januar 1975
Fr. Engels: Forord til »Den arbejdende klasses stilling i England«, Marx-Engels: Udvalgte Skrifter, bd. 1 (Tiden)
V. I. Lenin: Forord til den franske og tyske udgave af »Imperialismen som kapitalismens højeste stadium«, Udvalgte værker, bd. 6 (Tiden)
E. Varga: Indlæg på Kominterns 6. verdenskongres, Protokoll des VI. Weltkongresses der Kommunistischen Internationale, bd. 1, (reprint/Karl Liebknecht Verlag)
G. Dmitrov: Enhedsfrontens og folkefrontens problemer (Norsk Oktober)
Hovedbestyrelsens forslag til principprogram (Socialdemokratiet)
Kommunistisk Arbejderpartis program (Oktober)
- Læs iøvrigt:
»Arbetararistokratin«, Marxistiskt Forum nr. 1-2/1977 (svensk)
»Arbeideraristokratiet«, Røde Fane nr. 3/1976 (norsk)

En kommunistisk politik for strejkestøttekomiteer - et debatoplæg

Gennem strejkestøttee arbejdet i BT-konflikten blev der vundet nogle vigtige generelle erfaringer omkring nødvendigheden af et afklaret og præcist grundlag for strejkestøttekomiteernes arbejde. Nogle kammerater der deltog i dette arbejde har sendt os følgende artikel. Artiklen gør rede for ovennævnte erfaringer samt for den kamp, det er nødvendigt at føre i komiteerne om linien for støttee arbejdet.

For en generel behandling af strejkestøttee arbejdet henviser vi til artiklen herom i dette års sommerlejroplæg.

I en periode hvor arbejderklassen er trængt i defensiven som i dag, er det vigtigt, at hver delkamp får størst mulig støtte. Så længe en stor del af fagbevægelsen nærmest er kamporganisationer rettet mod arbejderklassen, er det nødvendigt med slagkraftige frit stående strejkestøttekomiteer, der kan støtte de kæmpende arbejdere såvel økonomisk som politisk.

Jo mere omfangsrige perspektiver en kamp får, jo mere vil de reformistiske og revisionistiske faglige pampere modarbejde den, og desto større må strejkestøttekomiteernes indsats være. Men hvordan sikrer vi den stærkest mulige støtte fra komiteerne? Hvordan ændrer vi dem fra blot at være praktiske arbejdsgrupper til at være levende komiteer, der tillige giver de strejkende en bevidst politisk støtte? Denne udvikling kommer ikke af sig selv. Det må være vores opgave som kommunister at arbejde for dette.

KAP må udarbejde en politik for arbejdet i strejkestøttekomiteer, hvor man

konkretiserer, hvilke opgaver komiteerne har og hvordan de bedst muligt fremmer udviklingen af en klassekampslinie i den danske arbejderklasse. Som et led i udviklingen af en sådan politik fremlægger vi her vores vigtigste erfaringer fra en støttekomité i BT-konflikten og nogle teoretiske overvejelser på grundlag af disse. Det er vores håb, at det vil starte en debat om kommunistisk enhedsarbejde i strejkestøttekomiteerne.

Grundlagsdiskussion i BT-komiteen

Vores udgangspunkt for arbejdet i komiteen var at støtte BT-klubbens medlemmer i deres kamp mod forringelse af deres arbejds- og levevilkår. Foruden at deltage i det praktiske arbejde ville vi også arbejde for, at komiteen skulle have mulighed for at give BT-klubbens medlemmer kammeratlig kritik, hvis den igennem diskussioner fandt det nødvendigt.

Det var uhyre vanskeligt at få diskussionen af konfliktens grundlag og forløb taget op i komiteen. Vi blev mødt med massiv modstand fra størstedelen af den øvrige komite: Sådanne diskussioner kunne splitte komiteen! Der måtte være enhed såvel udad- som indadtil! Der ville blive en ubehagelig atmosfære i komiteen. Det var ikke komiteens opgave at diskutere konflikten, men at støtte de strejkende økonomisk og moralsk!

Da konflikten havde kørt i knap to måneder gav BT-klubbens ledelse udtryk for, at det kunne blive nødvendigt at fyre 150 mand. Det var inden der var kommet forhandlinger igang. I strejkestøttekomiteen fremhævede vi, at der som konklusion på forsiden af det første særnummer af BT stod: »BT-klubben vil med alle til rådighed stående midler kæmpe for at bevare vore arbejdspladser.« Der var altså sket en klar ændring af grundlaget, og det mente vi komiteen burde diskutere.

I strejkestøttekomiteen var der en grafisk arbejder fra BT-klubben, som fortalte, at der var tale om afskedigelser ved naturlig afgang, og at naturlig afgang hele tiden havde indgået i BT-klubbens forhandlingsoplæg til nye husaftaler. Han mente derfor ikke grundlaget var ændret.

Vi mente, at det var forkert, hvis man internt i BT-klubben kørte med et grundlag, mens man udadtil opstillede et andet, som kun var opportunistiske overbudskrav forklædt som reelle kampkrav. Vi mente at en sådan fejlagtig linie burde kritiseres.

Denne diskussion forsøgte nogle medlemmer af komiteen at aflede og udvande. De mente ikke man skulle tage det alvorligt, hvad der havde stået på forsiden af det første BT. Det var jo blot for at få så mange som muligt til at støtte. I øvrigt var det vigtigste ved en konflikt ikke, hvilke konkrete resultater de strejkende opnåede. Det vigtigste var, at de

strejkende fik lejlighed til at formulere sig om deres arbejdsforhold overfor offentligheden, at de gennem deres kamp fik lejlighed til at gøre sig deres egne erfaringer, og at den øvrige arbejderklasse fik lejlighed til at vise sin solidaritet. Det var underordnet om konflikten blev tabt eller vundet, for under alle omstændigheder ville de være blevet så meget kloge til en anden gang! Sådanne påstande afslører mere end meget andet hulheden i en stor del af venstresamlingens politik. Det er simpelthen uhyrligt at påstå, at det er underordnet om kampen bliver vundet eller tabt, bare bevidstheden bliver større. Det er at blæse på arbejderklassens materielle kår. Det er at skabe en demobiliserende bevidsthed. Naturligvis skal der kæmpes for at sejren bliver vundet og vundet så stort som styrkeforholdet og en korrekt linie overhovedet gør det muligt. Hvordan vil der ellers nogensinde kunne komme en mere omfattende og en mere offensiv kamp på arbejdspladserne, hvis de relativt få og spredte defensive kampe idag ikke vindes. Hvordan vil arbejderklassen nogensinde kunne blive overbevist om at det er nødvendigt og muligt at kæmpe for socialismen, når de der taler om socialisme fører klassen fra det ene nederlag til det andet.

Også erfaringer fra nederlag kan og skal bruges, men den danske arbejderklasse er rig på nederlagserfaringer, disse burde man bruge netop for at undgå en gentagelse i denne konflikt. Dette synspunkt kunne spontanisterne ikke akceptere - man kunne ikke bruge *andres* erfaringer. Brændt barn skyer ilden, som man siger. Men man har dog også hørt om folk, der har holdt sig fra den, fordi de har fået at vide, at det gør ondt at stikke fingrene ind i flammerne.

Spontanisterne fastholder derimod, at det kan man ikke vide før man selv har prøvet!

Det lykkedes os ikke at skabe forståelse for, at man ikke stiltiende skal godtage det dobbeltspil BT-klubbens ledelse lagde for dagen.

To resolutionsforslag

Komiteen besluttede imidlertid at sende en støtteresolution til BT-arbejderne. Der blev lavet to resolutionsforslag. Det ene, som blev vedtaget, indeholdt en opfordring til BT-klubbens ledelse om at præcisere grundlaget for strejken og til at indkalde til et fællesmøde med strejkestøttekomiteerne. Derudover kan indholdet kort formuleres: »Vi støtter jer i alt hvad I gør!«

Det andet forslag, som vi stod bag, præciserede, at komiteen støttede de grafiske arbejdere i deres kamp imod de fem krav, som berlingske ledelse havde fremsat, at BT-klubben selv måtte føre kampen med støtte fra resten af arbejderklassen, hvis den skulle vindes, og at den derfor ikke kunne støtte sig på arbejdsret eller såkaldte neutrale mæglere.

I komiteen var der enighed om, at vores forslag udtrykte komiteens synspunkter. Når man alligevel ikke kunne stemme for det, var det fordi »det indeholdt nogle krav, som gik ud over grundlaget!« Det var dog ikke muligt at få konkretiseret, hvori disse yderligere krav bestod. Desuden mente man, at »forslaget kunne virke kritisk og anvisende,« hvilket lå uden for komiteens opgave. Det var især VS'ere i komiteen, der argumenterede på denne selvmodsigende måde. De mente, at komiteen i stedet skulle bruge forslaget som diskussionsoplæg for at højne dens egen politiske bevidsthed.

BT-komiteens rolle

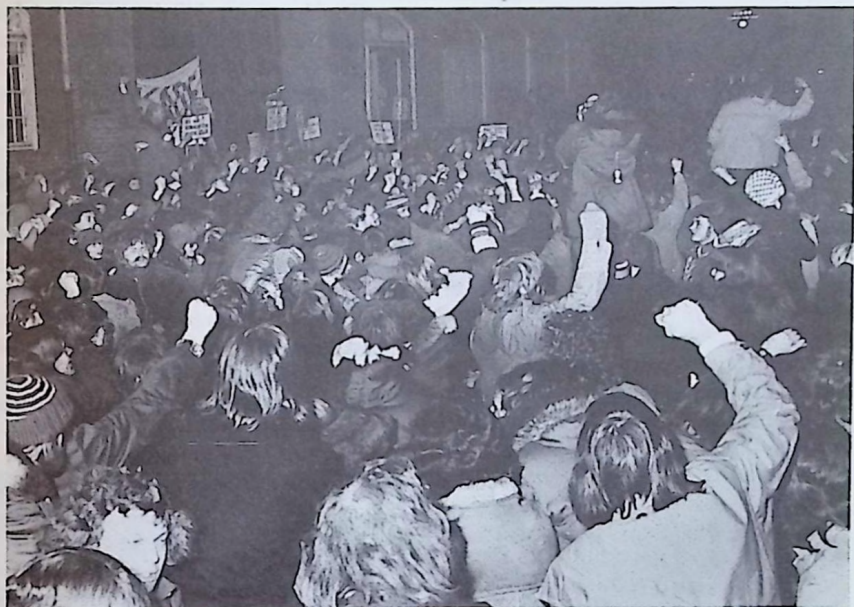
Gennem diskussionen af resolutionsforslagene var jorden blevet gødet for en

diskussion af komiteens rolle. Vores opfattelse, at den også burde give de strejkende kammeratlig kritik stødte på modstand. Nogle stod på en DKP-linje: Komiteen skulle overhovedet kun give økonomisk og moralsk støtte. Andre lagde sig på en VS-tendens: Støttekomiteen kan godt diskutere konflikten, men resultaterne af diskussionerne skal blive i komiteen. Herved blev det.

I diskussionerne havde vi f.eks. været enige med VS'ere om, at LO's indtræden i konflikten havde svækket BT-klubbens kamp. Det måtte vi bare ikke fortælle BT-klubbens medlemmer. Det var et klart udtryk for, at VS'ernes teori og praksis i forhold til LO ikke hænger sammen. VS'erne gjorde sig således til fortalere for en opportunistisk holdning i komiteen.

Ved konflikten afslutning opsummerede komiteen bl.a., at det havde været absolut positivt, at diskussionerne var blevet ført, og at LO klart havde modarbejdet kampen. Derimod kunne man ikke nå til enighed om, at BT-klubbens ledelse og komiteen ved at forholde sig tavs om LO's overgreb også måtte tage en del af ansvaret på sig. Man ønskede heller ikke at tage stilling til, om man i fremtidige støttekomiteer skulle gå ind for muligheden af at sende kammeratlig kritik til strejkende arbejdere. For at skære det ud i pap: man forbeholdt sig altså retten til fortsat at undlade at tage konsekvensen af sin højnede politiske bevidsthed.

Vores vurdering af arbejdet i komiteen er, at vi tøvede for længe i starten med at fremføre vores syn på ledelsen af strejken, men at vi trods den seje modstand fik rejst nogle vigtige politiske diskussioner i komiteen. Vi må også notere, at der ikke kom noget som helst politisk initiativ fra VS'ere og andre fra »venstre-fløjen« i komiteen for at drive det politiske arbejde fremad.

Strejkstøttekomiteerne deltog med stor styrke i blokaden af Berlingeren.

Politiet sættes ind imod blokaden af Berlingeren.

Strejkstøttekomiteernes grundlag - generelt

Grundlagsdiskussionen i komiteen var for let at aflede. Dette hang bl.a. sammen med det grundlag, som komiteen selv arbejdede på. Heri hed det, at den arbejdede på det grundlag, som de strejkende formulerede i resolutioner, strejkeaviser, løbesedler o.l.

I fremtidige strejkstøttekomiteer må man arbejde for, at de får et konkret enlydigt grundlag. Komiteerne må altså ved deres dannelse opfordre de strejkende til at opstille et præcist grundlag for deres kamp. Det vil betyde, at man i komiteerne klart vil kunne se, hvis grundlaget bliver ændret, og det vil sikre de strejkende mod, at deres ledelse sælger ud af kraven og samtidig påstår, at den holder sig til grundlaget.

I fremtidige støttekomiteer bør vi arbejde for, at de tilslutter sig på det grundlag, de strejkende formulerer ved konfliktens start og ikke et løbende grundlag. Hvis det oprindelige grundlag ændres, skal det tages op til diskussion i komiteen. Disse to punkter bør indgå i strejkstøttekomiteens grundlag.

Dette vil imidlertid ikke ske af sig selv. De problemer der ligger i at tilslutte sig på et løbende grundlag eksisterer ikke for 1) folk med samme partisympatier som de der dominerer strejkeledelsen og som samtidig sætter folks bevidste støtte i baggrunden - bare de støtter og for 2) folk der tilslutter sig partier/organisationer, der sætter arbejdernes spontane kamp i højsædet. Selv om disse to grupper ikke vil have nogen problemer med at tilslutte sig et løbende grundlag, vil det for andre være problematisk. Man forpligter sig jo til at støtte et hvilket som helst grundlag konflikten måtte få, hvad der er ren og skær opportunisme, og samtidig har man svækket muligheden for at føre diskussioner af konfliktens

grundlag i komiteen. Vil det styrke bredden i støttearbejdet? Nej, uklarhed om strejkens grundlag eller en ny fejlagtig linie i strejkeledelsen vil i det mindste på længere sigt indsnævre bredden i støttearbejdet.

Tilslutter komiteen sig derimod det grundlag, som de strejkende har fremlagt ved starten, vil man sikre at muligheden for at diskutere en ændring af grundlaget er tilstede. Det betyder videre, at der ikke er nogen principiel forhindring for at sende kammeratlig kritik til de strejkende, men i praksis vil der nok ofte være det. Kritiske resolutioner kan blive stemt ned. Dette bør dog på ingen måde afholde os fra at sikre, at muligheden for overhovedet at få foretaget en sådan afstemning findes. Det gør den ikke, hvis komiteen arbejder på et foranderligt løbende grundlag, men kun hvis komiteen tilslutter sig det grundlag de strejkende opstiller ved konfliktens start. Det styrker bredden, og det hæmmer opportunismen. - Det kan muligvis blive nødvendigt i visse situationer, at gå ud af komiteen og danne en ny på et andet grundlag. Dette må dog nøje overvejes i forhold til mulighederne for indenfor en overskuelig tid at vinde komiteens flertal for en rigtig linie.

Det ovenstående skal ikke forstås derhen, at man altid ubetinget skal tilslutte sig strejkens startgrundlag. Der vil være tilfælde hvor vi, selv om vi mener, at en eller anden strejke bør støttes, dog mener, at visse dele af grundlaget ikke bør støttes. I sådanne tilfælde må vi i komiteen arbejde på at få denne kritiske vurdering klarlagt fra starten.

Forbindelsen mellem de strejkende og komiteerne

For at støttearbejdet skal blive så effektivt som muligt, må den gensidige information mellem komiteerne og de strej-

kende udvikles, så den kommer hurtigt frem og går i dybden. Det er derfor vigtigt, at der hurtigt etableres en kontakt fra de strejkende til komiteerne og omvendt.

Formålet med kontakten fra de strejkende til komiteen vil være, at de strejkende orienterer om, hvilken udvikling der er i konflikten, og at de forklarer, hvorfor denne udvikling finder sted. Det vil også være af betydning for komiteen at vide hvilke forventninger de strejkende har til støtten fra støttekomiteerne, f.eks. i forhold til støtten fra fagbevægelsen. Desuden må de oplyse om hvilket

materiale, de mener det er vigtigt at sprede ved plancher eller andre arrangementer.

Da komiteernes økonomiske støtte hidtil har dannet et vigtigt grundlag for at oppebære de strejkende, og også vil gøre det lang tid fremover, - sålænge at hele fagbevægelsen eller meget store dele af den er domineret af en klassesamarbejdsline - må det være naturligt at komiteerne får lejlighed til at redegøre for sit syn på konflikten overfor de strejkende.

Disse synspunkter kan formidles på forskellige måder: 1) gennem en repræ-

Udsnit af demonstrationen 21/2 1975 imod politiets udsmidning af UNIPRINT-arbejderne fra deres arbejdsplads. Det var med UNIPRINT-aktionen, at strejkstøttekomitéarbejdet fik sit første store opsving.

sentant for de strejkende, som er medlem af støttekomiteen, 2) gennem et par af komiteens medlemmer, 3) gennem fællesmøder mellem de strejkende og repræsentanter for komiteerne og 4) gennem resolutioner.

Formidlingen fra komiteen gennem en af de strejkende har den fordel, at vedkommende vil være kendt af de fleste af de strejkende, hvorfor man vil kunne regne med større opmærksomhed overfor synspunkter en sådan person videregiver. Svagheden ligger i, at denne person måske ikke er enig med komiteens flertal og derfor vil udvande evt. forvanske synspunkterne overfor sine kammerater. Dette må man naturligvis bekæmpe med overtalelsens midler.

Ideen med fællesmøder mellem repræsentanter for de strejkende og komiteerne er god. På sådanne møder hører man om konflikten fra mange af de implicerede, man har mulighed for at udveksle erfaringer og diskutere med repræsentanter både for de strejkende og for komiteerne.

Resolutioner er naturligvis vigtige. De giver de strejkende et indtryk af støtters omfang. Er der ikke enighed i komiteen om vurderingen af konfliktens forløb, bør uenighederne også fremgå af resolutionen, så de strejkende har mulighed for at vurdere, i hvor høj grad der er tale om fuld opbakning af den dominerende linje i konflikten. Resolutionernes værdi er imidlertid ofte begrænset, fordi det er svært at vurdere omfanget af den mere kontante støtte ud fra dem, og fordi der kommer så mange forskellige resolutioner. Dette ændrer dog intet ved den principielle politiske betydning af dem.

Vi har i det ovenstående gjort rede for vores erfaringer i en strejkestøttekomite i BT-konflikten, og vi har antydnet, hvordan vi mener, at nogle vigtige organisatoriske spørgsmål kan løses. I det følgende vil vi lægge frem, hvilken ideologisk

kamp vi mener der i dag er den vigtigste at føre i komiteerne, og hvordan vi retter disse kampe ind i et revolutionært perspektiv.

Kampen mod opportunismen i strejkestøttekomiteerne

Vores primære politiske ideologiske opgave bliver fortsat at rejse de politiske diskussioner i komiteerne og at bekæmpe den opportunistiske strømning der hersker der.

Denne opportunistiske strømning sigter på at komiteerne - dersom de ikke fører diskussioner - blot bliver de strejkendes forlængede arm. Det vil i mange tilfælde sige, at de uden videre bakker op om den reformistiske/revisionistiske strejkeledelse. Det sidste års to største strejkekampe - strejken på Den kgl. porcelænsfabrik og BT-strejken - har med al tydelighed vist, hvilke konsekvenser en sådan ledelse får for de strejkendes kamp: Efter flere måneders sej kamp afspores konflikten i begge tilfælde til fordel for et kompromis mellem LO og DA. Strejkestøttekomiteerne bliver da et organisatorisk og politisk halehæng til en reformistisk/revisionistisk nederlagslinje, dersom komiteerne ufortrødent lader de strejkende - dvs strejkeledelsen - styre konflikten uden diskussion. Komiteerne vil svaje som siv for vinden og give efter for snart den ene, snart den anden indrømmelse, strejkeledelsen lægger for dagen.

Det er her vi som KAP'ere må stå frem og åbne op for den politiske diskussion i komiteen. Dette gjorde vi også under BT-konflikten. Her så vi da også, hvordan vi, - da vi rejste diskussionen omkring grundlaget og ydermere formastede os til at kritisere BT-klubbens ledelse for at sælge ud af det oprindelige grundlag, - blev skarpt angrebet fra mange sider, fordi det »lå uden for enhedsarbej-

dets rammer,« selvom flere - bl.a. VS'ere - nok mente, at vores kritik var korrekt. Den måtte blot ikke komme frem. Det var bedre »verdensklogt at holde sig i baggrunden« - hvorfor? Jo, for enhedens skyld.

Men denne »enhed« bliver jo reelt blot en enhed med den reformistiske/revisionistiske strejkeledelse. Den ser helt bort fra den kamp, der til enhver tid foregår inden for de strejkendes egne rækker mellem en klassekampslinje og en classesamarbejdslinje. Enhed kan kun vindes gennem stædig og vedvarende kamp mellem forskellige synspunkter.

Kun gennem stadige politiske diskussioner, kun ved at føre politisk kamp inden for komiteerne kan enheden blive hævet op på et højere niveau. Det vil skole de enkelte komited medlemmer og gøre dem bedre i stand til at informere om og propagandere for strejken, når de samler penge ind og deler løbesedler og andet materiale ud på gade og arbejdsplads. Sidst men ikke mindst vil det betyde en kvalitativt bedre støtte til de strejkende.

Hvordan perspektiveres kampen?

Med udgangspunkt i de konkrete forhandlinger, blokader eller andre begivenheder, må kommunister starte en debat, der sikrer en politisk stillingtagen fra komiteen. Diskussionens mål er i sidste ende at sikre det bedst mulige resultat for de strejkende. Det sker ved, at hver komite giver sin lille hjælp til at styrke de rigtige tendenser i konflikten.

I sådanne diskussioner må man - stadig med den konkrete kamp som udgangspunkt - også prøve at trække de større perspektiver op. Det kræver stor smidighed og forståelse for de enkelte medlemmers forskellige politiske niveau'er, og for hvor langt enheden ræk-

ker. For at hæve komiteen op på et højere politisk niveau, er det derfor nødvendigt at tage udgangspunkt i det kendte.

Et udgangspunkt kan være at tage fat om LO's rolle i strejkekampene. Her kan man trække op, hvordan LO faktisk har optrådt i de seneste konflikter: Porcelæns- og BT-konflikten, hvor LO helt tydeligt for medlemmerne i vores komite modarbejdede de strejkendes kamp. Man må kunne nå til enighed om, at LO vil forsøge at bringe en strejke til ophør ved at indgå et uselt forhandlingskompromis med DA. Hvorfor LO handler som den gør, vil det være vanskeligt at nå til afklarethed om. Her bør man naturligvis alligevel gøre rede for LO-ledelsens klassekarakter. (En væsentlig forudsætning herfor er en forståelse for LO's økonomiske basis - se artiklen om Socialdemokratiet i dette nummer af kommunistisk tidsskrift).

For at få en dybere forståelse af LO kan man fx. se på arbejdsretten og hele det fagretslige system og LO's aktive støtte til hele dette system. Andre indfaldsvinkler til perspektiverende diskussioner kan være, regeringens krisepolitik, statens rolle i forbindelse med forbudet mod fysiske blokader og politiets overgreb, forskellige aspekter af DKP's politik som afleder BT-kampen. I disse forskellige spørgsmål må vi holde os for øje, at det netop er på de strategiske spørgsmål at den såkaldte venstrefløj er svag og splittet. Dette forhold må bevidst udnyttes for at trække så mange som muligt over på en rigtig linie i strejkestøttearbejdet.

Så meget om diskussionerne i komiteen. Til slut vil vi se på partiets rolle og på forholdet mellem taktik og strategi i strejkestøttearbejdet.

Partiets rolle - i BT-konflikten

Hvordan har KAP forholdt sig til strej-

kestøttekomiteerne? Har partiet formået at være en fortrøp for medlemmerne i komiteerne? Har det lagt en korrekt analyse af konflikterne frem, som kunne tjene som ledetråd for diskussionerne i komiteerne? - Kun til en vis grad. Der har været væsentlige svagheder !

For det første har holdningen til støt-tearbejdet vist, at en vis liberalisme trives inden for KAP på dette spørgsmål. Man har ganske vist i Arbejderavisen opfordret til dannelse af komiteer og prioriteret strejken højt, men disse opfordringer er ikke organisatorisk blevet fulgt op i partiet. Det har været op til den enkelte om han/hun ville afse tid til at gå ind i støt-tearbejdet.

Dernæst har Arbejderavisen i begyndelsen ikke været den ledetråd for komiteernes arbejde, som den burde. Analysen af perspektiverne i BT-konflikten var i begyndelsen vaklende, hvilket vi mener bl.a. skyldes, at den er blevet for lidt diskuteret blandt medlemmerne.

Partiets rolle - fremover

Disse forhold må der rades bod på fremover. Ellers vil KAP i strejkestøt-tearbejdet ikke kunne føre en korrekt, selvstændig linje.

Partiet må omhyggeligt opsummere erfaringerne fra tidligere strejkekampe, og det må være partiets opgave, grundigt og selvstændigt, at analysere den aktuelle strejke, dens baggrund, grundlag og herudfra vurdere mulighederne for at føre den til sejr. Det er muligt, at der er tendenser i strejken, som vi ud fra et overordnet strategisk perspektiv må imødegå. I så tilfælde er det vigtigt, at partiet klart trækker op, hvilket der er det primære og hvilke der er de sekundære aspekter i strejken. Partiet må søge at nå til klarhed over, hvilke kræfter, der står overfor hinanden, og hvordan kamplinjen bedst kan styrkes i den aktuelle

situation. Kampen og den taktiske støtte må samtidig sættes ind i et strategiske perspektiv.

Kort og godt: Partiet bør gennem interne diskussioner fremlægge en analyse, der kan tjene som vejledning til taktisk handling for medlemmerne i komiteerne. Det er i sidste ende partiet, der skal sikre, at den korrekte linje bliver lagt frem i komiteerne og dermed hæve enheden op på et højere niveau.

Men hvordan vil venstresamlingen stille sig til, at der bliver ført diskussioner i strejkestøttekomiteen.

Diskussionen omkring LO og det fagretlige system kan meget let spille bolden over til grupperne i og omkring VS og DKP, der vil præsentere deres alternativ til LO og SD: den »militante reformisme« og parolen »forhandling - mægling - aktion«.

Vi vil fremover givet blive vidne til venstresamlingens forsøg på at underordne den taktiske enhed under en eller anden samlet revisionistisk/reformistisk politik. Den vil - som nævnt - bl.a. stille sig som det »militante alternativ til LO«. Talen vil falde på Formandsinitiativet osv. Derfor må vi i enhedsarbejdet aldrig forfalde til blot at læne os tilbage i stolen og beja'ende klappe de øvrige venstrefløjsorganisationer på skulderen. Kan vi nå til enhed på et konkret grundlag i en aktuel kamp, er det godt og det må vi bestræbe os på - ingen tvivl om det. Men samtidig er det partiets absolutte pligt bestandigt at sætte den taktiske enhed i forhold til den strategiske uenighed, at bekæmpe det reformistiske/revisionistiske perspektiv, som venstresamlingen vil søge at sætte enheden ind i. For at en korrekt linje skal kunne sejre i støt-tearbejdet må vi bevidst forholde os til at venstresamlingens svage punkt netop er de strategiske spørgsmål (jvf. lederen i KT 3, 1977).

Det er sandsynligt, at KAP vil blive forsøgt isoleret og udråbt som splittelsesmager, når vi rejser diskussioner og stiller spørgsmål eller åbent kritiserer forhold inden for enhedsarbejdet. Det må selvfølgelig aldrig afholde os fra at fremføre vores synspunkter og føre kamp på dem. Risikoen for at splitte enhedsarbejdet vil dog være tilstede. Det må naturligvis undgås så vidt muligt. At overbetone de politiske uenigheder inden for enhedsarbejdet, at finde modsætninger for enhver pris og forudindtaget at stemple folk som DKP'ere, VS'ere osv og alene af den grund imødegå dem og føre kamp mod dem, det vil være grov venstreopportunisme. Situationen i den enkelte komité i strejken og støttekomiteerne i øvrigt er afgørende for hvordan kampen vil udvikle sig, hvilke modsætninger, der

konkret findes, og hvordan de skal takles.

På den anden side vil det være lige så grov højreopportunisme blot at køre med på venstregruppernes enhed for enhedens skyld.

Vi erkender, at det er en vanskelig balancegang, og at det kræver stor smidighed hos de enkelte medlemmer i komiteen. Det primære er at sikre den stærkest mulige støtte til de strejkende arbejdere.

At føre den politiske kamp inden for strejkestøttekomiteerne betyder ikke at KAP'ere skal fremlægge hele partiets program, dets syn på taktik og strategi osv. Det betyder alene, at man i den konkrete situation kæmper for en styrkelse af en klassekampslinje overfor en klasse-samarbejdslinje. Den kamp skal føres overalt.

JA - KT

Liniekampene om revolutionær litteratur og kunst i Kina

Litteraturens og kunstens indhold og form er af stor betydning i kampen for socialismen og kommunismen. Denne artikel behandler især »de fires« linie på dette område fra kulturrevolutionen til 1976 og opgøret med den, men den trækker også erfaringerne med forskellige linier op helt tilbage til 20-erne. Artiklen kommer også ind på hovedpunkterne i Mao Tse-tungs forelæsninger om litteratur og kunst i Yenan 1942. Artiklen er tilsendt redaktionen fra Arbejderavisens korrespondent i Peking.

Kampen om den rigtige linie har altid været hård indenfor Kinas nye litteratur og kunst. Dette gælder ikke blot de seneste år og opgørene med Chou Yangs linie i begyndelsen af kulturrevolutionen og med de fires linie netop nu. Det gælder også tiden før befrielsen i 1949.

Den proletariske kunsts opståen i Kina

Man plejer at sige, at den moderne litteratur i Kina startede i 1917, da Lu Shuns novelle *En dåres dagbog* blev udgivet. Tidligere blev alt skrevet på Konfucius' sprog, og der havde kun været svage spor af en demokratisk og oppositionel tendens. *En dåres dagbog* var en bredside mod konfucianismen, som var den moralske grundvold for det feudale samfund.

Lu Shun fortsatte med en række noveller, som skildrede bøndernes elendighed og undertrykkelse under feudalismen og hykleriet i den officielle moral. Han skrev også mange essays og avisartikler, som var direkte indlæg i den politiske kamp.

Den nye kultur

I tyverne og trediverne opstod en livlig litteratur-, teater- og kunsttradition. Som Mao Tse-tung har påpeget, stod denne litteratur, teater og kunst allerede fra begyndelsen under proletariatets ledelse. Selv om de fleste kunstnere ikke udtrykte sig i marxistiske begreber og selv om de ikke udtrykkeligt stillede sig på proletariatets side, så førte de de samme krav frem, som den af proletariatet og det kommunistiske parti ledede revolutionære bevægelse kæmpede for.

Den skildrede den feudale undertrykkelse i landsbyerne, den viste hvorledes den gamle konfucianske moral undertrykkede ikke kun bønderne, men også småborgerskabet og de intellektuelle (fremfor alt kvinderne), og den krævede revolutionære forandringer.

I spidsen for denne nye kultur stod Lu Shun, som ikke bare var den største forfatter, men også den politisk mest klarsynede. Han angreb gang på gang de herskende og den officielle moral og talte for en forenet folkelig kamp mod undertrykkerne. Han tog klar stilling for den væb-

nede kamp, som det kommunistiske parti ledede. Han gjorde også meget for at udvikle litteraturen ved at arbejde for de venstreorienterede forfatters enhed, ved at gå ind for en litteratur, som tjente arbejderne og bønderne og ved at præsentere udenlandsk litteratur og kunst og marxistisk kunstteori. Blandt andre vigtige forfattere fra denne tid kan nævnes Mao Tun, Yeh Tzu, Kuo Mo-jo og Pa Chin.

Lu Shun og dogmatismen

I takt med at marxismen-leninismen blev kendt i Kina opstod spørgsmålet om, hvordan den skulle forenes med den litterære praksis. 1928-29 begyndte to litterære selskaber at tale for en »proletarisk, revolutionær litteratur«. Men deres opfattelse var meget dogmatisk. De gik ind for en slagordslitteratur, som kun bestod af politiske paroler i litterær form. Og de mente, at en forfatter kun kunne skrive revolutionær litteratur, hvis han besluttede at stille sig i revolutionens tjeneste. De angreb hæftigt Lu Shun, som tålmodigt diskuterede med dem og påviste, at litteraturen selvfølgelig har en klassekarakter og bør tjene revolutionen, men at det ikke betyder, at en novelle er det samme som en politisk pamflet. Han påpegede også, at en forfatter må leve med i revolutionen og lære folkets liv at kende for at kunne skrive revolutionære værker.

Denne debat blev afblæst da kravet om enhed voksede sig stærkere blandt de progressive kunstnere og forfattere. Kuomintang's hårde undertrykkelse umuliggjorde sådanne stridigheder.

I 1930 dannedes De venstreorienterede forfatters forbund i Shanghai, som optog flere smågrupper og mange enkeltstående forfattere. Men kampen om litteraturens form og indhold fortsatte indenfor forbundet. Dets ledelse kom hurtig

tigt i hænderne på den »venstre«-gruppe, som dominerede Kinas kommunistiske parti i årene 1928-34 med Chu Chiu-pai, Li Li-san og Wang Ming som dominerende navne. På kulturfronten dominerede Chu Chiu-pai og Chou Yang.

Lu Shun og venstreopportunisten

»Venstre«-linien på kulturområdet hang sammen med den politiske »venstre«-linie på centrale klassekampsfelter. Den ville ikke forene så mange forfattere som muligt mod hovedfjenden (Kuomintang-regeringen og imperialismen), men talte generelt om »kamp mod borgerskabet« og stødte mulige forbundsfæller fra sig. Den ville ikke lære af arbejderne og bønderne men talte i stedet om, at forfatterne er massernes »lærere« og »vejvisere«. Da Lu Shun ikke ville tilslutte sig denne holdning, blev han flere gange angrebet af Chou Yangs gruppe.

Lu Shun og højreopportunisten

1935-36 ændrede situationen sig. Det blev nu stadig klarere, at Japan var ved at invadere Kina. Kommunistpartiet (som nu ikke længere blev ledt af »venstre«-liniens folk men af Mao Tse-tung) gik ind for at standse borgerkrigen og danne en enhedsfront mod Japan, hvad der vandt stor tilslutning i hele folket.

»Venstre«-liniens leder i KKP, Wang Ming gik nu over til et højrestandpunkt og foreslog, at KKP skulle stille sig selv og sin hær under Kuomintang's ledelse. Det ville, som Mao Tse-tung påpegede, have ført til ikke blot at KKP blev udslettet men også at sejren over Japan ville være umuliggjort.

På kulturfronten førte Chou Yang samme linie, han opløste De venstreorienterede forfatters forbund og rejste

parolen »for en national forsvarslitteratur«. Det betød, at de progressive forfattere ikke måtte have en selvstændig linie, ikke måtte angribe Chiang Kai-sheks reaktionære regering og ikke måtte kritisere kunstværker, som gik ind for en fejlagtig linie for modstanden mod Japan eller

havde andre reaktionære indslag. Lu Shun gik ind for »en massernes litteratur i den nationale, revolutionære krig« som vejledende parole for de progressive forfattere, som han mente burde gå i spidsen og vise vejen for de øvrige forfattere ved at påvise, at det er folkets masser, som er

Lu Hsun holder forelæsningsen: »Mere om den 'Tredie Kategori'« på Peking Læreruniversitet i november 1932.

Mao skriver i artiklen: »Om det ny demokrati« følgende: »Lu Hsun var den største og modigste bannerfører for denne nye kulturelle styrke. Han var den ledende i Kina's kulturelle revolution, han var ikke alene en stor forfatter, men også en stor tænker og revolutionær. Han var fuldkommen udfordærvet, fri for enhver form for kryben og underdanighed, hvilket er en uvurderlig egenskab hos koloniale og halvkoloniale folk. Lu Hsun stormede og brød en breche i fjendens fæstning, idet han repræsenterede den store majoritet af nationen. På den kulturelle front var han den modigste og mest korrekte, den solideste, den mest loyale og den mest brændende nationale helt, en helt uden sidestykke i vor historie. Den vej han gik var selve vejen for Kina's nye nationale kultur.« (Selected Works of Mao Tse-Tung, vind II, side 372).

På dansk er udkommet: Lu Hsun: »Litteratur og revolution i Kina« (1974, Tiderne skifter). På svensk er udkommet: Lu Hsun: Den sanna historien om AH Q og andre berättelser«. (1972 Bo Cavefors).

hovedkraften i kampen mod Japan. Han mente, at alle forfattere måtte forene sig mod Japan, men at man alligevel måtte kunne kritisere hinanden.

Chou Yangs gruppe angreb Lu Shun hårdt for »at sabotere enhedsfronten«, (som de angreb alle andre der ikke fulgte dem). Diskussionen blev hæftig og mange deltog, men den stilnede efterhånden af uden at enighed blev opnået. I oktober 1936 døde Lu Shun.

Kampens kunst

Knap et år senere invaderede Japan Kina og besatte store dele af landet. Derefter fandtes der stort set ingen kunst eller litteratur i de af Japan og Kuomintang dominerede områder. I de af kommunistpartiet dominerede anti-japanske baseområder blev litteraturen og kunsten derimod bevidst taget i brug som et våben i kampen. Der blev dannet en mængde propagandahold, som opførte skuespil og sang for soldaterne ved fronten og bønderne i landsbyerne.

Den kendte sangerinde Wang Kun fortæller om, hvordan hun begyndte: »Da krigen startede, propaganderede vi langs vejene ved troppeforflytninger, vi sang og reciterede. Før min første træning var jeg bange og løb, da to hunde begyndte at gå. Senere lærte jeg det. Da jeg blev 15 år kom jeg med i en kulturgruppe, som tilhørte Ho Lungs 113'ende division. Vi lærte os at synge og opføre skuespil. Ind imellem sørgede vi for de sårede. Vi lånte udstyr af bønderne for vi kunne ikke tage ret meget med. Vi spillede på markerne.«

Yenan-konferencen

Da den japanske besættelse gjorde al politisk og kunstnerisk virksomhed umulig, drog adskillige kunstnere til de revolutionære baseområders hovedstad Yanan. Den kunstneriske virksomhed blev der-

for stadig livligere trods de ringe materielle forhold.

For at lede denne aktivitet på rette spor, så den på bedste måde tjente kampen mod den japanske besættelsesmagt, sammenkaldte KKP i maj 1942 i Yanan en konference om litteratur og kunst. På konferencen holdt Mao Tse-tung sine to berømte taler.*

De vigtigste punkter, Mao tog op i disse taler var:

1. En forfatter skal ikke skabe litteratur og kunst for at udtrykke sin personlighed men for at tjene folket og hjælpe det fremad i dets kamp mod sine fjender.
2. Derfor bør han stille sig på folkets side, skildre dets kamp samt afsløre og bekæmpe dets fjender. Når han kritiserer fejl og mangler indenfor folket, bør han gøre det med det formål at hjælpe folk til at forbedre sig.
3. Han må fremfor alt skrive for arbejderne og bønderne, for det er dem, som har størst brug for det og de udgør folkets flertal. Derfor må han vælge emner som interesserer og en form, som de kan lide.
4. For at kunne skrive for folket, må han gå ud blandt folket og lære dets liv at kende.
5. Han må lære marxismen at kende.

Mao lagde vægt på, at et kunstnerisk værk må have en rigtig politisk linie, men samtidig må det være godt som kunstværk. Indhold og form må forenes.

Konferencen og Maos tale fik en vældig betydning. Mange kulturarbejdere, som hidtil havde arbejdet på må og få, blev afklaret på mange spørgsmål og forstod bedre meningen med deres arbejde. Kulturlivet blev kraftigt udviklet, især teater og sang, de former, man lettest kunne nå mange mennesker med i områ-

* Note: »Bekæmp klichéstilen i partiet« (8. febr. 1942) samt »Taler ved konferencen i Yanan om litteratur og kunst« (maj 1942).

der, hvor få kunne læse og det var svært at få noget trykt.

Operaen »Den hvidhårede pige«

1945 opførtes første gang det værk, som er blevet betragtet som den vigtigste frugt af Yenantidens kunstneriske virksomhed: operaen Den hvidhårede pige.

Bonden Yang Pai-lao tvinges til at sælge sin datter Hsier som tjenestepige hos godsejeren Huang Shih-jen som betaling for en gæld. Der mishandles og ydmyges Hsier dagligt, og efter en voldtægt flygter hun ud i skoven, hvor hendes hår efter flere års nød og lidelser bliver hvidt. Da den 8. rutearmé befrier byen, finder de hende. Hun kommer tilbage og anklager godsejeren for hans forbrydelser. Han dømmes til døden af befolkningen.

Operaen er et mesterværk med sin dramatiske handling og sin dejlige musik der bygger på nordkinesiske folkemelodier, som knytter sig nært til handlingen. Den blev meget populær og spilledes over hele landet, hvor den under jordreformen fik en vigtig rolle.

Wang Kun fortæller: »Alle soldater kom jo fra fattigbønders hjem og de fulgte handlingen med stor indlevelse. Bagefter skrev mange på sit gevær: hævn Hsier, hævn Yang Pai-lao. Engang tog en soldat sit gevær op midt under forestillingen for at skyde godsejeren. Det lykkedes delingens chef at standse ham. Bagefter blev der givet ordre til, at alle geværer skulle kontrolleres inden forestillingen. Så det skete ikke igen, men der blev ofte kastet sten og jordklumper på godsejeren.«

Efter befrielsen

Efter befrielsen fandt en bred udvikling sted på alle kulturlivets områder. Man byggede videre på Yenantidens traditioner, samtidig med at ældre kulturperson-

ligheder, som ikke havde deltaget i befrielseskrigen, kunne fortsætte med at arbejde. De blev opfordret til at ændre deres tænkemåde og stille deres kunst i det nyes tjeneste.

Romaner skildrede krigen, opbygningen og klassekampen efter befrielsen. Der blev skrevet digte både i gammel og moderne stil. Under det store spring blev der lavet digtkonkurrencer i næsten alle landsbyer. Musikken tog både ældre kinesisk musik, folkesang og vestlig musik som inspirationskilder. Filmen gjorde måske de største fremskridt, den er nok også den mest slagkraftige og effektive udtryksform.

Men der var også mange problemer, og de blev skærpede i begyndelsen af 60'erne. Det hang sammen med at Liu Shao-chis revisionistiske linie vandt frem på alle områder under og efter de vanskelige år 1959-61. Litteraturen fik en tendens til mere at beskæftige sig med personlige problemer end at skildre den socialistiske opbygning og sprede entusiasme for den. Adskillige værker spredte revisionistiske synspunkter. Størstedelen af de operaer, der spilledes, var gamle, selv om en del nye værker med revolutionære emner var kommet til. Mange kunstnere havde vældige lønninger og bonus'er, som gav dem en levestandard højt over almindelige mennesker. Der blev ikke talt meget om at gå ud blandt folket for at lære af det.

Problemerne var så alvorlige, at Mao i 1964 sagde: »De (kulturarbejderne) har optrådt som høje og mægtige bureaukrater, de er ikke gået til arbejderne, bønderne og soldaterne, og de har ikke genspejlet den socialistiske revolution og den socialistiske opbygning. I løbet af de sidste år er de gledet lige ned til revisionismens rand.« Det var altså nødvendigt med skrappe midler for at klare problemerne. Løsningen blev kulturrevolutionen.

Kulturrevolutionen

Før selve kulturrevolutionen kom revolutionen indenfor Pekingoperaen. Da Pekingoperaen var den mest udbredte teaterform i Kina, var det en alvorlig sag, at man efter befrielsen bare fortsatte med at opføre de gamle feudale operaer med deres kejsere, mandarinere og generaler.

Pekingoperaen er en flere hundrede år gammel kunstform, der er meget stiliseret, og med et sprog langt fra hverdagens, med bestemte bevægelsesmønstre og med musikalske former tilpasset hver sidsstemning. I 1963-64 skabte man de første Pekingoperaer med revolutionært motiv, hvad der var et stort fremskridt.

Da Kulturrevolutionen startede i 1966, kom der en tiltrængt rystelse af kulturlivet. Kulturpamperne med Chou Yang i spidsen blev styrtet, alt blev sat under debat, og kulturarbejderne blev tvunget til at stille sine tidligere standpunkter på prøve og gå ud blandt folket.

En af Kinas mest kendte skuespillerinder, Chu Hsi-chuan siger: »Jeg blev hårdt kritiseret i begyndelsen af kulturrevolutionen, og det var berettiget. Den revisionistiske linie havde udviklet sig så meget, at vi kun tænkte på vores egen fordel - for eksempel »bare hun ville blive syg, så jeg kunne få rollen i stedet for hende«. Under kulturrevolutionen blev jeg tvunget til at ændre min tankegang. Bagefter blev jeg sendt ud på landet i 2½ år. Jeg lærte vældig meget af bønderne der og er glad for det, til trods for at årsagen til, at jeg måtte blive der så længe var, at tilhængerne af De fires bande i Shanghai ville af med mig, og til trods for at jeg ikke måtte se min familie de 2½ år.«

»Venstre«afvigelser

I kulturrevolutionens begyndelse standse alt kulturelt liv. Det er forståeligt, at kulturarbejderne ville gennemdiskutere, hvad de tidligere havde gjort, og hvordan

man bedst kunne føre Maos linie ud i livet og skabe litteratur og kunst for folket. Men derefter burde kulturmyndighederne have hjulpet dem med at sammenfatte deres erfaringer, fortsætte med de gode ting og gå videre fremad. Det skete ikke.

De, som nu havde den største magt indenfor kulturlivet, var Chiang Ching, Chen Po-ta, Chang Chun-chiao og Yao Wen-yuan.

De støttede den kontrarevolutionære »venstre«linie, som fandtes i begyndelsen af kulturrevolutionen. Den fremførte paroler som »ned med alt«, »mistænk alt«, den hævdede, at de fleste af kadrerne i Kina var dårlige og burde styrtes, den opfordrede til slagsmål og borgerkrig.*

Angående kulturen hævdede »venstre«linien, at alt, som var blevet lavet før kulturrevolutionen, var dårligt - til trods for at Mao udtrykkeligt havde fastslået det modsatte. Eftersom de havde magt at sætte bag deres ord, turde få sige dem imod, og eftersom de forkældte deres politik i revolutionære fraser, blev folk forvirrede. Resultatet blev, at næsten ingen kunst kom til verden i flere år.

Mønsterværkerne

Det eneste, som blev tilladt, var de såkaldte mønsterværker: de 5 første moderne Pekingoperaer plus to nylavede balletter. Chiang Ching fremhævede dem, hævdede, at de var kulminationen på al kunstnerisk skaben siden verdenshistoriens begyndelse, og tog selv hele æren.

Det er gode værker, de er skabt kollektivt af forskellige teatergrupper på grundlag af ældre værker. Men Chiang Ching hævdede dem til skyerne og forbød

*Note: Læs herom i William Hinton: Hundrededageskrigen og i efterskriften i Bettelheim: Kulturrevolution og industriel organisering i Kina. (Svensk)

alt andet, særlig de ældre værker, de byggede på.

Således blev *operaen* Den hvidhårede pige forbudt, og kun den nylavede ballet over det samme tema måtte opføres, til trods for, at så godt som alle, der havde set operaen, syntes bedre om den. Med dens mere detaljerede fremstilling og mere realistiske beskrivelse er den også efter min mening mere gribende end balletten, som er smuk, men køligere.

Filmen Det røde kvindekompagni, i hvilken den ovennævnte Chu Hsi-chuan spiller hovedrollen, er også mere slagkraftig end balletten af samme navn. Men Chiang Ching kunne jo ikke lade folk sammenligne, for da ville de se, at »mønsterværkerne« ikke var hendes nykabelser.

»De fires« kunstteorier

Samtidig fremsatte Chiang Ching og hendes gruppe en række teorier for at retfærdiggøre deres politik og befæste deres stilling.

En af dem var teorien om »tomrummet«. Chang Chun-chiao udtrykte den således: »Fra Internationale til den moderne Pekingopera er der et tomrum.« Chiang Ching sagde: »Siden Pariserkommunen har proletariatet ikke kunnet løse spørgsmålet om litteraturens og kunstens form og indhold. Dette spørgsmål blev først løst i 1964, da vi skabte de revolutionære mønsterværker.«

Denne teori, som ikke bare fornægter hele den socialistiske verdenslitteratur, men også Maos indsats, havde til formål at begrunde Chiang Chings enevælde over kulturlivet.

En anden teori var den om »de 3 fremhævelser«. Den gik ud på, at man i alle værker, også maleri, musik osv., skal fremhæve den positive side. Indenfor den positive side skal man fremhæve helte, og blandt heltene skal man fremhæve hovedhelten.

Denne teori ser allerede ved første øjekast helt tilfældig ud, for hvem siger, at der altid findes en eneste hovedhelt f.eks. Teorien indebar i praksis, at man altid skulle fremhæve heltene over alle andre, anbringe ham på et højere plan, mens mellemfigurerne ofte blev farveløse. Man skulle med andre ord lave plakatkunst i sort og hvidt.

Ordene »på et højere plan«, som ofte anvendes for at retfærdiggøre teorien, kom fra Maos Yenantaler. Men hvad Mao sagde var: »Livet, som det genspejles i litteratur og kunst, bør og kan være på et højere plan, mere intensivt og koncentreret, mere typisk og ideelt og altså mere universelt end det faktiske daglige liv.«*

*Note: Netop dette citat bliver i forvansket form brugt til at gøre Mao Tse-tung til idealist. I Information fra den 16-17/7 referer Peter Wivel Roxane Witkes bog om Chiang Ching. På baggrund af Chiang Ching's fremlæggelse af kinesisk kulturpolitik, konkluderer Witke, at Mao-citatet er idealistisk. Således bruger Witke og Peter Wivel Chiang Ching's idealistiske fordrejning af Mao til en bagvaskelse af Mao.

For det citat, Witke konkluderer udfra, er forvandsket og revet ud af sin sammenhæng. De første ord: »Livet, som det genspejles i litteratur og kunst« mangler.

Dette er interessant af flere grunde. Det viser, at Witke (og Chiang Ching?) bruger citatfusk. Det viser, at Witke og Informations Peter Wivel ikke kontrollerer og analyserer de oplysninger, de bringer til torvs, og at de ikke kender Maos Yenantaler om litteratur og kunst. Og vigtigst af alt viser det, hvilken metode »De fire« brugte: De fremhævede den ene side i den dialektiske helhed, som Maos opfattelse udgør, og udelod den anden side. De fremhæver, at kunsten skal være et mere koncentreret udtryk, skal være på et højere plan. Men udelader, at kunsten samtidig skal være et levende og realistisk billede af hverdagens komplekse modsætninger og kampe. Når Mao som den anden side i sin kunstopfattelse kræver, at kunstværket skal fremhæve de ty-

piske træk og dermed skildre virkeligheden »på et højere plan«, hænger det sammen med, at Mao kræver af kunstneren at han udfra et rigtigt klassestandpunkt og en marxistisk-leninistisk opfattelse af virkeligheden skal hjælpe folket til at forstå og kæmpe for sine interesser.

Et kunstværk bør koncentrere modsætningerne i livet og lade dem fremtræde skarpere end i et tværsnit af hverdagen. Mao talte slet ikke om, at det var heltene, der skulle være på et højere plan. Når Chiang Ching endvidere tilføjede, at heltene skulle have »et højt udgangspunkt«, dvs. være helte fra begyndelsen og ikke være mennesker, som mødte problemer og løste dem eller begik fejl og lærte af dem, så blev det en geni-teori. Heltene blev frelsere, mens folket blev en passiv masse.

En 3. teori var, at man ikke skulle skrive realistisk. Begrebet at skrive realistisk havde Chou Yang oprindeligt anvendt for at begrunde, at man skulle begrænse sig til at beskrive hverdagsmennesker og hverdagsting, i stedet for mennesker, som ved at blive stillet overfor problemer og løse dem, kunne tjene som forbillede for andre. Men Chiang Ching forvred kritikken af Chou Yangs opfattelse og forbød alt, som havde med almindelige mennesker med almindelige fejl og mangler at gøre.

Kulturpolitikken - et middel for »De fire«

Chiang Ching og hendes tilhængere så kunsten som et middel i deres magtkamp. Derfor benyttede de enhver mulighed for at angribe deres modstandere, først og fremmest Chou En-lai. Alle de kunstværker Chou En-lai havde rost, kritiserede de. Adskillige kunstnere, som havde haft kontakt med Chou En-lai, blev forfulgte. Herunder bringes nogle

eksempler på værker, som »de fire« undertrykte.

«De fires» censur

Solsidedalen er navnet på en lokal opera fra provinsen Honan. Næsten hver provins i Kina har sin egen operatradition. Den blev skrevet under Det store spring i 1958 og handler om en ung pige, som efter studentereksamen følger med sin forlovede, der gik i samme klasse, til hans hjemby for at slå sig ned der som bonde. Hun har svært ved at tilpasse sig, for arbejdet er hårdt. Hun vakler og beslutter sig for at vende tilbage til byen. Men efter en samtale med landsbyens partisekretær kommer hun på bedre tanker, og med sin forlovedes og landsbyens hjælp finder hun sig efterhånden tilrette.

Det er en meget frisk, levende og hverdagsnær komedie, og enormt populær. Mao og Chou så den og roste den meget. Men Chiang Ching sagde i en instruktion i 1969, at dens personer var middelmådige og tilbagestående, og hun krævede, at den blev helt omarbejdet. Stykket skulle have en helt, og det kunne jo ikke blive pigen fra byen. Altså måtte det blive hendes forlovede. Han skulle opdrage hende, kritisere sine forældres tilbagestående og tage ledelsen af hele landsbyen.

En sådan omarbejdning ville naturligvis have ødelagt hele operaen. Forfatteren Yang Lan-chun blev tvunget til at arbejde med det i 7 år, men kunne selvfølgelig ikke gøre det.

Ved Nytår i år blev den opført i sin oprindelige version. *Soochow-balladen* er en sangform, som er meget populær i det nedre Yangtse-område. Tidligere var det oftest kærlighedssange, men under revolutionen blev formen brugt i det nyes tjeneste. Under jordreformen var en af balladerne meget kendt og brugt. Den handlede om en fattig families skæbne.

Familien måtte gå fra sin jord, et par børn sultede ihjel, en blev solgt som slave osv. Bønderne lyttede og græd. Bagefter holdt de møde og fordømte feudalismen.

Chiang Ching mente, at hele balladeformen var »dekadent« og umulig at »helbrede«. Den virkelige anledning var måske, at hun ville hindre, at der blev sat

melodi til Maos digt *Svar til Li Shu-yi*, som handler om hans første hustru Yang Kai-hui. *Shaohsing-operaformen* i Shanghai blev også forbudt som »dekadent«. Den bygger på folkesange fra Chekiang og er blødere og mere melodisk end den storslåede og heroiserende Pekingopera.

Fra filmen: »Pionerer«. Billedet viser Shihjinwa, en kinesisk oliearbejder, der før befrielsen fører kameler belæsset med »Esso Benzin« mod oliefeltet Yuming. Skjult på brystet medbringer han »Det kinesiske folks befrielseshærs proklamation«.

Med klassekampen som nøgleled anvender filmen den skabende metode, som forbinder revolutionær realisme med revolutionær romantik. Filmen skaber således et fint billede af de storslåede bedrifter udført af arbejderklassen i Taching, idet de åbnede Kina's første store oliefelt.

Filmen fik en god modtagelse af masserne i Kina, men »de fires bande« lavede »ti anklager« mod filmen og udslyngede en rasende undertrykkelse af filmen og dens ophavsmænd. Den 25/7 1975 gav Mao et direktiv om denne film, direktivet er et af de vigtigste direktiver Mao gav for at afsløre »de fires bande«. Direktivet fik dog på ingen måde de fire til at holde inde med deres undertrykkelse af filmen. Mao's direktiv lød: »Der er ingen stor fejl i denne film. Jeg foreslår at den godkendes til offentliggørelse. Lad være med at foretage pindehuggeri. At opregne så meget som »ti anklager« mod filmen er at gå for langt. Det forhindrer korrigeringen af partiets nuværende kunst- og kulturpolitik.«

Blandt film, som hun forbød, kan nævnes *Østen er rød* fra 1965, en musik- og dansefilm om den kinesiske revolution, med musik af en bredde og kvalitet, som aldrig senere er blevet overgået. Operafilmen *Rødgarden ved Hunghusen*, som hun forbød, fordi den lovprieste general Ho Lung, som var hendes modstander, og fordi Chou kunne lide den. *Tachings kampsang* fra 1965, en dokumentarfilm om oliefeltet i Taching, *Pionererne* fra 1974, som er en spillefilm om Taching, og mange andre som bare blev standset, uden at man vidste hvorfor.

Forfølgelse af kunstnere

Mange kunstnere blev forfulgt. Det var meget slemt, ikke blot p.g.a. forfølgelserne i sig selv, men også fordi de skabte en atmosfære af angst, i hvilken det var meget svært at give udtryk for oppositionelle meninger.

Det var også et alvorligt brud på partiets traditioner for, at enhver har ret til at have sin mening og til at argumentere for den uden at blive forfulgt, og at fejlagtige meninger blev korrigeret gennem diskussion og opdragelse, ikke gennem forfølgelse. Ikke siden Wang Mings tid i 30'erne har der været så alvorlige brud på dette princip.

Det er nødvendigt at påpege, at dette ikke gjaldt kulturrevolutionen som helhed og at forbrydelser af denne slags ikke var almindelige. Men i de områder, som beherskedes af de personer, som efterhånden skulle blive til »De fire«, især kulturlivet og propagandaen, var situationen hård.

De almindeligste former for straf var kritik og ordre til at begå selvkritik. Selvkritik er naturligvis nyttig, men »De fire« pustede den op og lod den ofte trække ud i årevis. Mange fik forbud mod at udøve deres erhverv - det blev af og til ophævet, hvis protesterne blev stærke nok. I alvor-

lige tilfælde kunne man få lang tids husarrest. Shaohsing-operasangerinden Yuan Hsueh-fen sad i husarrest i 8 år, og den ovennævnte Wang Kun sad i 3 omgange, sammenlagt i næsten 3 år.

»De fires« fortid

Hvorfor gjorde de alt dette? »De fires« fortid var belastende. Chiang Ching og Chang Chun-chiao havde stået på den forkerte side i de litterære stridigheder i 30'erne. Yao Wen-yuan havde haft forbindelse med højrelinien i 1957. For at kunne retfærdiggøre deres dominans inden for kulturlivet var de tvunget til at nedgøre alt det, som var skabt før kulturrevolutionen.

Det var jo kulturrevolutionen, der havde bragt dem til tops.

Nye værker

Den værste periode varede frem til 1970-71, da der begyndte at komme nye værker igen: film, Peking-operaer, noveller og en del romaner. De fleste af disse nye værker er mere eller mindre prægede af Chiang Chings teorier, og resultatet blev ofte ensformede heltehistorier, politiske slagord og skematisk persontegning. Mange af filmene er blevet påvirkede af Peking-operaens stiliserede bevægelser, dens opstyltethed og dens fremstilling af helte og skurke i sort-hvidt.

En del værker har på den anden side været mægtig gode og ser ud som om de er opstået i kamp mod Chiang Chings linie. Det er f.eks. tilfældet med bonde-malerierne fra Hu-amtet. Det er ikke nogen tilfældighed, at bonde-malerierne er amatørkunst. Den udviklede sig nemlig kraftigt under kulturrevolutionen og kunne blomstre uden direkte indgreb fra »De fire«. Selv om de selvfølgelig udøvede en ideologisk indflydelse af varierende styrke.

Kamp mod de magthavere, som tager den kapitalistiske vej

Da »De fire« forstærkede deres intriger for at gribe magten, tog de også litteraturen og kunsten mere direkte i brug som våben. I februar 1976, 3 dage efter udnævnelsen af Hua Kuo-feng til konstitueret premierminister efter Chou En-lai, udfærdigede de instruktioner om, at litteratur og kunst nu skulle »beskrive kampen mod de magthavere i partiet, som tog den kapitalistiske vej«.

Flere film blev lavet over dette tema, den vigtigste er *Modangreb*, som er en meget dygtigt lavet propagandafilm, og som i den situation, der var lige før »De fires« fald i oktober 76, skulle have fungeret som en direkte opfordring til borgerkrig. For oktober 76 blev der også planlagt en maleriudstilling med det samme tema.

Tøbrud

Da »De fire« blev styrtet var glæden naturligvis stor blandt kulturarbejderne. Og meget snart skete der ting og sager. Fra slutningen af 1976 trådte adskillige ældre sangere og musikanter frem igen og fremførte sange, som havde været væk i årevis. Efter nytår er mange ældre film blevet vist igen, dels for at vise, hvad det var, »De fire« havde undertrykt, dels for at tjene som inspiration.

I februar opførtes operaen Den hvidhårede pige på ny i Peking, og mange andre operaer og skuespil er siden også blevet taget op på ny. Musik- og teateraktiviteten er betydelig mere livlig nu end tidligere, og repertoiret er betydeligt bredere. Man planlægger skridt for skridt at udgive de romaner, som blev forkastet af »De fire«, ligesom også det bedste af litteraturen fra tiden før kulturrevolutionen og befrielsen skal udgives.

Fornyets diskussion

Samtidig er der opstået en livlig debat om kunstens indhold og form. Man prøver at gå tilbage til det, Marx, Lenin og Mao Tse-tung egentlig har sagt, så man grundlæggende kan tilbagevise Chiang Chings teorier.

»Lenin fastslog princippet om, at den proletariske litteratur skulle tage parti, men betonedes samtidig, at litteraturen »absolut ikke må udtrykke nogen mekanisk lighed, udjævning eller underordning af minoriteten under majoriteten« og »absolut må bevare et bredt felt for personlig skaben, for personlige sympatier, for personlige tanker og drømme og for personligt præget form og indhold«. Formand Mao udviklede denne tankegang og fremførte sin bekendte tese, at litteraturen og kunsten skal lade hundrede blomster blomstre og videnskaben skal lade hundrede tankeskoler kappes.« (Røde fane nr. 4, 1977).

»Handlingen i et værk er ikke noget, som forfatteren kan sidde på sit rum og udtænke af det tomme intet. Den kommer ud af kampens og livets praksis. Hvis forfatteren ikke rigtigt forstår og har greb om det samfundsmæssige liv, kan han ikke skabe litterære værker. ... »De fire« og deres tilhængere skar litteraturens og kunstens bånd til livet over.... Et resultat af deres vildfarelser er, at der er blevet skabt værker, der er yderst stereotyp, tørre og uden kraft. Værker, der er skabt på den måde, kan ikke spille den rolle i kampen, som revolutionær litteratur og kunst bør spille, selv om der ikke er nogen fejl i indholdet.« (Guangmings Dagblad 9.4.77).

Naturligvis er der stadig mange problemer at løse og spørgsmål at diskutere. »De fires« dårlige indflydelse har været langvarig og dybtgående. Det vil tage lang tid, før alt er blevet gennemdiskuteret og såvel de gode som de dårlige erfa-

ringer fra perioden før og efter kulturrevolutionen er blevet sammenfattet, så man får en fast grund for det fortsatte arbejde.

Når man diskuterer med kinesiske

kammerater, trækker de netop dette frem. Men de har stor tiltro til formand Hua Kuo-feng og de er meget optimistiske og overbeviste om, at der nu findes forudsætninger for store fremskridt.

19.4.77. K+L

Kunst og kultur - anmeldelser

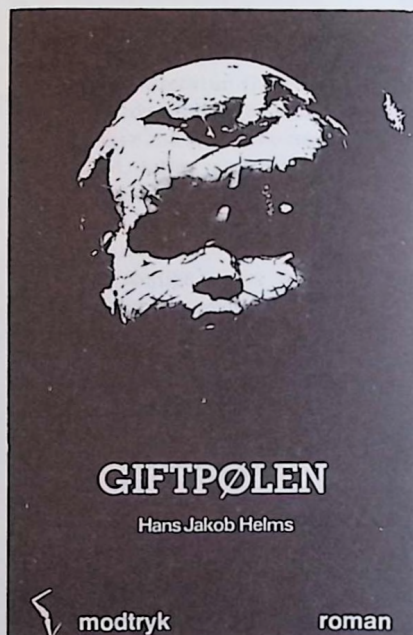
Hans Jakob Helms: *Giftpølen*. Socialistisk Bogklub. Århus 1977.

Genre og opbygning

Giftpølen er den første bog i Socialistisk Bogklubs romanserie og samtidig er den noget så usædvanligt som en »socialistisk kriminalroman«. Hvordan skriver man overhovedet en sådan? Maj Sjöwahl og Per Wahlö har forsøgt sig inden for den traditionelle ramme: nogle politifolk med en kommissær i spidsen forsøger at finde frem til forbryderen; de socialistiske vurderinger strøes så ud over handlingen hen ad vejen, eller de lægges i munden på enkelte af personerne.

Helms er gået et skridt videre: den forbrydelse, som bogen har fået navn efter, er slet ikke en forbrydelse i traditionel forstand. Han tager udgangspunkt i en konkret og virkelig begivenhed fra nutidens Danmark og forsøger at sætte den ind i dens logiske sammenhæng. Udgangspunktet er den alvorlige forurening af Århusbugten i 1975, og Helms viser, at den blot er en logisk konsekvens af kapitalismens iboende modsætninger og dens jag mod profitmaximering for enhver pris. Forureningen er således den centrale forbrydelse i bogen; kapitalisterne og deres håndlangere er forbryderne, og det arbejdende folk er såvel »heltene« som ofrene.

Rent teknisk er der heller ikke tale om en kriminalroman i den gængse forstand. I den gennemsnitlige krimi er synsvinklen bundet til en enkelt eller nogle ganske få personer - »kommissæren« eller »detektiven« - og bogens underholdningsværdi ligger i, at læseren har mulighed for at løse (mord-) gåden sammen med hovedpersonen. Først på de sidste sider afsløres det, hvem forbryderen er;

de mange løse ender kan knyttes sammen. I Helm's bog er opklaringen af, hvem der slår hvem ihjel i spillet om at få fat på giftformlen, mindre vigtig i den store sammenhæng. Spændingen og uhyggen centrerer sig om de begivenheder, der har med de *manges* liv at gøre, nemlig giftforureningen af Århusbugten. Ved hjælp af diverse symboler og »forudanelser« formidles en uhyggestemning og en spænding om netop det, der ligner den umiddelbart genkendelige virkelighed mest. Hvor langt vil giften sprede sig? Hvordan vil den påvirke de intetnende menneskers liv? Vi bliver spændt på, hvordan det går personerne fra arbej-

derklassen, fordi vi måske selv er i den samme situation.

De hyppige *synsvinkelskift* gør det muligt at skildre, hvad der foregår på flere planer samtidig: blandt arbejdere, videnskabsmænd, lejemordere og kapitalister. Gradvist får læseren en dybere forståelse af mekanismerne i et samfund, hvor profitjaget er det styrende princip. På den anden side illustreres det, hvorledes den totale kapitalisering slår ind over og ødelægger livet for såvel småborgerskab som arbejderklasse, og endelig vises den nødvendige modsatrettede bevægelse: arbejderklassens protest mod at der bliver sjakret med dens liv og begyndende aktive modstand.

Handlingen

Handlingen udspiller sig samtidig på en række forskellige niveauer, og kapitlerne er forsynet med dato, så man kan følge med i, hvad der foregår sideløbende hos henholdsvis kapitalister, videnskabsmænd og arbejdere/småborgere.

Byens største kemiske virksomhed Kemi Dan er ved at udvikle en ny insektgift, der vil kunne afløse DDT på verdensmarkedet. Det danske forsvar er også interesseret i det nye produkt, som eventuelt vil kunne anvendes i krigsøjemed. I dybeste hemmelighed arbejder tre videnskabsmænd på projektet, og vi følger deres personlige problemer og anfægtelser. Ingen ved, at den ene af dem - den hjemvendte danskamerikaner Allison - i virkeligheden er CIA-agent. Der står enorme økonomiske interesser på spil, og foruden CIA er også et fransk konkurrerende firma ude efter formelen på den nye gift. Foruden at tilegne sig formelen lykkes det Allison at sabotere fabrikkens rensningsanlæg, så produktionen midlertidigt må indstilles, fordi hele Århusbugten bliver forvandlet til en giftøl. Det samarbejde mellem storin-

dustri, politikere, fagforeningspampere og militær (det såkaldte militær-industrielle kompleks), som hidtil kun har været antydnet, træder nu i kraft. Det gælder om at slette de spor, der peger på Kemi Dan som forureningskilde, og det lykkes ved fælles anstrengelser at slette sporene og flytte produktionsapparatet. Indtil Thor kommer i vejen.

Thor foretager i bogen en udvikling af såvel fysisk som bevidsthedsmæssig karakter fra småborgerskab til arbejderklasse. Faderen er købmand, og selv er han student med en småbogerlig bevidsthed, men han begynder at arbejde på havnen som arbejdsmand. Han begynder at komme sammen med Anne Birthe en arbejdskammerats datter, som arbejder på den kemiske virksomhed. Hun bliver gravid, og de gifter sig. Da Anne Birthe på grund af graviditet ikke kan holde akkorden, bliver hun fyret; samme dag spiser hun en forgiftet fisk, som faderen har fanget ud for fabrikken, og da barnet fødes, lider det af den samme skavank, som var tiltænkt insekterne - lammede kæber.

Thor er i mellemtiden kommet ind som soldat, og ved et *tilfælde* løser han en kodemeddelelse fra fabrikken til den militære ledelse, der afslører sammenhænge for ham. Thor lader sin viden gå videre til Anne Birthe og hendes lillebror Ture, som er politisk aktiv og stærkt venstreorienteret. Tures politiske gruppe uddeler først kompromitterende flyveblade og får derved pressen pudset på sagen; da fabrikkens ledelse med sine store økonomiske ressourcer alligevel ser ud til at ville få skandalen neddysset gennem en popularitetskampagne, skyder gruppen den lede overkapitalist Kajus von Pital ned som hævn. I mens har Kemi Dans arbejdere og funktionærer besat fabrikken på grund af rygter om fyringer, forurening og forgiftning. Ved bogens slutning står stat og kapital netop

over for at gå til fælles modangreb. Skønt han må vandre i fængsel for spionage, har Thor alligevel fået en vigtig erkendelse ud af sin handling. »*Han havde jo i virkeligheden ikke gjort noget galt! Det han havde gjort, var at afsløre en forbrydelse - ikke at begå en. Men alligevel var det ham, der blev jaget som det usleste dyr. Det var den omvendte verden - løgner blev kaldt for sandhed - forbrydere for samfundets tjenere - dem, der gjorde noget for andre, for forbrydere. Politiet jagtede de uskyldige og lod de skyldige gå.*« (s. 211).

I dette handlingsreferat er ikke medtaget et par mord. Bogen er så spækket med begivenheder, at man må udvælge det centrale....

De to verdener

Helms' anvendelse af forskellige synsvinkler understreger bogens realisme. Arbejderne og deres udbyttede kommer f.eks. aldrig direkte i kontakt med hinanden, de kender intet til hinanden liv, men nøjes med at registrere, at den anden part er der. Arbejderne bemærker at nogle fremmede mennesker, som må være direktører og ingeniører, går ud og ind af administrationsbygningen, og de tror, at CIA-agenten Allison blot er en amerikansk turist, fordi det ligner han. Omvendt betragter kapitalisterne og deres håndlangere blot arbejderne som ligegyldige ting, brugsgenstande, som de kan handle med efter forgoftbefindende. Som læsere lærer vi begge parter at kende, og vi opdager, at det er arbejderne, der er de virkelige mennesker, det er blandt dem, man finder de sympatiske egenskaber som solidaritet og et ønske om at leve et menneskeværdigt liv.

Ved denne modstilling af miljøer viser Helms klart det vanvittige i, at et lille fåtal har magt og ret til at handle med og ødelægge livet for et stort flertal, der producerer værdierne.

Klasserne - og navnesymbolikken

Helms gør en del ud af at karakterisere samfundets tre klasser og at indplacere de forskellige personer i forhold til dem. Som en yderligere understregning af denne pædagogiske hensigt har de fleste af personerne navne, der karakteriserer dem i forhold til klassepositionen.

Småborgerskabet: Thor *Småborg* er søn af en proletariseringsstruet købmand. Hele livet har han lært, at gennem flid og nøjsomhed kommer man op, enhver er sin egen lykkes smed, det er ens egen selvstændige virksomhed det hele drejer sig om, osv. Supermarkedet, der skyder op på den anden side af gaden, viser at der er noget der halter i forældrenes forklaringsramme. Hittil har Thor blot overtaget forældrenes ideologi, men efterhånden får han selv nogle erfaringer, der dementerer det, som han altid har troet på.

Arbejderklassen: Igennem sit forhold til Anne Birthe *Classen* konfronteres Thor med nogle helt andre klasseerfaringer, der formuleres skarpest af hendes bror Ture Thor: »*Det er da ham, der har lavet fabrikken. Hvis han ikke havde lavet den, så havde der slet ikke været nogen arbejdsplads*« Ture: »*Ja, hvad satan - hvis ikke arbejderne havde knoklet sig skæve hver dag, så var der sgu da slet ingen fabrikker her i verden. Han skal sgu da ikke sidde der og forsvare sådan et aktionærsvin, der vil smide 40-50 mennesker på gaden....*« (s. 98) Arbejderne ved godt, at det er dem, der skaber værdierne, men de er blevet passiviseret af deres egen ledelse, som samarbejder med undertrykkerne. Den »vilde« strejke i slutningen af bogen antyder, at tingene ikke altid vil være sådan. »*Deres liv og fremtid lå for første gang i deres egne hænder, ventende på deres beslutninger - ikke på hver enkelt alene, men på alle på en gang.*

De havde bundet sig sammen og rejst sig til kamp. Der var ingen vej tilbage - Kemi Dan var besat.» (s. 219).

Borgerskabet: Fabrikken ledes af en pensioneret generalmajor *Kajus von Pital*, og hans næstkommanderende hedder *Aksel de Kumula*. De to navne gengiver i sammentrængt form, at det er *kapitalakkumulationen*, der er virksomhedens drivende princip. I selskabets bestyrelse er der også nogle kommunalpolitikere, der ligeledes karakteriseres igennem deres navne: *Lars Kajnitz* og *Svend Vindling*. Denne navnesymbolik er egentlig ganske morsom, og der er ikke i sig selv noget forkert i at karakterisere personer ud fra deres samfundsmæssige funktion - tværtimod. Arbejderklassen har brug for at kende sine fjender, men den har ikke brug for dybtgående psykologiske skildringer af sine undertrykkere. Det, der er afgørende, er funktionen: hvem er det, der udbytter hvem? Hvorfor? Og hvordan? Og det er her bogens forklaringsramme alligevel svigter på afgørende vis.

Totaliteten -»Det militær-industrielle kompleks«

Det er bogens udgangspunkt, at der foregår en stadig mere omfattende kapitalisering af livssammenhænge i et land som Danmark; at staten, først og fremmest i form af politi og militær, sammen med fagforeningsbureaukratiet er ved at blive totalt underlagt monopolkapitalen. Dette illustreres også konkret i bogen - efter min mening *for* konkret. Overkapitalisten er tidligere generalmajor, og flere af hans undergivne fra tiden i militæret har fulgt ham over i erhvervslivet. Her springer de stadig omkring på hans mindste kommando. Samarbejdet mellem kapitalister, kommunal- og folketingspolitikere og fagforeningspampere foregår ved, at alle sætter sig omkring et

konferencebord og får uddelegeret deres opgaver af monopolkapitalens repræsentant. Er det ikke en klar fortegnelse af virkeligheden? De fleste politikere og fagforeningsfolk vil nok betragte sig selv som repræsentanter for bestemte grupper i samfundet og forsøge at handle derefter. At de så alligevel i sidste ende kommer til at tjene kapitalens interesser, er en anden sag. Men i de fleste tilfælde ved de det nok ikke selv - det sætter sig igennem bag om ryggen på dem, som gamle Marx siger. En opfattelse af nogle *bevidste* klasseforrædere, der sidder og »regner den ud« er en dårlig bagage for en arbejderklasse, der vil prøve at frigøre sig fra reformismens dominans.

Klassefjenden

På samme måde med bogens kapitalister. Det er et generelt problem for den socialistiske forfatter, hvordan han skal skildre klassefjenden. Han er noget konkret eksisterende og må fremstilles som sådan. Man kunne opstille (mindst) tre faldgruber, som det gælder om at undgå. Den første er den førortalte *psykologisering*, der i sidste instans får legitimerende funktion: at forstå alt om personlige bevæggrunde er at kunne undskylde alt. Den anden er *anonymiseringen*: kapitalen og kapitalisten bliver noget fjernt og u håndgribeligt, som det er svært at forholde sig til og se som den anden part i klassekampen. Helms er faldet i den sidste grøft: *karikaturen*, overdrivelsen. Kapitalisterne i Giftølen er iskolde beregnende skurke, der bevidst blæser på alle menneskelige hensyn, når det gælder om at sikre virksomheden og profitten.

Naturligvis vil kapitalister altid forsøge at udmanøvrere og splitte arbejderklassen og tvinge dens levevilkår ned - det er bl.a. det, klassekampen drejer sig om. Men at kapitalister i almindelighed skulle være så bevidst hensynsløse og

ondskabsfulde som bogens, er en fortegnelse af virkeligheden. Helms er inde på problemet, men understreger ikke tilstrækkeligt, at der først og fremmest er tale om en bunden lovmæssighed - valoriseringstvangen - der forhindrer kapitalisten i at handle ret meget anderledes end han i almindelighed gør. I et kapitalistisk samfund vil industrien således i almindelighed se bort fra de mere langsigtede følger - f.eks. miljømæssige - af jagten på en hurtig profit. Det gælder om at markedsføre sine produkter så hurtigt som overhovedet muligt - osse selvom man ikke har sikret sig imod alle bivirkninger, som f.eks. giftforureningen i Helms' bog.

I Giftpølen er overkapitalisten/skurken så slem, at han ikke undslår sig for at hyre en lejemor til at tage sig af sine medarbejdere, når de ved for meget. Derved får Helms understreget, at det stort set er de samme metoder, man benytter sig af i det lille og tilsyneladende uskyldige Danmark, som i det store foregangsland USA med dets organiserede industrispionage, CIA, osv. Men det havde nok været mere hensigtsmæssigt at vise, at det slet ikke er nødvendigt for det danske borgerskab at overtræde den danske straffelov. (Mord er jo som bekendt meget forbudt...) Denne lov er i virkeligheden som skræddersyet til kapitalens behov; virkeligheden viser, at borgerskabet fuldt lovligt kan ødelægge såvel mennesker som miljø. På dette punkt er Helms øjensynligt kommet i et dilemma mellem realismen på den ene side og krimigenrens krav om elementær spænding med mindst et par mord på den anden side.

Det virker, som om Helms vil have for meget med i en enkelt bog. Derved bliver nogle af de forklaringer på samfundsmæssige sammenhænge, som forfatteren vitterlig lægger vægt på at fremstille, forenklet og overfladiske. Spørgsmålet

bliver igen, om dette hænger sammen med den *genre*, som Helms har valgt at betjene sig af?

Vurdering/perspektivering-/handlingsanvisning

Den primære hensigt med en bog som Giftpølen har uden tvivl været at skildre, hvad det er for nogle lovmæssigheder, der gør kapitalismen til et menneskefjendsk og ødelæggende samfundssystem. Helms ønsker således at skabe en forståelse for, hvorfor det er tvingende nødvendigt at afskaffe kapitalismen. Når jeg tager de forbehold for Helms' analyse i betragtning, som jeg tidligere har nævnt, synes jeg alligevel, at det er lykkedes godt.

Et gennemgående tema er de forskellige personers manglende tro på, at dette lille idylliske land kan være så totalt domineret af monopolkapitalen. De henviser gentagne gange til det store udland, hvor den slags ting kan ske, »men ikke hos os«. Indsigten i de reelle sammenhænge kommer bag på disse personer, selv den kyniske Allison overraskes, da det går op for ham, hvad der foregår omkring ham: *»Nok var det et provinshul, men der foregik åbenbart mere, end han ville have tillagt det i første omgang. Kulisserne og størrelsesordenen var forskellig fra, hvad han kendte fra USA, men mekanismerne var de samme.«* (s. 140) »Giftpølen« er i begyndelsen blot betegnelsen for en alvorlig miljøforurening, men efterhånden udvides betegnelsen til at dække hele det kapitalistiske samfund. *»Det er jo ikke en enkelt fabrik, der gør alt dette - det er jo dem allesammen - hele systemet - det hele er en stor giftpøl - ikke bare bugten, men det hele - byen, landet - den kapitalistiske verden med dens frie konkurrence og lovpriste frie initiativ. Det er jo det, der gør det, ikke? Det står enhver frit for at forgifte andre,*

bare de viser initiativ og skaber penge, ikke??» (s. 191).

Hvor Helms' *analyse* af det eksisterende samfund er instruktiv, kniber det med *perspektiveringen*. Hvad skal den overbeviste antikapitalist stille op med sin erkendelse? Helms opstiller en række muligheder uden at prioritere dem klart. Disse handlingsmuligheder har nærmest karakter af et supermarked for venstreorienterede: man *kan* gå med DKP 1. maj, man *kan* besætte sin fabrik i fællesskab, eller man kan ovenikøbet foretage et terrorismord. Men der må vel være nogle måder at kæmpe på, der er bedre end andetset ud fra en politisk vurdering? *Ture* er et godt eksempel på den forvirring, som læseren kan blive hensat i. Langt hen ad vejen fungerer han som forfatterens talerør, der kan sætte andre personers nemme skinforklaringer til vægs, men da han begynder at *handle*, deltager han i en isoleret terroraktion. Jeg vil ikke insinuere, at forfatteren går ind for den slags meto-

der, men når de åbenbart heller ikke dur, hvad gør *så*? For det er vel ikke sådan, at man skal tage bogens sidste linie med dens »stille vuggende fremdrift« som Helms' måde at nå socialismen på?

Denne uklarhed i perspektivet er sikkert ikke nogen tilfældighed. Folkene bag Socialistisk Bogklub har ved flere lejligheder udtalt, at de satser meget bredt, og at de som følge deraf ikke vil lægge sig fast på en bestemt politisk linie. Bøgerne skal først og fremmest fungere som *diskussionsoplæg* for folk med forskellige holdninger på venstrefløjen.

Personligt mener jeg, at man ville have større mulighed for at skabe debat ved at bekende kulør. Der vil altid være nogle politiske handlemuligheder, der er rigtige og vigtigere end andre. Det må en socialistisk forfatter have en *mening* om. Det, som mangler i bogen, er et forsøg på at give de politiske handlemuligheder, som eksisterer i *kimform*, en politisk perspektivering.

E.A.

Ditte Cederstrand: Hvor har du hjemme - proletar? Vintens Forlag 1976

Titlen

»Sagaen om de to menneskeskæbner i begivenhedernes malstrøm løfter sig til et epos om proletariatets lidelsesfyldte vej til bevidstgørelse og om den ofte afbrudte, men aldrig standsede kamp for retfærdighed og ligeret.«

Sådan står der på bogens bagsidetekst. Hermed er antydnet noget om arbejderklassen som både den undertrykte og den kæmpende klasse. Denne dobbelthed kan også siges at være svaret på titlens spørgsmål: hvor har du hjemme - proletar?

I en anmeldelse i Jyllandsposten (d. 18.3.77) hæfter Henning Ipsen sig logisk nok ved den *ene* side af bogen. Han skriver, at bogen handler om »arbejdernes frie bevægelighed længe før EF. En bevægelighed, der ikke har så skrækkelig meget med frihed at gøre, mere med nød.« Han ser kun, at bogen handler om den undertrykte klasse, der må lade sig koste rundt efter kapitalens forgodtbefindende. Svaret på titlens spørgsmål bliver derfor, at proletaren har hjemme dér, hvor kapitalen har brug for arbejdskraft.

Men bogen har også en anden side, nemlig historien om arbejderklassen som

den kæmpende klasse. Det skal jeg senere vise bl.a. gennem hovedpersonen Peters udviklingshistorie. Historien om Peters bevidsthedsudvikling giver nemlig et andet svar på titlens spørgsmål: proletaren har hjemme i klassekampen.

Opbygning og handling

Med sine ca. 325 sider proppet med begivenheder både i de centrale forløb og i de mere perifere detaljer er det umuligt her at give andet end et meget nødtørftigt rids. Bogens handling udspilles i de to første ti-år i dette århundrede med særlig vægt på tiden omkring og lige efter første verdenskrig. Bogen er delt i to hovedafsnit, hvor det i første afsnit er »hverdagen«, der er i centrum, mens andet afsnit især omhandler de ydre, ophevede kampe omkring 1917-19 i Tyskland, meget groft sagt. Første afsnit er - modsat andet afsnit - delt ind i kapitler, der hver indledes med et indskud, f.eks. citater fra Martin Andersen Neksø eller Lenin. (Indskuddene er formodentlig tænkt som en fortolkning af det følgende kapitel, som et forsøg på at give en politisk pointerende af det følgende kapitels begivenheder. Det lykkes ikke hver gang.) I første afsnit veksles der (ikke helt regelret) i kapitlerne mellem de to hovedpersoners synsvinkler, Cilja i Danmark og Peter i Tyskland. Kompositionen giver således Ditte Cederstrand lejlighed til at sige noget om arbejderklassens kår og kamp både i Danmark og i Tyskland (og i Sverige).

Vi følger Den danske malersvend Peter Strand og hans kone Cilja, der tvunget af arbejdsløsheden flytter fra Ystad i Skåne til København i håbet om at skabe sig en bedre tilværelse der. Det bliver det ikke bedre af, og Peter stikker af fra kone og børn, lokket af en annonce om de guldne tider for arbejderne i kulminerne i Ruhr-distriktet i Tyskland.

I Ruhrpotten knokler Peter i kulminen, og bliver bl.a. gennem den familie, han bor hos, involveret i det politiske arbejde og den omsiggribende kamp. Umiddelbart før krigens udbrud forsøger Peter at komme til Danmark for at hente Cilja og børnene, men han stoppes ved grænsen og smides i fængsel. I København kæmper Cilja sin kamp for overhovedet at overleve sammen med børnene.

Efter sit fængselsophold må Peter vende tilbage til Ruhr-potten. I familien Funke, som Peter boede hos, er manden, Heiner, i mellemtiden død i krigen, og Peter flytter ind hos konen Lotte. Sammen kaster de sig ind i den politiske kamp, der nu for alvor tager fart. Med hovedvægten på Peters, Lottes og deres kammeraters kamp fortæller bogen nu om den tyske revolution umiddelbart efter krigen, om socialdemokratiet (SPD), om Spartakusforbundet, om de socialdemokratiske ledes forræderi osv.

Typebegrebet

For mig at se lykkes det for Cederstrand på virkelig fremragende måde at lade i hvert fald sine tre hovedpersoner (Peter, Cilja og Lotte) fremstå som typer. Typebegrebet er især udviklet af den ungarske litteraturteoretiker Georg Lukács. Med en type mente Lukács ikke, det gennemsnitlige, men han stillede som krav til den realistiske litteratur, at den skulle fremstille typer, det vil sige personer, der forenede det individuelle med det almene på en sådan måde, at det typiske for en given gruppe eller klasse i et givet samfund og en given tid blev synligt i den enkelte. Således repræsenterer Peter, Cilja og Lotte andet og mere end sig selv som enkelt-individer, de repræsenterer typiske træk og typiske udviklinger i arbejderklassen.

Jeg trækker ikke her Lukács' typebe-

greb ind, fordi jeg mener, at Lukacs teorier om hvad der er godt og skidt i (skøn-)litteratur er umiddelbart rigtige. Som bekendt udspandt der sig i 50'erne (især i Tyskland) en diskussion om principperne for produktion og vurdering af litteratur, hvor Lukács bl.a. blev imødegået af Brecht. I udviklingen af en revolutionær litteratur- (og kunst-) kritik er det nødvendigt at tage denne diskussion op, men det må gøres i en anden sammenhæng.

Men der er nok ingen tvivl (?) om, at Cederstrand i formningen af sine tre hovedpersoner har skelet til Lukács' typebegreb. Under alle omstændigheder kan en kort gennemgang af de tre hovedpersoners placering og udvikling, set som typer, sige noget om en væsentlig og god side i romanen.

Peter bevæger sig i romanens forløb fra et småborgerligt, mandschauvinistisk standpunkt til en klassebevidst og i forholdet til Lotte solidarisk holdning. Som arbejdsløs håndværker i Ystad fabler han og kammeraterne om Amerika eller egen fiskerbåd som en mulighed for at komme ud af elendigheden. Den kollektive kamp eksisterer ikke som reel mulighed, i stedet slår den *spirende* klassebevidsthed ud i druk og vold. Arbejdet i kulminen i Ruhrpotten medfører et vendepunkt, men det er i begyndelsen stadig den småborgerlige drøm om eget hus med et par høns og svin midt i kullortet, der præger ham. Indtægten skulle komme som malermester i byen. Håbet om at virkeliggøre denne drøm forhindrer ham i at deltage i en strejke i kulminen. Opholdet i fængslet med den totale ydmygelse og umyndiggørelse sætter lovens klassekarakter i relief, og ved sin tilbagevenden til Ruhrpotten forstår han for første gang noget om egen placering og muligheder.

»Det var her hos dem han nu hørte til, her han for første gang i sit omtumlede liv var begyndt at fatte noget om årsager

og sammenhæng og virkning.« (s. 101).

Men det er ikke en klassebevidsthed der pludselig springer ud af den blå luft, den har været der hele tiden, blot har den på grund af de materielle omstændigheder kun kunnet antage individuelle, forkrøblede former.

Cilja er den ældste datter af læreren i provinsbyen Ystad. Hun passer sine mindre søskende og siden sine egne børn, arbejder som jordmoder, opvasker på et værthus og vågekone på et hospital. Og hun er opflasket med, at »*Som kristent menneske skal man ikke gå i rette med sin skæbne, men tage den på sig...*« (s. 50) Det evige og totale ansvar for reproduktionen og hendes stilling i »produktionen«, der blot er en forlængelse af de hjemlige funktioner, sætter de materielle grænser for udviklingen af en klassebevidsthed.

I forholdet mand/kvinde kender hun kun undertrykkelsen ikke solidaritet og kammeratskab. Den eneste forskel, hun oplever gennem sit liv, er, at den ene undertrykker skiftes ud med den anden. Som barn er hun underlagt faderen, ved at gifte sig frigøres hun fra ham, men er nu underlagt sin mand, Peter. Efter Peters flugt er hun alene med børnene, og den ældste søn overtager undertrykkerens rolle. Kærligheden og det seksuelle kender hun kun som en pligt, der nærmest har karakter af voldtægt. Det sidste, vi i romanen hører til Cilja, er på den ene side, at hun voldtages af sønnens arbejdsgiver. På den anden side står hun med en følelse, der måske er en spirende fornemmelse af klassekampens nødvendighed, en fornemmelse formidlet af digteren (Martin Andersen Neksø), som hun har passet på hospitalet.

Lotte er, da hun træder ind i romanen, også husmor, men hun er som manden medlem af SPD (socialdemokratiet) og deltager aktivt i cellens arbejde i byen. Også hendes udvikling er sat i sammen-

hæng med hendes materielle placering. Efter mandens død i krigen tvinges hun ud i industriproduktionen for overhovedet at kunne blive boende i huset, som ejes af mineselskabet. I kraft af sin kontakt med cellen har hun også tidligere lavet politisk arbejde i byen, især blandt kvinderne, men arbejdet i fabrikken giver hende en indsigt og nogle muligheder, hun ikke havde tidligere. Hun oplever nu »det egentlige både bitre, forpligtigende og varmende arbejdsfællesskab. En håndsækning, et smil, en rasende protest, som forplanter sig gennem en hel afdeling. ... (det) skaffer hende et virkefelt, hun som hjemmegående aldrig har haft.« (s. 146) Både Lotte og Peter går med i Spartakus og senere KPD.

Som det fremgår af gennemgangen af de tre hovedpersoner i denne bog er det lykkedes Cederstrand at skildre *disse* personer som typer, der ud fra en materialistisk forståelse repræsenterer bevægelser og muligheder i arbejderklassen og dermed muligheder for klassens kamp på det givne tidspunkt og sted.

Arbejderklassen som den lidende eller ledende klasse

Begreberne undertrykt/kæmpende eller lidende/ledende klasse har optrådt et par gange tidligere i denne anmeldelse. I en serie i Arbejderavisen om en række norske forfattere er spørgsmålet om lidende-/ledende klasse også blevet vægtet kraftigt. (Kommunist/Arbejderavisen nr. 16-20, 1976). Der kan let komme noget helt besværgende over brugen af ordene: er det den lidende klasse, der skildres, ja, så er det en dårlig bog - og omvendt. Begrebet kan ikke bruges på denne måde som en *vedtagen* facitliste, der lægges ned over den enkelte bog, og dermed færdigt arbejde. (Jvf. også Arbejderavisen nr. 3, 1977, der uddyber spørgsmålet).

Men jeg mener, at det også i litteratu-

ren er vigtigt at nå ud over en blot og bar moralsk forståelse af nødvendigheden af arbejderklassens kamp. En sådan forståelse lægger op til, at det er synd for arbejderklassen, at vi må lære at tale sammen og fordele det hele lidt mere retfærdigt, så skal alt nok blive meget bedre. Herved bliver spørgsmålet om magten i samfundet overhovedet ikke stillet, og arbejderklassens historiske opgave forsvinder.

Denne manglende forståelse af arbejderklassens historiske opgave har præget meget af de sidste par års danske litteratur også af erklærede *arbejderforfattere*. Men omvendt vil det være et idealistisk krav, at gøre det til et spørgsmål om, at arbejderklassen i en hvilken som helst bog drøner f.eks. en strejke til sejr uafhængigt af de reelle styrkeforhold og materielle og bevidsthedsmæssige muligheder i det hele taget.

En materialistisk roman?

Vi har nævnt, hvordan de tre hovedpersoner og deres udvikling er materielt forankrede. Meget groft sagt kan man sige, at de som typer fortæller proletarietets historie under forskellige produktionsbetingelser. Ligheden med Martin Andersen Neksøs »Pelle Erobreren« er i de store træk slående. (Også mere direkte kommer man under læsningen til at tænke på Neksø i og med, at han som nævnt »optræder« som patient på Ciljas hospital og senere som foredragsholder på Ciljas eneste selvstændige »udeaften«, og han er citeret i et par indskud).

Pelles udvikling forløber gennem tre forskellige grader af industrialisering: Først som dreng på landet på Bornholm, siden som ung mand i byen Rønne, og sidst som voksen i storbyen København.

Også Peters udvikling forløber gennem tre forskellige grader af industrialisering: først som småborger og halvpro-

letariseret håndværker i provinsbyen Ystad, derefter som arbejdsløs i storbyen København, og sidst som kulminearbejder i industriens centrum, Ruhrpotten.

Et eks.: Landarbejdernes frustration og had i »Pelle Erobreren« slår ud i ukontrollable slagsmål og druk parallelt til Peters klassehad i Ystad, der heller ikke har rigtig retning, men resulterer i småborgerlige drømme om at komme ud af elendigheden eller mere kontant: tæv til konen.

I begge bøger forsøger forfatterne at sige noget om proletariats muligheder under forskellige produktionsbetingelser. Personernes bevidsthedsmæssige udvikling er set i forhold hertil og viser sig på alle måder: i forhold til kampens former og udvikling, i forhold til børnene, kærligheden osv. Og det er i forhold til dette sidste, at Cederstrands bog har sin styrke. De hverdagsagtige forhold er ikke isolerede, almene størrelser, men nøje forbundet med klassekampens udvikling. F.eks. kærlighed er ikke en frit i luften svævende ting, der »rammer« personer og får afledende karakter som fristed fra denne verdens larm, tummel og ubehageligheder. På dette niveau er det en materialistisk roman.

Kærlighed og solidaritet

I kapitlet »Når stormfloden kommer« er dialektikken mellem massernes kamp og solidaritet forbundet med Peters og Lottes solidaritet og kærlighed, kapiteloverskriften går på begge forhold. Efter at Lottes mand er død knyttes hun og Peter sammen i takt med den materielle nødvendighed og i takt med udviklingen af en gensidig personlig og politisk respekt. Som teksten siger: »Vi er *groet* sammen« (s. 149). De er groet materielt og personligt sammen, og de er vokset politisk sammen. Produktionsbetingelser, klassebevidsthed og forholdet mand/kvinde

hænger dialektisk sammen. Og det er meget smukt og meget konkret formidlet i Cederstrands bog.

Det samme går igen i f.eks. Peters udvikling i forhold til børnene. Peters og Ciljas børn var en uundgåelig og logisk følge af hans halvt voldelige overgreb på Cilja, nye munde der skulle mættes og forstærkede elendigheden. Peters og Lottes børn indgår i det personlige og politiske fællesskab.

Forræderihistorien

Jeg har trukket nogle af romanens stærke sider frem og - med rette synes jeg - rost den. Men bogen har også svage sider. Mod slutningen af bogen, hvor den politiske kamp tilspidnes og de direkte politiske erfaringer trækkes i forgrunden, ja, så er det som om romanen tipper over og mister sin materielle forankring. Det sker på mange måder, men lad os trække den tydeligste frem, nemlig en forræderihistorie.

På et ret tidligt tidspunkt i romanen opererer Cederstrand med to grunde til, at arbejderklassen på trods af den megen tale om arbejdernes internationale solidaritet alligevel hopper på borgerskabets krig som kanonføde. Det skyldes for det første de socialdemokratiske ledes forræderi (bortset fra Rosa Luxembourg og Karl Liebknecht), og for det andet massernes generelle bevidsthedsniveau, der gør, »at arbejdere som de selv, i en tilstand af til rus-ophedet naivitet strømmer til fanerne, sådan som det beskæmmende nok er sket osse her i kulpotten.« (s. 107).

Senere i forbindelse med revolutionen efter krigen trækkes forræderiaspektet i forbindelse med Socialdemokratiet helt i forgrunden i en indlagt nærmest kriminalistisk historie. Forræderiet bliver ikke blot den altdominerende forklaringsramme, men koges ned i en personifikati-

on af en lille, tyk, ubehagelig stodder. Allerede da vi første gang hører om Karuseit, »den gamle«, en af revolutionens førere, står det klart for læseren, at der nok skal være noget luskeri med den fyr.

»Kort før ti blev han (Peter) omsider kaldt ind. Temmelig gnaven som han var efter den urimelige ventetid tog han kritisk fyren i øjesyn, blev kendelig skuffet. Den lille fyr der med tommelfingrene stukket i armhullerne på sin knaldrøde vest og de andre med ringe belæssede fingre trommende på forstykket, med flot svunget gråt kejserskæg og ulastelige laksko, var det virkelig ham, de med ærefrygt benævnte »den gamle« eller »den gamle selv«. (s. 272).

Den historisk, materielle baggrund og forståelse, som de tre hovedpersoner er sat ind i, er her pist væk og erstattet med en række ydre attributter, der nok fremkalder ubehag, men ikke styrker en analyse eller erkendelse af baggrunden for socialdemokratiets forræderi.

Peter får siden farten af, at Karuseit er forræder, kontakter ham og bliver skudt ned bagfra. Og ikke bare skyder Karuseit bagfra, scenen er også henlagt til et pissoir. Kan det blive mere nedrigt? Peter, revolutionens søn, skudt ned bagfra, - og revolutionen med ham. Det er spændende fortalt, men formidler det *viden* om socialdemokratiets klassesamarbejde og historiske forræderi?

Den politiske konklusion i bogen

Som nævnt tipper bogen over mod slutningen, ikke i den forstand, at de ophedede kampe og politiske modsætninger ikke er spændende og realistisk beskrevet, men de står uforklarede og isolerede. Den materielle og politiske forståelsesramme, som personer og begivenheder stort set er sat ind i, i bogens første afsnit, træder her i baggrunden eller forsvinder

helt til fordel for en række ydre, nærmest anekdotiske forløb.

Jeg betvivler ikke, at f.eks. de enkelte kamphandlinger er historisk korrekt beskrevet, men de får karakter af enkelt-handlinger, hvor aktørerne og læseren er uden overblik over sammenhængen og de indre modsætninger.

Hvorfor blev revolutionen knust? Det antydes, at kampene var isolerede og ukoordinerede, og især koncentreret til Ruhrpotten, men fremstillingen åbner ikke op for en erkendelse der rækker ud over det rent beskrivende i fremstillingen. Ligeledes antydes modsætningerne mellem SPD (socialdemokratiet) og Spartakusforbundet (der bl.a. blev til KPD) og andre partier, men vi får ingen forståelse for, hvad disse modsætninger mere konkret går på, hvordan de blev behandlet osv.

Den centrale forklaring på nederlaget i bogens historie indsnævres efterhånden til de socialdemokratiske lederes forræderi. Dette er en vigtig historisk erfaring at formidle. Men den dybere forståelse af dette springer ikke ud af en slags kriminalhistorie, der giver en enkelt eller nogle få skurkagtige personer skylden, men forklarer det ved disse enkeltpersonernes *naivitet*. Om de socialdemokratiske lederes naivitet og »vrangforestilling« vedrørende militærets nedslagtning af arbejderne siges der et sted:

»At samme militær nu som før ledes af individer, der ikke kendte til loyalitet overfor andet end deres stand og de gamle tilstande, lukkede de (de socialdemokratiske ledere) i forbløffende naivitet øjnene for.« (s. 223)

Den politiske lære eller rettere mangel på samme, som man kan trække ud af bogens afsluttende fiktive forløb, rådes der dog bod på gennem et indskudt citat af KPD lederen Adolf Meinberg. I noget, der må være en opsummering af kampene, (citatet er fra 1920) peger han

på en række årsager til nederlaget, bl.a. det manglende koordinerende førerskab, der aldrig formåede at føre kampene ud over det lokale niveau, og derfor også gjorde det lettere at slå dem ned en for en. At »Arbejderne i Ruhrområdet kun så den militære situation« (s. 305) og derfor lod sig splitte politisk, gælder for så vidt også Cederstrands beskrivelse, der ikke hæver sig over dette, selv om positionen som historisk tilbageskuende giver mulighed for det.

I stedet for at slutte bogen f.eks. med en politisk opsummering præges slutningen af de personlige tab og håbet om en bedre fremtid. Lotte er hos sin mor, der spørger: »Bliver I da aldrig trætte af at få klø?« »Nej, svarer hun (Lotte) fast. Lige nu har vi igen tabt. - Men i Rusland. I Rusland, mor...«

Sådan lyder bogens slutreplik. Og kort forinden har en anden person udtalt: »Vi går hårde tider imøde.« Og en tredje svarer: »De blir hårde, men alligevel, hvad har den her kamp ikke lært os!« Ja, lige præcis, blot mener jeg, at udråbstegnet burde erstattes med en spørgsmålstegn. For hvad har kampen lært dem - og læseren? Det er ikke muligt at uddrage en egentlig politiske lære af bogen.

Rusland-perspektivet kan muligvis være gyldigt for Lotte, men ikke for læseren.

Politisk konklusion

Denne anmeldelse indledes med et citat fra bogens bagsidetekst, der siger noget om arbejderklassen som den lidende og ledende klasse. Måske er det blot på grund af den lidt svulstige formulering, at citatet henleder tankerne på en humanistisk forståelse af bogen. I hvert fald er hermed antydnet noget om bogens svage sider. Den stopper ved den humanistiske forståelse af forræderiet og kampens perspektiver, altså lige dér, hvor de politiske erfaringer, der peger fremad, kunne have samlet trådene. Det er synd.

Og det er ikke blot synd, men en *politisk* fejl. Jeg har prøvet at vise, hvordan bogen i andet afsnit tipper over og mister sin materielle forankring, og hvordan forræderiet og den psykologiske forklaring står i centrum for den politiske afklaring af nederlaget. Er der nu tale om en »mangel« ved bogen eller en politisk *uenighed* mellem forfatter og anmelder? Jeg tror det sidste.

Ditte Cederstrand er en dygtig forfatter, der organisationspolitisk er tilknyttet KAML. Det er efter min mening *ikke* en tilfældighed, at forræderiet og nødvendigheden af at afsløre det er placeret, som det er, og formidlet på den måde, det er.

H.J.

Kapitalismens kriser - debat

Partiskolens kursus i politisk økonomi og artiklen »Kapitalismens kriser« i sidste nummer af Kommunistisk Tidsskrift har fremmet diskussionerne om den økonomiske krises årsager og KAPs linie i forhold til krisen. Samtidig er afklaringen blevet større omkring sammenhængen mellem forskellige reformistiske og revisionistiske partiers og grupper almen politik, deres krise-»løsnings« politik og fejlagtige teorier om krisens årsag og udvikling. Forneden bringes tre læserbreve om disse spørgsmål og redaktionens svar samt en redaktionel indledning om, hvilke interesser de fejlagtige kriseteorier tjener.

Flere af de reformistiske og revisionistiske partiers og grupper krise»forståelse« hænges op på en »overakkumulations-teori«. Dette gælder bl.a. VS og Isi Grünbaum (DKP). (Se KT 7-8, 1976 s. 61-62, 66-67 og 70-71) Denne teori går ud på, at der er akkumuleret for meget konstant kapital, hvorfor den variable kapital og merværdien falder relativt set. Dette fører til et konkret faktisk fald i profitraten, som kapitalisten ikke synes om, hvorfor han subjektivt - af egen vilje - vælger at afbryde eller indskrænke produktionen.

Med denne subjektive forklaringsmodel kan reformister og revisionister begrunde følgende væsentlige træk i sin politik:

- For det første kan man begrunde nationaliseringer og andre voksende statsmonopolistiske indgreb i økonomien under kapitalismen med, at disse vil føre til fordele for arbejderklassen, idet man med sådanne indgreb bedre bliver i stand til at komme væk fra de subjektive krisefremkaldende handlinger hos større eller mindre grupper af private kapitalister, der udløser eller skærper krisen. Overakkumulationsteorien med den subjektive

forklaringsmodel kan altså bruges til at fremme statsmonopolismen.

- For det andet kan den subjektive forklaringsmodel bruges til at undgå at diskutere krisen og krisepolitikken i forhold til den socialistiske revolution og proletarietets diktatur over borgerskabet, der er det eneste, der kan afskaffe kriserne. Den subjektive forklaringsmodel har for revisionister og reformister den fordel, at man slipper for at diskutere og tage stilling til krisens objektive årsager - nemlig at den kapitalistiske produktion (uanset om den kontrolleres af den private monopolkapital eller statslige bureaukratkapitalister) bygger på vareproduktion, udbytning af arbejderklassen og kapitalisternes lovmæssige tvang til kapitalakkumulation, hvad der fører til *relativ overproduktion*. Man viger udenom teorien om den relative overproduktion, idet denne nødvendigvis må føre til, at den relative overproduktion forbindes med den grundlæggende modsætning mellem kapital og lønarbejde, og dermed til spørgsmålet om nødvendigheden af at afskaffe de kapitalistiske produktionsforhold.

Vi vil ikke påstå at reformisternes og

revisionisternes kriseteorier entydigt er efterrationaliseringer, der skal bekræfte en fejlagtig politik. For en dels vedkommende er der nok istedet tale om en misforståelse af Marx eller om en ukritisk efterplapring af fejlagtige »venstrefløjsteorier« fra udlandet. Men uanset disse kriseteorier er formuleret bevidst fejlagtig eller ikke, så får de objektivt den funktion, vi her har nævnt.

Endelig kan det påpeges, at den fejlagtige overakkumulationsteori går smukt

sammen med bl.a. de universitets »marxistiske« linier (forskellige varianter af kapitallogik), der fornægter eller udvander teorien om imperialismen og den almene krise. For overakkumulationsteorien er det nemlig i bund og grund ikke nødvendigt at tage stilling til, hvad der sker i udlandet. Konsekvensen af overakkumulationsteorien bliver jo bl.a., at den danske arbejdsløshed idag skyldes, at den danske kapital har for små profiler for den danske kapitalakkumulation

STUDER POLITISK ØKONOMI

Partiskolens kursus i politisk økonomi fandt første gang sted i dette forår. Til kurset anvendtes følgende litteratur: Karl Marx: Løn, pris og profit, kapitel 17 i Lærebog i Politisk Økonomi, kriseartiklen i Kommunistisk Tidsskrift nr. 3 samt en studie- og diskussionsvejledning til disse tekster.

Dette kursus gentages til efteråret. I efteråret kommer desuden et seminar om den historiske materialisme for medlemmer og for sympatisører i begyndelsen af 1978. I efteråret kommer derudover et seminar om klasseanalysen.

har været for stor i forhold til den merværdi *danske* arbejdere skaber. Verdensmarkedet, kampen om indflydelsesfærer etc bliver uinteressant. Ved at man ikke ser kriserne som relative overproduktionskriser bliver en af de væsentlige faktorer til imperialismen undervurderet, nemlig nødvendigheden af at udvide markederne.

Sammenfattende må vi sige, at den vigtigste fejl ved overakkumulationsteorien er, at modsætningen mellem lønarbejde og kapital forsvinder ud i den blå luft. Og det er jo netop denne modsætning, som krisen lægger åbent til skue på den mest håndgribelige måde.

Flere læserbreve til KT og opsummeringer til partiskolen af krisediskussionerne har ført til, at det er nødvendigt med en uddybning af det vi tidligere har skrevet omkring den fejlagtige overakkumulationsteori i KT 7-8 1976, KT 1 og KT 3, 1977. Især er der nogle ting om overakkumulationsteorien i KT 3, der må rettes. I forbindelse hermed er det også nødvendigt med en uddybning af det vi har skrevet om profitratens faldende tendens, der er et vigtigt element i den fejlagtige overakkumulationsteori.

For neden bringer vi først et læserbrev som kritiserer os for i KT 3, 1977 ikke at afgrænse os fra den fejlagtige overakkumulationsteori og vort svar herpå. Herefter bringer vi to læserbreve om profitratens faldende tendens og en uddybning af hvad Marx har skrevet om dette.

Red.

Marxistisk og revisionistisk kriseforklaring - en kommentar

I sidste nummer af KT var der en sammenfattet redegørelse for den marxistiske kriseteori, som i hovedsiden var fremstillet godt, men - efter min opfattel-

se - fejlede i afgrænsningen til den revisionistiske kriseteori.

Det drejer sig om kritikken af den »marxistiske« retning, som ser profitratens fald som den dybeste årsag til krisernes tilstedeværelse under kapitalismen. Denne »marxistiske« retning er idag repræsenteret ved David S. Yaffe, Paul Mattick m.f., hvor specielt Yaffes bog »Den marxistiske teori om kriser, kapital og staten« er ved at få stor udbredelse. Min kritik af den revisionistiske kriseforklaring skal derfor henføres til Yaffes bog.

I KT (s. 66) klandres de »marxistiske« teoretikere for at hævde, »at profitratens faldende tendens ikke blot er en langsigtet tendens, men at krisen skyldes, at profitraten falder konkret«. Dette kræver en præcisering, idet det ikke er det forhold, at profitraten kan falde konkret (hvad den vel gør *under* en krise), som er afgørende. Det afgørende i den citerede formulering er, om profitratens fald er årsagen til krisen (og derfor om profitraten nødvendigvis må falde konkret *forud* for en krise).

Den afgørende kikser i artiklen er imidlertid brugen af begrebet »overakkumulation«. Den revisionistiske kriseteori har nemlig omdefinert ordet »overproduktionskrise«, til at betyde overakkumulation af *kapital* i forhold til profitmassen, som artiklen også påpeger. Men artiklen påpeger ikke, at der iflg. den marxistiske opfattelse er tale om en anden »overakkumulation«, nemlig overproduktion af *varer* i forhold til massernes købekraft. Der fortsættes i lige linie med: »De ser, at kapitalisterne har »for lidt« profit, men de »glemmer« den anden side af sagen: at arbejderklassen har »for lidt« købekraft.« Og videre: »Det er overakkumulation og underkonsumption som helhed der skaber overproduktionskrisen«.

Hermed anerkender man, at »for lidt«

profit, og dermed at for lav profitrate, er en af de nødvendige faktorer, der skaber krisen, og det til trods for, at marxister har påvist, at profitraten godt kan stige forud for en krise. Det er således heller ikke »Overakkumulation« og »underkonsumption«, som er »to sider af samme sag«, men derimod *overproduktion af varer* og underkonsumption, som er to sider af samme sag. Kapitalakkumulationen er en faktor som fremmer og skærper udbytningen og dermed »underkonsumptionen«. Kapitalakkumulationen *påvirker* altså underkonsumptionen - der er ikke tale om »to sider af samme sag«.

Derfor kan hele forskellen mellem kriseteorierne ikke reduceres til, at de »marxistiske« teoretikere har »glemt« at medtage faktoren »underkonsumption«. Jeg vil derfor kort skitsere den *grundlæggende* forskel mellem den revisionistiske og den marxistiske kriseteori.

I Yaffes bog forklares *årsagen* til krisen ved, at et brud i processen P - V bliver til virkelighed. Det sker fordi der er overproduceret kapital i forhold til profitmassen. For Yaffe er der ikke tale om et brud i realisationsprocessen: V - P (altså ikke fordi der er overproduceret varer i forhold til massernes købekraft). Han gør det ligefrem til en forudsætning, »at alle varer faktisk sælges til deres værdi, og at der ikke er nogen vanskeligheder med realisationen« (s. 25).

Det er netop her, at den afgørende skillelinie ligger, og Yaffe er uforsigtig nok til at udlevere sin egen selvmodsigelse, ganske vist så godt pakket ind, at den er svær at opdage (syntes jeg ihvertfald). Jeg vil derfor trække nogle citater frem for at »pakke ud«.

Yaffe skriver (S. 29): »Således er det i varens metamorfose muligheden for krise eksisterer«. Metamorfose betyder forvandling - der er altså tale om V - P, som den formelle mulighed for krise. Det næ-

ste citat er et Marx-citat (s. 30): »Krisens almene mulighed består i kapitalens egen formelle forvandling, adskillelsen af køb og salg i tid og rum. Men dette er ikke krisens årsag. For det er ikke andet end krisens mest almene form, altså krisen selv i sit mest almene udtryk. Man kan derimod ikke sige, at krisens abstrakte form er krisens årsag. Spørger man efter dens årsag, spørger man netop hvorfor dens abstrakte form, dens mulighedsform, slår om fra mulighed til virkelighed.

Krisens almene betingelser ... må altså udvikles af den kapitalistiske produktions almene betingelser.«

Yaffe benytter dette Marx-citat til at latterliggøre de teoretikere, som sammenblander krisens formelle mulighed med dens generelle årsag, hvorefter han straks påpeger, at »Denne må søges i betingelserne for selve den kapitalistiske produktion« (s. 30). Underforstået at det har han selv gjort, når han har forklaret krisens årsag ud fra læren om produktion for profit.

Men her springer han det væsentlige over i Marx-citatet, nemlig »Spørger man efter dens årsag, spørger man netop hvorfor dens abstrakte form, dens mulighedsform, slår om fra mulighed til virkelighed«. Det betyder helt konkret, at årsagen er forklaringen på, hvorfor mulighedsform (altså muligheden for at der opstår et brud i processen V - P), hvorfor den nødvendigvis må blive til virkelighed, mens Yaffe selv har forklaret, hvorfor et brud i processen P - V bliver til virkelighed!!

Vi kan derfor opsummere, at når disse revisionister snakker om overproduktion, er der altså tale om overproduktion af kapital i forhold til profitmassen, fordi der henvises til et brud i P - V (dvs. brud i produktionen). Når marxister snakker om overproduktion, er der tale om overproduktion af varer i forhold til masser-

nes købekraft, fordi der henvises til et brud i V - P, (dvs. brud i realisationen).

Derfor kan der heller ikke bygges bro henover den marxistiske og revisionisternes kriseforklaring ved at tilføje ordet »underkonsumtion« til revisionisternes »overakkumulation«, eller tilføje »for lidt« købekraft til revisionisternes »for lidt« profit.

Der er overhovedet ikke tale om profitrate som årsag i denne sag. Allerhøjest kan profitratens fald indgå som en faktor, der kan fremskynde krisens udbrud ligesom så mange andre faktorer kan gøre det.

P.E.

Svar til P. E.

Når vi skrev, at overakkumulation og underkonsumtion som helhed skaber overproduktionskrisen, var det efter en diskussion i Partiskolen af »saksen« i KT nr 1, 1977 s. 97, der viser det voksende gab mellem produktionskapaciteten og massernes købekraft. Dette voksende gab er et resultat af udpresning af stadig mere merværdi af arbejderne til brug for en stadig stigende kapitalakkumulation, og den anden side af samme sag er en nedpresning af lønningerne og en relativ reduktion af arbejdsstyrken på grund af rationaliseringer, hvad der betyder en nedpresning af massernes konsumtions- evne.

På denne baggrund mente vi, at man kunne se krisen som en enhed af overakkumulation og underkonsumtion. Ja, vi mente, at det havde den fordel, at man kunne relatere krisens grundlæggende årsag til selve udbytningsforholdet, der måles ved m (merværdien) i forhold til v (den variable kapital), hvor m jo går til kapitalakkumulation (i grove træk) og v går til arbejderens lønninger.

Det overakkumulationsbegreb vi på denne måde opererede med får derved en

anden betydning end revisionisternes, der betyder overakkumulation i forhold til profitten.

Når vi for neden på side 66, spalte 1 benytter »overakkumulation« på vores måde, har vi ikke gjort denne forskel klart og en forkert anvendelse af begrebet overakkumulation kommer frem i det indskudte afsnit om »for lidt« profit kontra »for lidt« købekraft.

På baggrund af de misforståelser, der kan opstå ved at se krisen som en enhed af overakkumulation og underkonsumtion, og på grund af at det er udialektisk at se krisen som et resultat af en enhed og ikke af en modsigelse, trækker vi denne formulering tilbage. I stedet må vi sige, som P.E. påpeger, at krisen er et resultat af modsigelsen mellem produktion og konsumtion under kapitalismen, der på baggrund af den formelle adskillelse mellem varernes produktion (V) og realiseringen af vareværdierne (P) fører til relative overproduktionskriser.

Hvornår kan man da tale om overakkumulation?

Først må vi konstatere, at selve ordet »overakkumulation« kun forekommer et sted på de 70 sider i Kapitalens 3. bog, der omhandler »Loven om profitratens tendens til fald«. Marx skriver:

»Overproduktion af kapital, ikke af enkelte varer, skønt overproduktion af kapital altid indbefatter overproduktion af varer - betyder derfor ikke andet end overakkumulation af kapital« (3. bog 2, s. 330).

En yderligere præcisering af hvad Marx mente med overproduktion af kapital findes i et afsnit om kredittens betydning mht kriser:

»Kredittens maksimum er...lig med den største anvendelse af industrikapital....Så længe reproduktionsprocessen er kontinuert og tilbagestrømningen derfor forbliver sikret, varer denne kredit ved og udvides og dens udvidelse er base-

ret på en udvidelse af selve reproduktionsprocessen. Så snart en stagnation indtræffer som følge af forsinket tilbagestrømning, overfyldt marked og faldende priser, er der en *overflod af industrikapital* til stede, men i en form, hvor den ikke kan udfylde sin funktion. *Masser af varekapital*, men usælgelig. *Masser af fast kapital*, men på grund af reproduktionsstagnation for det meste vedkommende ubeskæftiget.» (3. bog. 3. s. 635 - vore fremhævninger).

Marx taler om »overflod af industrikapital« eller »overproduktion af kapital« eller »overakkumulation af kapital« som en følge af den relative overproduktionskrise. Og han understreger at »overflod af industrikapital« antager to former, der optræder samtidig, overflod af fast kapital og overflod af varekapital, hvad der altså bekræfter, at der faktisk er tale om en relativ overproduktionskrise og ikke om en overakkumulationskrise, der som venstrefløjnen mener det, skyldes et konkret fald i profitraten pga profitratens faldende tendens. Den kapital der bliver »til overs« i krisen står på hver side af realisationsprocessen. De værdier der er nedlagt i varer, der ikke kan sælges, kan ikke strømme tilbage til produktionssfæren, kapitalisten mangler penge til at opretholde (eller udvide) produktionen, den faste kapital (bl.a. maskiner) bliver »ledig«.

Men hvor kommer da profitratens faldende tendens ind i forhold til kriserne? Det er vigtigt at få afklaret også dette spørgsmål, selv om profitratens faldende tendens ikke umiddelbart er afgørende for, at krisen rent faktisk bryder ud. Det er vigtigt, at vi får placeret spørgsmålet om profitratens faldende tendens på en rigtig måde i forhold til krisen, således at KAPS medlemmer og sympatisører bliver bedre rustet i diskussioner med dem, der har en fejlagtig opfattelse af krisen.

PE siger at profitratens fald allerhøjest

kan indgå som en faktor, der ligesom så mange andre kan fremskynde krisens udbrud. Dette er korrekt. Det er først og fremmest konkurrencen og det dermed sammenhængende krav til udvidet kapitalakkumulation, der fører til en skærpende af udbytningen og dermed et fald i massernes købekraft samtidig med at produktionskapaciteten bliver udvidet. Men også profitratens faldende tendens bidrager *objektivt set* til at fremme krisens udbrud, ved at kapitalen bl.a. skærper udbytningen for at modvirke faldet i profitraten. Det er dog ikke denne objektive forståelse, der præger Yaffe og de andre »overakkumulationsteoretikere«. Hos dem er det i stedet et spørgsmål om kapitalisternes subjektive vilje, dvs at kapitalisterne vælger at afbryde akkumulationsprocessen, når profitten bliver for lav.

Hvad er da forholdet mellem de objektive lovmæssigheder kapitalisterne er underlagt og deres subjektive handlinger?

Det vi har skrevet ovenfor om de relative overproduktionskrisers uundgåelighed under kapitalismen - uanset kapitalisternes vilje - betyder ikke, at det er udelukket at kapitalisterne, på grund af en lav profitrate, indenfor visse snævre grænser, faktisk subjektivt kan beslutte sig til at afbryde akkumulationsprocessen, selv når de står med en tilstrækkelig kapital i hånden til at fortsætte den. Sådanne afbrydelser forekommer, men det sker næsten udelukkende, når krisen allerede er brudt ud. De subjektive handlinger kan virke fremmende eller hæmmende på krisernes udvikling, men de kan ikke forhindre dem. Derfor er disse subjektive handlinger heller ikke krisens årsag.

Dette er teori. Lad os se på virkeligheden. Den bekræfter at det er den objektive forklaring, der er den rigtige. Den objektive forklaring, der ser krisernes årsag som en relativ overproduktion i forhold

De kapitalistiske kriser er overproduktionskriser. Her ses et udsnit af Brøndby Strand byggeriet. Endnu i januar 1977 stod knap en trediedel af de 3000 lejligheder tomme. På den ene side står arbejderklassen med et stort topfyldt behov for lejligheder og for større og bedre lejligheder, på den anden side står kapitalens nye boligbyggeri, som for dyrt til, at arbejderklassen har råd til at bo i det. Overproduktionen er altså relativ, idet det er en overproduktion i relation til arbejderklassens købekraft, men ikke i forhold til arbejderklassens reelle behov.

Ligesom der er »for mange« bolier, er der »for mange« madvarer, som arbejderklassen ikke har råd til at købe. Derfor sørger borgerskabet for at fisk overhældes med rød farve, at tomater desdrueres, frysehuse bugner med smør og kød, osv. osv.

Arbejdsløhedskø. Under de kapitalistiske overproduktionskrise er der adskilt fra hinanden: »for mange« varer, »for megen« arbejdskraft og »for megen« kapital bundet i produktionsmidler.

til massernes købekraft, må nødvendigvis føre til, at arbejdsløsheden i forbindelse med krisen først vil vise sig i den del af økonomien, der producerer konsumvarer, idet det er arbejderklassens købekraft der er for lille. Omvendt vil den subjektive forklaring føre til, at arbejdsløsheden først må vise sig i de dele af økonomien der producerer produktionsmidler, idet det her er kapitalisternes *købelyst* af produktionsmidler der svigter.

Nu er det nemt ved statistik at vise, at krisernes faktiske forløb normalt fører til at arbejdsløsheden (og overskuddet af varer) først sætter sig igennem i konsumvaresektoren. Dette bekræfter at de objektive årsager er de dominerende, men det betyder ikke, at de subjektive afbrydelser, enkeltkapitalisters opbremsning af kapitalakkumulationen ikke kan foregå og faktisk også foregår. Det, der er de revisionistiske kriseteoretikers fejl, er at de lader den subjektive forklaringsmodel dominere over den objektive, hvor vi ud fra en dialektisk materialistisk opfattelse hævder, at det må være omvendt. Kapitalisternes investeringslyst (på baggrund af profitratens højde) kan kun virke fremmende eller hæmmende på krisens udbrud og udvikling.

Red.

Hvad er profitratens faldende tendens?

I artiklen »kapitalismens kriser« i KT 3/77 defineres profitratens faldende tendens således: »Den totale samfundsmæssige profitrate bestemmes som merværdiens forhold til summen af den konstante og variable kapital: $\frac{m}{k+v} = p'$ (p' =profitraten). Almindelig brøkgregning fortæller os, at når k vokser med uforandret v og m , så falder p' . Denne relation kaldes *profitratens faldende tendens*.« (side 64, sp. 1).

Nej, det kaldes denne relation ikke. Hvis denne relation forekom, ville det være en *lov om profitratens fald* og ikke en tendens.

Profitratens fald *reduceres til en tendens* fordi borgerskabet er tvunget til at bekæmpe profitratens fald v.h.a. tempoopskruninger, reallønssænkninger mv.

Artiklen kommer da også sandheden meget nær, når der længere nede på siden står: »Lovmæssigheden om profitratens faldende tendens udtrykker også, at kapitalisterne objektivt - er tvunget til at modvirke tendensen,« hvorefter kapitalens måder at gøre dette på rides op. Men stadigvæk forklares det, der reducerer profitratens fald til en tendens til noget, der er fremkaldt af tendensen.

Efter min mening kan denne forkerte definition på profitratens tendentielle fald føre til, at man - som de fleste 'fagkritikere' gør det - opfatter profitratens fald som noget uundgåeligt og bliver ude af stand til at forstå og indrømme at profitraten i nogle situationer kan stige (som det fx. var tilfældet op til verdenskrisen i 1929).

Og i sidste instans vil der så være nogle foreteelser, som man bliver ude af stand til at forklare.

Er i enige i kritikken?

H.T.

Svar til H.T.

Vi er enige i kritikken, og vi foreslår følgende rettelse til KT 3, 1977 s. 64, 2. spalte, 2. afsnit.

Den totale samfundsmæssige profitrate bestemmes som merværdiens forhold til summen af den konstante og variable kapital: $\frac{m}{k+v} = p'$ (p' =profitraten). Almindelig brøkgregning fortæller os, at når k vokser med uforandret v og m , så falder p' . Dette viser, at på lang sigt vil profitraten (ikke profitten i absolutte tal) falde alt andet lige. Men der er ikke tale om, at

profitraten vil falde mekanisk og i samme proportion som kapitalens organiske sammensætning stiger. De samme lov-mæssigheder, der fører til den voksende organiske sammensætning og dermed profitratens fald, fører også til en række modgående tendenser, der gør at vi må tale om denne lov som *profitratens faldende tendens*. Når man taler om profitratens faldende tendens og ikke om loven om profitratens fald, betyder det, at kapitalisten objektivt er tvunget til at modvirke profitratens fald, hvorfor dette bliver bremsset og til tider endda kan afløses af en midlertidig stigning. På langt sigt er der dog tale om et reelt fald i profitraten, der dog er langt mindre, end tilvæksten i den faste kapital umiddelbart kunne give anledning til. Profitratens fald modvirkes på følgende måder:

Etc....

red.

Stigningen i den organiske sammensætning

»Udviklingen af produktivkræfterne betyder en generel sænkning af varernes produktionspris« (KAPs skolingsmateriale nr. 3, s. 6). Det sker, fordi den arbejdsmængde der er nedlagt i de enkelte varer aftager. Denne tendens bevirker at produktionsmidlerne, som jo også er varer, tenderer mod at blive billigere stykvis, dvs. den konstante kapital's værdi-indhold aftager.

Med produktivkræfternes udvikling falder værdien af maskinerne stykvis, samtidig med at mængden af maskiner stiger i forhold til mængden af merværdi-producenter. Sidstnævnte forhold udgør begrundelsen for den famøse stigning i den organiske sammensætning $\frac{1}{v}$, som medfører at profitraten får en faldende tendens, (KT 77, nr. 3, s. 64 og KT 77, nr. 1, s. 97). Hvorimod førstnævnte forhold vil få profitraten til at stige, eftersom den konstante kapital billiggøres.

Hvordan kan man, som f.eks. i KT og hos kapitallogikerne postulere, at profitraten har en faldende tendens på grund af stigende organisk sammensætning uden i samme åndedræt at nævne den modsatrettede tendens (maskinernes billiggørelse), der vil få profitraten til at stige tendentielt. Der er lange hår i suppen!

J. D.

Svar til J. D.

JD spørger i sit brev hvorvidt vi kan være sikre på at den organiske sammensætning stiger, når produktivkræfternes udvikling betyder en billiggørelse af den konstante kapital. Her er der to ting man å tage i betragtning foruden billiggørelse af produktionsmidlerne. For det første betyder produktivkræfternes udvikling, at den variable kapital også bliver billiggjort. For det andet, og det er det vigtigste, hvorfor skulle kapitalisten lade sig nøje med at få flere og større maskiner *for den samme kapital*, når han gennem udbytning af arbejdskraften får en stadig større kapital, så han ved at investere i endnu flere og endnu mere raffinerede maskiner kan stå sig bedre i konkurrencen. Det er således en objektiv lovmæssighed at kapitalens organiske sammensætning må stige på langt sigt.

JDs brev har dog gjort os opmærksomme på, at vi mangler en del af de faktorer, der modvirker profitratens faldende tendens i artikelen i KT 3. 1977.

Marx opererer i 3. bog 2, s. 307-317 med seks modvirkende faktorer, hvoraf vi mangler nr. 3-6. Til gengæld har vi to andre med som ikke var så relevante på Marx tid, nemlig forkortelsen af kapitalens omslagstid (der skyldes hurtig værdiforringelse af den faste kapital på grund af den hurtige teknologiske udvikling) samt muligheden for monopolprofitter. For neden følger en gennemgang

af de modvirkende faktorer der er opstillet af Marx:

- 1) Stærkere udbytning af arbejdskraften. (Dette svarer til vore tre første punkter).
- 2) Tryk på arbejdslønnen, der bringer den ned under sin værdi. (Dette er en særlig variant af en skærpelse af udbytningen).
- 3) Billiggørelse af den konstante kapital's elementer. Med produktivkræfternes udvikling bliver den enkelte maskine billigere - ligesom reproduktionen af arbejderklassen bliver det.
- 4) Den relative overbefolkning. Den relative overbefolkning, der er et resultat af produktivkræfternes udvikling fører til et pres nedad på lønningerne. Når arbejdskraften bliver billigere, betyder det igen mindre tilskyndelse til investeringer i nye maskiner. Den billige arbejdskraft fører også til oprettelse af nye produktionsgrene (Marx nævner produktion af luksusvarer) med lille konstant kapital, der trækker den gennemsnitlige organiske sammensætning ned,
- 5) Udenrigshandelen. Udenrigshandel kan billigøre den konstante kapital's elementer og billigøre de nødvendige eksistensmidler for arbejderklassen. »Det begunstigede land modtager ved udvekslingen mere arbejde tilbage for mindre arbejde«. (s. 315). Idag må vi tilføje yderligere et middel, der har med forholdet til udlandet at gøre, nemlig kapitaleksport. Kapitaleksport er ofte en mere profitabel måde at placere kapitalen på og den er vokset kraftigt under imperialismen. (Se KT nr. 3, 1975).
- 6) Aktiekapitalen tiltager. Under dette punkt behandler Marx, at der opstår to niveauer for profitraten - et for den

egentlige industrikapital og et for den rentebærende kapital. Herved kan industrikapitalen modvirke et fald i profitraten på sin del af kapitalen hvad der dog - alt andet lige - må betyde et hurtigere fald i profitraten for den rentebærende kapital. Et eksempel:

Idag er indlånsrenten i danske banker i realiteten negativ - rentefoden er mindre end inflationen.

Foruden de seks punkter Marx nævner, samt forkortelsen af kapitalens omslagstid og udpresningen af monopolprofitter, som vi tidligere har nævnt, er der også den direkte statslige økonomiske støtte til kapitalen - især monopolkapitalen - som er blevet mere og mere udbredt under den statsmonopolistiske kapitalisme. Også denne støtte reducerer massernes købekraft, og fremskynder dermed overproduktionen - støtten betales jo af arbejderklassen via skatterne.

Til sidst vedrørende spørgsmålet hvorvidt profitrates fald uundgåeligt må sætte sig igennem:

»Det har således i almindelighed vist sig, at de samme årsager, som frembringer den almindelige profitrates fald, fremkalder modvirkninger der hæmmer dette fald, lægger en dæmper på det og delvis lammer det....Derfor virker loven kun som en tendens, hvis virkning kun under bestemte omstændigheder og over lange perioder fremtræder på iøjnefaldende måde...Tendensen til nedgang i profitraten er forbundet med en tendens til stigning i merværdiraten, altså i udbytningsgraden af arbejdet ...Begge bevægelser, stigning i merværdiraten og fald i profitraten er kun særlige former, hvori arbejdets voksende produktivitet udtrykker sig under kapitalismen«. (Marx: Kapitalen 3. bog 2. s. 315-317).

red.

Anmeldelse

Steen Bille Larsen: Kommunisterne og arbejderklassen 1945-1975.

DKP's rolle i dansk arbejderbevægelse - en politisk biografi. 295 sider pris 60 kr. Tiderne skifter.

Lad det med det samme være slået fast, at bogen giver mange væsentlige oplysninger om DKP's politik og udvikling. Den inddrager alle de vigtigste begivenheder og er godt forsynet med tabeller og statistikker. Den giver et på mange måder rigtigt billede af partiet og dets historiske udvikling, selvom forfatteren ikke har en korrekt opfattelse af partiet. Bogen er desuden af betydelig mere oplysende værdi end Nørlunds partihistorie »Det knager i samfundets fuger og bånd«.

Bogen giver et rids af partiets historie op til 1945. Derefter behandler del I. tiden op til partisplittelsen i 1958 med situationen omkring enhedsforhandlingerne med socialdemokratiet i 1945 og isolationen i den »kolde krigs« periode. Del II. behandler tiden op til 1969 med højkonjunktur og begyndende krise og del III. behandler den nye kapitalistiske krise, de »vilde« strejker, kampen mod EF og majstrejkerne i 1974. Del IV. består af konklusioner og perspektiver med en analyse af partiets strategi, forholdet til socialismen, det antimonopolistiske demokrati og forholdet til arbejderklassen.

Anmeldelsen er en mere generel politisk kritik af forfatterens syn og holdning, da det er umuligt at kommentere hans opfattelse af DKP's rolle i hver enkelt situation han beskriver. Derfor holder jeg mig til tre gennemgående temaer i bogen, nemlig partiets forhold til socialdemokratiet, forholdet til classesamar-

bejdet og fagbevægelsen og partiet og den spontane bevægelse.

Selvom forfatteren bestemt ikke er ukritisk, har han i alt for høj grad forholdt sig til partiets selvforståelse, hvilket gør, at han ikke i tilstrækkelig grad ser konsekvenserne af partiets politik og han kommer flere steder til at modsige sig selv, fordi han ikke har forstået, hvad revisionisme er og at DKP entydigt er et revisionistisk parti.

DKP og Socialdemokratiet

Det er bogens afgørende svaghed at Bille Larsen (BL) ikke har en korrekt forståelse af DKP som et revisionistisk parti. Dette spiller ind i hans afgørende vurderinger af DKP's teoretiske grundlag og partiets politik. Hans eget politiske standpunkt, som dog ikke er umiddelbart gennemskueligt, er naturligvis afgørende for disse vurderinger og farver hans syn på såvel socialdemokratiet som DKP.

Han gør godt rede for DKP's forhold til socialdemokratiet, men hans vurderinger ødelægges af, at han anser DKP for at være et slags revolutionært parti (13) som: »med sin kamplinie på delspørgsmål og militante fagforeningspolitik, stadig står som det mest markante og eneste realistiske alternativ til socialdemokratiets politik« (9). Og andetsteds skriver han »Mens DKP indtil 1958 reelt var enerådende som eksponent for den revolutionære bevægelse i Danmark, er situationen ændret gennem 1960'erne« (257-58). Altså, DKP er ikke mere enerådende som revolutionært parti, men er stadig et revolutionært parti. SF blev stiftet i 1958, så forfatteren må vel mene, at det på dette tidspunkt var SF der gjorde DKP rangen stridig.

I fagforeningspolitikken fremhæver BL nok, at DKP's politik gang på gang har været demobiliserende, f.eks. under storstrejkerne i 1956, »en-krone« strejkerne i 1970 og majstrejkerne i 1974 (se iøvrigt Formandsinitiativets historie i Kommunistisk Tidsskrift no. 1. 1977), men selvom DKP gang på gang afleder arbejderklassens kampe, mener BL blot, at det skyldes de taktiske hensyn til socialdemokratiet og partiets parlamentsfiksering. Dette er et af de gængse forsøg på at dække over DKP's revisionisme, nemlig at kalde DKP's konsekvente afledning af arbejderklassens kamp for takti-

ske fejltrin, samt at gøre DKP's strategi for samarbejde med socialdemokratiet til en taktik. (f.eks. 45 og 172). Netop derfor advarer han også imod at sætte lighedstegn imellem socialdemokratiet og DKP. At BL så enkelte steder indrømmer, at DKP's taktik overfor socialdemokratiet har fået »strategiske konsekvenser«, er blot en af hans vanlige selvmodsigelser. Disse selvmodsigelser skyldes, at hans vurdering af DKP som værende delvist revolutionært nødvendigvis må stå i et skærende modsætningsforhold til realiteterne. Et andet eksempel på BL's selvmodsigelser er, at han på den ene side korrekt kritiserer DKP for pga. sin enhedspolitik overfor socialdemokratiet ikke at være i stand til at perspektivere arbejderklassens kampe, mens han på den anden side mener, at partiet i visse situationer ville have stået sig ved udelukkende at føre en økonomisk/faglig politik (84).

Klassesamarbejdet og Fagbevægelsen

BL fremhæver endog, at det kun er socialdemokratiet, der fører klassesamarbejdspolitik og ikke DKP. Han mener, at DKP: »søger at ændre styrkeforholdet i fagbevægelsen for derved at bryde klassesamarbejdet mellem fagbevægelsen og statsmagten« (243), fx. ser han DKP's »militante« fagforeningspolitik i Formandsinitiativet som udtryk for dette. Det er jo rigtigt, at der foregår en kamp imellem DKP og socialdemokratiet om indflydelsen i fagbevægelsen, men at tro at DKP skulle ønske at bruge deres indflydelse til at bryde med »klassesamarbejdet mellem fagbevægelsen og statsmagten« er at falde for enkelte af DKP's fraser og store armsving og totalt glemme DKP's samlede politik.

BL leverer da også senere selv et bevis på, at DKP aldeles ikke er modstander af »klassesamarbejde imellem fagbevægelsen og statsmagten«, tværtimod. Det sker, da han forklarer grunden til udviklingen af partiets vælger- og medlems-skare ved inddragelsen af den gruppe, han kalder »mellemlag« og som han fejlagtigt betragter, som en klasse med selvstændige interesser. Altså, en gruppe der ikke tilhører arbejderklassen, men en gruppe der kan vælge at alliere sig med arbejderklassen. BL mener, at denne »klasse« er interesseret i: »større statslig planlægning og indgriben« og denne politik står DKP netop for, derfor har »mellemlagene« efter BL's mening i stort tal sluttet sig til DKP.

Endvidere forholder BL sig heller ikke til det reelle i DKP's åbenlyse reformistiske krav om »medindflydelse« på virksomhederne, et krav der jo kun kan skabe illusioner om, at arbejderklassen kan få »del i magten« i det kapitalistiske samfund. Et andet eksempel på DKP's klassesamarbejdslinie, nemlig parolen om »forhandling - mægling - aktion« ser BL heller ikke som et reformistisk krav, men som et krav for en »udvidelse af aktionsretten« (144-45).

Eksemplerne indenfor de sidste år, hvor DKP tillidsmænd har medvirket til fyringer af politisk aktive arbejdere, en virksomhed, der i allerhøjeste grad kan kaldes klassesamarbejde, kommer BL ikke ind på. Tværtimod mener han, at den »afsløringslinie« overfor DKP tillidsfolk, som revolutionære arbejdere har ført, er endt i »sektarisme« og nederlag, og at de revolutionære grupper iøvrigt mangler realistiske perspektiver. Han mener, at DKP's samarbejde med socialdemokratiet nok skal virke afslørende i sig selv (260) - og så kan vi jo vente og håbe, og tænke vores ved hvor afslørende dette samarbejde har virket på BL.

Partiet og den spontane bevægelse

BL's eget syn slår igennem i holdningen til det kommunistiske partis rolle. Han kritiserer DKP for at have et »substitutionistisk« forhold til arbejderklassen (dvs. partiet træder istedet for klassen) (265). Her er det ikke så meget DKP konkret han kritiserer, men mere den leninistiske partimodel som sådan. Denne holdning får ham også til at kritisere Sovjet for, at partiet der har magten, hvormed han ikke sigter til det faktum, at partiets magt i Sovjet er udtryk for borgerskabets magt, men til princippet om partiets ledende rolle (245).

Således er det tydeligt, at BL er præget af samme partiformægtende holdning som forfatterne til DKP i 30'erne (anmeldt i kommunistisk Tidsskrift nr. 3).

Det kommer endvidere til udtryk når han skriver, at: »arbejderpartiernes politiske gennemslagskraft er betinget af, hvorledes de kan indrette sig efter bevægelser i arbejderklassen« (224). Her undervurderer han igen partiets ledende rolle og giver i realiteten udtryk for, at partiet istedet for at være ledende og samlende i klassens kamp skal indrette sin politik efter spontane og tilfældige bevægelser i arbejderklassen.

Hans syn på organiseringen af arbejderklassens kamp får ham også til generelt at overvurderer de »vilde« strejkers betydning. Han ser dem som et udtryk for, at: »bevægelsen i arbejderklassen havde fået en mere offensiv karakter«. (194) Det er jo unægtelig en fejlvurdering i en periode, hvor arbejderklassen er på hælene og rammes af det ene overgreb efter det andet.

Konklusion: BL (»venstrefløjen«) og DKP

Forfatteren giver en god redegørelse for, hvorfor det antimonopolistiske demo-

krati ikke er en videreudvikling af marxismen-leninismen (232-33), men det får ham alligevel ikke til at konkludere, at DKP afgørende har brudt med marxismen-leninismens principper. Han erkender ikke, at partiets politik grundlæggende er reformistisk, men mener i realiteten, at partiet er i stand til at foretage et ægte opgør med borgerskabet og, at den pragmatiske »dag - til - dag« politik og accepten af det borgerlige samfunds spilleregler er et taktisk fænomen til at få: »politisk indflydelse uden straks at bringe sig i åben konfrontation med det borgerlige samfund« (171).

Dette bundløst opportunistiske standpunkt siger altså, at man godt på en og samme gang kan være et revolutionært parti og så samtidig føre en borgerlig politik, for ad denne vej at vinde indflydelse og undgå ikke at blive accepteret af borgerskabet.

Selvom BL ser at der findes modsigelser i DKP's politik på forholdet mellem en reel mobilisering af arbejderklassen og partiets accept af det borgerlige statsapparat, konkludere han alligevel (i udpluk) at: »Mens Socialdemokratiet er en samfundsbevarende kraft, ønsker DKP angiveligt en forandring af de nuværende samfundsforhold...« og »Som sagt må kommunistpartierne (de vestlige) politik ikke forveksles med den socialdemo-

kratiske reformisme....«, »Kommunistpartierne parlamentariske strategi er derfor snarere en tilpasning til givne forhold, end en forankret reformisme« (264-65). Altså, BL ser det som taktiske træk i partiets politik, at det indretter sig så grundigt efter de givne omstændigheder og forstår således ikke, at dette, at indrette sin politik efter det i øjeblikket umiddelbart passende og opgive den fundamentale forandring af samfundet, netop er kernen i reformismen. Det er ikke taktik, men i bund og grund reformisme. Det er derfor heller ikke tilfældigt at forfatteren roder sig ind i en masse selvmodsigelser i bogen, han har ikke en grundlæggende forståelse af partiets revisionistiske karakter og derfor kan han ikke på en korrekt måde gøre rede for DKP's politik. Denne mangel på en politisk korrekt forståelse af revisionismen, som BL deler med den øvrige »venstrefløj« får bl.a. til følge, at han ser modsætningen mellem DKP og socialdemokratiet som en klassemodsætning, nemlig mellem en reformistisk og en revolutionær politik.

Denne falske modsætning som udbredes af hele »venstrefløjen« gør at de også selv er ude af stand til at distancere sig fra DKP. Derved bliver de gang på gang DKP's politisk »forlængede arm« (f.eks. på Formandsinitiativkonferancen).

E

ABONNER

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT

Politisk-Teoretisk tidsskrift
for Kommunistisk Arbejderparti

- ☆ ANALYSER AF KLASSEKAMPEN
I DANMARK OG I VERDEN.
- ☆ DEBAT OM UDVIKLINGEN
AF PARTIETS POLITIK.
- ☆ ANMELDELSER
- ☆ LÆSERDEBAT.
- ☆ KOMMER 6 GANGE OM ÅRET
MED CA. 100 SIDER HVER GANG
- ☆ LØSSALG 15 KR.
- ☆ ABONNEMENT: 6 NUMRE 75 KR.

KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT
FORLAGET OKTOBER
1455 KØBENHAVN K.
GIRO 9214127

Abonnementskampagneplakaten kan bestilles gennem Forlaget OKTOBER.

**Udfyld denne kupon og send den til FORLAGET
OKTOBER**

klip til bladets kant

BREV

Jeg ønsker at tegne et årsabonnement
(6 numre) på **KOMMUNISTISK TIDSSKRIFT**, fra og med nr. (sæt x):

3/77 ☐

4/77 ☐ (udkommer 25.8.)

Abonnementsbeløbet: 75,- kr.
Indbetales senest 10 dage efter modtagelsen af første nummer.

Navn: _____

Adresse: _____

Postnr. og by: _____

Postbesørges
ufrankeret
OKTOBER
betaler
porto en

213

**Forlaget OKTOBER
Studiestræde 24
1045 København K**

Reserveret Postvæsenet

Om de sikkerhedspolitiske ændringer i forbindelse med giroindbetaling og Konvolutudsendelsen af Kommunistisk Tidsskrift, se side 7 i dette nummer.

ADRESSER:

KOMMUNISTISK ARBEJDERPARTI (KAP):

ESBJERG: Postboks 293, 6700 Esbjerg

HELSINGØR: Postboks 71, 3000 Helsingør

HERNING: Postboks 142, 7400 Herning

KØBENHAVN: Studiestræde 24, 1455 Kbh. K.
Tlf. (01) 15 21 33

LOLLAND-FALSTER: Postboks 7, 4930 Maribo

ODENSE: Postboks 32, 5240 Odense NØ

SILKEBORG: Postboks 207, 8600 Silkeborg

ÅLBORG: OKTOBER bogbutikken, Kastetvej 11,
9000 Ålborg.

ÅRHUS: OKTOBER bogbutik, Vestergade 64, 8000 Århus C

ARBEJDERAVISEN:

ARBEJDERAVISEN redigeres af et udvalg. Anevarshavende
redaktør: N.H. Hansen.

Adresse: Studiestræde 24, 1455 Kbh. K.

Redaktion: tlf. (01) 14 42 66. Distribution: tlf. (01) 14 64 04.

Tryk: Helsingør Dagblad. Sats: Arbejderavisen.

OKTOBER BOGBUTIKKERNE:

KØBENHAVN: Bogbutikken OKTOBER: Studiestræde 24,
1455 Kbhvn. K. Tlf. (01) 12 87 97

Åbningstider: mand-fred. 10-17.30, lørd. 10-13.

ÅRHUS: OKTOBER bogbutik, Vestergade 64, 8000 Århus C
Tlf. (06) 19 84 33.

Åbningstider: mand-fred. 15.30-17.30, lørd. 10-13.00

ÅLBORG: OKTOBER bogbutikken, Kastetvej 11,
9000 Ålborg.

Åbningstider: mand. & tored. 15-17.30, fred. 15-19, lør. 9-13

FORLAGET OKTOBER

FORLAGET OKTOBER: Studiestræde 24, 1455 Kbh. K.,
Giro 9 21 41 27. Tlf. (01) 14 27 34.

